HIPPOCRATES CONTRACTUS

IN QUO

Magni *Hippocratis* Medicorum Principis Opera omnia, in brevem Epitomen, summa diligentia redacta habentur.

Studio & Opera THOMÆ BURNET, M. D. Medici Regii, & Collegii Regii Medicorum *Edinburgensium* Socii.

EDINBURGI,

Excudebat *J. Reid*, Sumptibus *Georgii Mosman* Bibliopolæ. In Area Parliamenti. *Anno* 1685.

Edinburgh the seventh day of August. 1685

Forasmuch as there being an adresse made to the Lords of his *Majesties* Privy Councill, *By* Mr. *Thomas Burnet* Doctor of Medicine, Physitian in ordinary to *his* most Sacred *Majesty*, and Fellow of the Royall Colledge of Physitians at *Edinburgh*, in *Scotland*, Desiring that in regard he hath composed and caused Print a book Intituled *Hippocrates Contractus*, which is approven by the said Colledge, he might have the ordinary priviledge allowed to Authors and Composers of Books,

The saids Lords having Considered the foresaid addresse, doe hereby give and grant the sole priviledge and licence of printing of the said book to the said Doctor *Thomas Burnet*, or his order, for the space of Nineteen years after the date hereof. Discharging all persons whatsomever from Printing, reprinting, importing, vending or selling any of the saids books in this Kingdom, without the speciall licence of the said Doctor, or his Assigneyes under the pain of Confiscation thereof to his or their behoove, besides being farther punished as the Councill shall think fit. Extracted by me *Colin Mckenzie.*

Cls. Sti. Cons.

4 H 8

ILLUSTRISSIMO ac NOBILISSIMO

Domino, D. JACOBO

PERTHI Comiti, Baroni de *DRUMMOND*, *Strathiernæ Seneschallo* Hæreditario, Serenissimo Regi ab intimis & Secretioribus Consiliis, Regnique *Scotiæ* summo Cancellario, Patrono suo Eminentissimo.

Nec non,

Clarissimis Excellentissimisque Viris D. *ROBERTO SIBBALDO* Equiti aurato Archiatro & Præsidi dignissimo, D. *ROBERTO TROTTERO*, D. *IOANNI LEIRMONTIO* Censoribus Æquissimis, reliquisque Regii Medicorum Collegii apud *Edinburgum* Sociis Doctissimis,

Hunc parvæ molis librum, in honoris, summæque observantiæ, & amicitiæ integerrimæ tesseram, humillime offert, dedicatque,

THOMAS BURNET,
Socius & Collega.

APPROBATIO.

Cum Dominus Thomas Burnetus *Medicinæ Doctor*, & *Medicus Regius ordinarius Regiique medicorum Collegii apud* Edinburgum *Socius*, *librum à se compositum*, *cui titulus*, Hippocrates Contractus, *nobis perlegendum exhibuerit*; *atque in eo nihil sit*, *quod bonis moribus repugnet*, *quin ipsa totius* Hippocraticæ *doctrinæ medulla in ipso expressa sit*, *multique proinde usus*, *cum tyronibus*, *tum in praxi versatissimis esse poterit*, *dignum esse censemus*, *qui typis impressus*, *in publicam lucem emittatur. In cujus rei fidem subscriptiones nostras manuales apposuimus primo die* Augusti, *anno* Domini. 1685.

Robertus Sibbaldus *Præses*,
R. M. C.
Robertus Trotterus *Censor*,
R. M. C.
Joannes Leirmontius *Censor*,
R. M. C.

Præfatio ad LECTOREM.

LIcet Macrobio (Lector Benevole) in somnium Scipionis libro, Hippocratem nostrum tam falli quam fallere nescium aperte pronuncianti, assentiri non possim, neque etiam usquequaque placeat, cum multis, divino virum ingenio Ethnicum appellare, fatendum tamen ultro, summum fuisse Philosophum, Summum item Medicum, multorum bonorum nobis authorem, rarissimi doni virum, semper & ubique laudandum, satis pro dignitate nunquam. Quam fuerit acris ingenii, stupendæ eruditionis, ac judicii subacti, vel inde conjicere licet, quod ex parvis & vulgaribus initiis, in magnam artem medicinam provexerit, omnesque Antecessores suos longè superârit, in hunc usque diem à nullo hactenus superatus, licet quam plurimi post eum æternâ laude digni extiterint Medici. Genuina enim ejus scripta, quæ temporum injurias huc usque evaserunt, eruditis lectoribus summam semper pariunt admirationem, nec est quod vel ipse Zoilus carpere possit, tam terse, rotunde, eleganter, ac succincte omnia proponit. Vera etiam ut plurimum dicere, qui in artis operibus probè versatur, haud dubie affirmabit. Non mirum ergo quod illum tota dehinc posteritas Medicorum Principem summo suo merito indigitaverit. Præ aliis quibuscunque peritissimum fuisse magnum Hippocratem in prognosi stabilienda, & præsagienda vita & morte, satis indicant aurei & prorsus admirandi prognosticorum & coacarum prænotionum libri: Quam diligens etiam fuerit & curiosus observator omnium, quæ circa ægrotantes sunt, rerum, libri Epidemiorum fuse ostendunt. Liber Aphorismorum tanto ingenio conscriptus creditur,

ut

ut existimârint veteres eum omnem vim ingenii humani superare. In morborum curatione adeo fœlix, ut Herculem Alexicacum quis jure vocaverit, ferocium & ferarum ægritudinum depulsorem ac domitorem. Hanc suam suspiciendam artem, in Græcis servandis, summa benevolentia manifestam fecit, cum peste à Barbaris in Græciam pervadente, demissis per loca convenientia suis discipulis, medelas indicavit, quibus qui uterentur, instantem pestem securè effugere possent: Pro qua gratia Atheniensium Senatus, honores divinos Herculi (ex quo oriundus) æquales, illi decrevit, & corona aurea mille coronatorum cohonestavit. Tanti viri fama & gloria permotus Artaxerxes Longimanus Persarum rex, illum per Hystanen Hellesponti præfectum, ad exercitum suum morbis Epidemicis laborantem curandum, maximis propositis muneribus, ac honoribus Persarum Optimatibus æqualibus, perhonorificè invitavit, sed ille sorte sua contentus, divitiarum & honorum contemptor, nec regi regum (ita enim Artaxerxi seipsum vocare placuit) parere, nec Græcorum hostibus opitulari voluit. Dignus certe est Hippocrates qui omnium Medicorum manibus continuo teratur, cujus scriptis evolvendis non parvam Medici impendant operam, quem etiam nocturna versent manu, versentque diurna; lectio enim hic vel decies repetita placebit.

Multis ab hinc annis que proficua magis, & utilia ex omnibus Hippocratis libris, gravesque omnes sententias in proprium usum excerpsi, ut peregre ægrorum causa, (quod quandoque fit) proficiscens, Hippocratem facile portatilem præ manibus semper haberem. Hunc parvæ molis librum quem mihi soli diu servaveram, forte conspiciens D. Robertus Sibbaldus Eques auratus, Medicus doctissimus, Collegij Regij Medicorum Edinburger-

burgensium Præses dignissimus amicus meus plurimum colendus, ac raptim perlegens, author fuit & suasor ut in Philiatrorum gratiam illum publici juris facerem. Multa quidem me ab hoc consilio dissuadebant, quod nimirum socordiam foveret, & ab Hippocratis lectione utilissima retraheret, nec bene feré ubique audiant aliorum operum abbreviatores, licet plurimi tales de republica literaria quam optime sint meriti, ut facile esset ostendere. His tamen non obstantibus, id mihi tandem passus sum persuaderi. Quod non solum perutilem futuram hanc Epitomen iis existimaverim, quibus quando lubet, ipsum fontem adire concessum (expertus loquor) sed & iis presertim qui Hipocratem domi habere, vel, nolunt, vel, ob rem domi angustam, vix possunt. Multos enim medicos reperire licet (non propterea laudandos) qui medicorum principem vix unquam viderunt, saltem nunquam legerunt; licet omnibus qui Medicinæ nomen dedere, tam familiaris, ac notus debeat hic author esse, quam cuique domus est sua. Hi forsan hoc perbrevi perlecto libello, ad Hippocratem diligenter evolvendum incitari poterunt. Hunc effectum si producat hic noster labor, nec operam nec oleum perdidi. Ubique feré loca paralela ad marginem notavi. Græcum textum consulto omisi, ne fastidium lectoribus minus in ea lingua exercitatis, crearet, tum ut brevior essem. Speramus benignis oculis æquum lectorem, conatum hunc nostrum conspecturum, ac animum publicam utilitatem adjuvandi cupidissimum amice interpretaturum. Vale.

Me-

Medicinam revocavit in lucem Hippocrates, genitus in Insula Coo Æsculapio dicata. Is cum fuisset mos, liberatos morbis scribere in templo ejus Dei quid auxiliatum esset, ut postea similitudo proficeret, exscripsisse ea traditur, atque (Ut Varro apud nos credit) jam templo cremato, Medicinam instituisse. Plinius. lib. 29. Naturalis Historiæ. cap. 1.

Ex Hippocratis vita per Soranum.

Obiit apud Larisseos, ætatis anno 90. ut alij vero octogesimo quinto, alij centesimo quarto quidam etiam centesimo nono: Inter Gyrtonem & Larissam sepultus est. Et in hunc usque diem monumentum ostenditur, in quo multo tempore examen fuit, quod mel conficiebat, quo nutrices infantes superficiarijs oris ulceribus (aphthas dicunt) laborantes, apud tumulum illinebant, & facile liberabant. in multis imaginibus velato capite pingitur. Duos reliquit filios, Thessalum & Draconem, qui clarissimi fuisse perhibentur.

Galenus lib. de Theriaca Pisonem, cap. 16.

Summis laudibus prosequor admirandum Hippocratem qui pestem illam ex Æthiopia, ad Græcos, venientem, non alio presidio repulit, quam aerem purum faciendo, ne ab hominibus (qualis tunc erat) infectus hauriretur. Præcepit itaque, ut per totam civitatem ignis accenderetur, qui non solum é simplici materia constaret, sed bene olentes coronas & flores haberet: Talia siquidem ignibus alimenta subministrari consuluit, & ut unguenta quam pinguissima infunderent, & id genus alia bonum odorem fundentia, ut hoc pacto cives aerem purum inspirantes, ab imminenti lue tuti forent.

HIPPOCRATES CONTRACTUS.

SECTIO PRIMA.

Hippocratis jus-jurandum, ὅρκος.

PER Apollinem Medicum & Æsculapium, Hygiamque & Panaceam jure-jurando affirmo, me quantum viribus & judicio valuero, quod nunc juro, & ex Scripto spondeo plane observaturum, Præceptorem quidem qui me hanc artem edocuit, Parentum loco habiturum, eique cum ad victum, tum etiam ad usum necessaria, grato animo communicaturum. Ejusque posteros apud me eodem loco quo germanos Fratres fore, eosque si hanc artem addiscere volent, absque mercede & Syngrapha edocturum; Præceptionum quoque & auditionum totiusque reliquæ disciplinæ, cum meos & ejus qui me edocuit liberos, tum discipulos qui medico jure-jurando nomen fidemque dederint participes facturum, aliorum præterea neminem. Victus etiam rationem, quantum facultate & judicio consequi potero, ægris utilem me præscripturum, eosque ab omni noxa & injuria vindicaturum; neque cujusquam præcibus adductus, alicui medicamentum lethale propinabo, neque hujus rei Author ero; neque simili ratione mulieri pessum subdititium ad fœtum corrumpendum exhibebo: sed castam & ab omni scelere puram, tum vitam, tum artem meam perpetuò prestabo. Neque verò calculo laborantes secabo, sed magistris ejus artis peritis id muneris concedam, in quamcunque autem domum ingressus fuero, ad ægrotantium salutem ingrediar, omnem injuriæ inferendæ & corruptelæ suspicionem pro-

cul

ℇul fugiens, tum vel maximè rerum venerearum cupiditatem, erga mulieres juxta ac viros, tum ingenuos, tum ſervos. Quæ verò inter curandum, aut etiam medicinam minime faciens, in communi hominum vita, vel videro, vel audiero, quæ minimè in vulgus efferri oporteat, ea arcana eſſe ratus, ſilebo. Hoc igitur jus-jurandum, ſi religioſè obſervâro, ac minimè irritum fecero, mihi liceat cum ſumma apud omnes exiſtimatione perpetuò vitam felicem degere, & artis uberrimum fructum percipere. Quod ſi illud violavero, contraria mihi contingant.

Hippocratis Lex, νόμος.

OMnium artium Medicina nobiliſſima. Verum propter eorum qui eam exercent ignorantiam, eorumque qui temerè de his judicant, omnibus artibus jam longe inferior habetur. Cujus erroris iſta mihi potiſſimum eſſe cauſa videtur, quod ſoli arti medicæ nulla in Urbibus, præterquam ignominiæ, præfinita eſt pœna, quæ eos qui ex ea conſtant minimè attingit. Hi tragædiarum actoribus maximè ſimiles videntur, quemadmodum enim illi figuram quidem & habitum ac perſonam eorum quos referunt habent, illi ipſi autem verè non ſunt; Sic & Medici fama quidem & nomine multi, re autem & opere valde pauci.

Quiſquis medicinæ ſcientiam ſibi verè comparare volet, eum his ducibus voti ſui compotem fieri oportet, natura, doctrina, loco ſtudiis apto, inſtitutione à puero, induſtria & tempore. Imprimis igitur natura opus eſt, quâ repugnante irrita ſunt omnia. Si verò natura ad optima viam commonſtret, artis doctrina paratur; quam ex inſtitutione à puero, in loco ad diſciplinam probe à natura accommodato, cum prudentia ſibi comparare oportet. Ad hæc longi temporis induſtriam accedere neceſſe eſt quo diſciplina veluti

gra-

gravidata, feliciter & bene crescendo maturos fructus efferat.

Liber de Arte, περὶ τέχνης.

EOrum aliquid quæ nondum inventa sunt, invenire, quodque invenisse quàm non invenisse præstiterit, similiterque imperfecta ad finem deducere, id mihi videtur illius esse munus, qui intelligens existimari expetit. Qui verò ea quæ ab aliis sunt inventa, inhonestorum verborum artificio contaminare contendit, neque quicquam corrigit, sed à peritis inventa apud imperitos traducit, is sanè prudentiæ existimationem tueri velle non videtur, sed potius naturam suam, aut ignorantiam maliciosè prodere.

Medicina est quæ sane in totum à morbis ægros vindicat, morborumque vehementiam obtundit, neque iis qui à morbo victi sunt, manum admovet, cum id medicinam præstare non posse probe constet.

Qui verò ex morientium calamitatibus artem funditus delere conantur, miror quânam satis justa oratione elati, in morientium intemperantiam causam non rejiciunt, sed eorum qui medicinam exercent prudentiam accusant. Quasi medicorum sit, quæ non conveniant præscribere, in ægrorum autem facultate non sit aliquid contra imperata admittere. Atqui longe magis est rationi consentaneum, ægros non posse imperatis obsequi, quam medicos ea quæ minimè conveniunt imperare.

Ejusdem est scientiæ morborum causas nosse, & morbos ipsos omnibus medicamentis, quæ augescere morbum prohibent, curare posse. Medicus siquidem suffecerit ad cognoscendum, sufficiet etiam ad sanandum.

Si verò is, in quo morbus cognoscitur, superetur, ob

ob id sanè quod serius medicum accessit, aut ob morbi celeritatem peribit.

In Medicina valent tum qui in bonis disciplinis liberaliter sunt educati, tum qui a natura non infeliciter sunt comparati.

Si verò res non succedit Medico pro animi sententia, meo quidem judicio, in morbi vehementiam, non in artem ipsam culpa rejicienda est.

De Prisca Medicina.

περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς.

SUnt autem opifices alii quidem mali, alii verò multum præstantes: quod sanè minimè contingeret, si prorsus non existeret Ars medica, nihilque in eâ vel observatione, vel inventione constaret, omnesque illius ex æquo inexperti & ignari essent, ægrotantiumque rebus fortuna præ-esset. At verò nunc aliter hæc se res habet: ut enim aliarum artium cunctarum opifices plurimum inter se differunt, tum manu, tum mente, sic etiam in Medica evenit arte.

In Medicina via inventa est, per quam præclara multa longo temporis spatio sunt inventa, & reliqua deinceps invenientur, si quis probe comparatus fuerit, ut ex inventorum cognitione ad ipsorum investigationem feratur.

Necessitate homines coacti artem medicam invenerunt, quod ægrotis oblata bene valentium victus ratio nihil contulerit. Nemo enim, mea quidem opinione, ad Medicinam investigandam animum applicaturus fuisset, si eadem victus ratio, & ægris & sanis accommodata esset.

Multa mala & varia ex plenitudine oriuntur, neque verò minus gravia ex inanitione, ut proinde in his maxima insit varietas, magnaque diligentia requiratur. Modum enim quâdam conjectura colligere oportet.

oportet. Modum autem ad quem ista referas, ut exactè cognoscas, nullum alium invenies præter corporis sensum. Quocirca istud adeo exacte cognoscere, ut leviter in utramque partem pecces, operosa res est. Quanquam equidem vehementer hunc Medicum laudârim qui parum peccet. At exacta certitudo rarò cernitur.

Medicorum plerique malorum navium gubernatorum mihi simillimi videntur; qui si tranquillo mari navem regunt, nemo eos peccare deprehendat, quod si eos vehemens ventus aut tempestas oppresserit, jam omnibus manifestè constat eorum imperitia & culpa fuisse perditam. Ad hunc sanè modum improbi plerique Medici dum leviter affectos curant, in quibus vel gravissimi errores commissi nihil periculi admittunt, (cum multi hujusmodi morbi ac longe frequentius quam graviores hominibus contingant) in iis quidem si delinquant, plebeios latent: ubi verò in magnum & vehementem ac periculosum morbum, inciderint, tum ipsorum ars & errores omnibus sunt conspicui. Horum enim cujusque vindices pœnæ præsto sunt, neque in longum differuntur. Ejusmodi naturas quæ celeriter ac vehementer suorum delictorum incommoda percipiunt, equidem reliquis imbecilliores esse censeo.

Rectè mihi videntur illi artem dignam judicasse, quæ ad Deum Authorem ex majorum institutis referretur. Nam neque sicco, neque humido, neque calido, neque frigido hominem lædi existimaverunt, neque horum aliquo ei opus esse. Sed quod in unoquoque potentius esset, & supra naturam humanam, adeo ut ab eâ superari non posset, id lædere censuerunt, & tollere conati sunt. In Homine inest & amarum & salsum, & dulce & acidum, & acerbum & insipidum, aliaque sexcenta, quæ pro copia & viribus varias habent facultates.

De

De Medico, περὶ ἰητροῦ.

AD Medici authoritatem mihi pertinere videtur, ut perſpiciat, quoad ejus natura feret, bene colorato & optime habito ſit corpore. Putant enim plerique hominum, ſi qui minus feliciter corpus diſpoſitum habeant, eos neque aliis rectè conſulere poſſe.

Præterea ejus cultus mundus eſto, veſtis ſit decora, & unguentis utatur benè olentibus citra omnem odoris ſuſpicionem; iſtud enim jucundum eſſe ægrotantibus ſolet.

Eum quoque ſpectare oportet ut animi temperantiam excolat, non taciturnitate ſolum, verum etiam reliqua totius vitæ moderatione: Quod ad illi comparandam gloriam plurimum adfert adjumenti.

Bonis etiam ac honeſtis ſit moribus, unáque gravitatem cum humanitate conjunctam habeat: promptitudo enim & facilitas medendi effuſè oblata, ab ægris contemnitur, quamvis alioquin ſummæ benignitatis officium illud ſit. At conſiderandum quando his uti liceat; eadem enim apud eoſdem cum rara ſunt æſtimantur.

Quod ad geſtum attinet, vultu ſit ad prudentiam compoſito, non aſpero tamen, ne ſuperbus videatur & miſanthropus. Qui verò in riſum effuſus eſt & ſupra modum hilaris, moleſtus habetur, quod vel imprimis vitandum eſt: æquum item in omni vitæ conſuetudine ſe præſtare debet.

Turpiſſimum eſt per manus operam non aſſequi quod cupias.

[*Docet inſuper quomodo officina Medica inſtrui debeat, ubi ſe demittit* Hippoc. *ad Tyrocinia prima futuri Medici, imo plebeii Chirurgi: veteres enim externa in Medicina diſcipulos primum exercebant.*]

De

De Decenti Habitu.

περὶ ἀσχημοσύνης.

Ad incessum eo semper sint habitu, qui non tam ad superfluam curiositatem, quam ad optimam existimationem, prudentiam & animi moderationem comparatur; minimè diffluentes aut superflui: in hominum concursibus graves, ad respondendum appositi, adversus altercantes difficiles, in similium familiaritatibus contrahendis prospicientes, erga omnes moderati, ad emotiones taciturni, ad respondendum arguti & tolerantes, in occasione prudenter captanda appositi, in victu frugales, & paucis contenti, oratione efficaces, qui quicquid doctrina acceperunt, in medium proferunt, & facultate dicendi utuntur, ad gratiam comparati.

Ad hæc omnia præcipue dux est natura. Etenim si adfuerit his, qui artibus instructi sunt, ad prædicta omnia aditus erit amplissimus.

Præclara res est, quæ ex opere quod quis didicit, proficiscitur oratio: opinio maximè in Medicina in crimen vertitur his qui ea utuntur; in calamitatem verò, his qui ejus opera fruuntur.

Ἰητρὸς φιλόσοφος ἰσόθεος.

Medicum urbanitatem quandam sibi adjunctam habere convenit: Austeritas enim tum sanis tum ægris difficilem accessum præbet: observare autem eum maxime oportet ne multas corporis partes nudet, neque cum plebeiis de rebus multis, sed tantum necessariis, confabuletur.

Quæcunque autem agat, nec perfunctorie nimis (περὶ ἐργῶν) nec curiosè (μετὰ φαντασίας pompose) agat.

In ingressu meminisse convenit sessionis, demissi habitus, amictus compositi, authoritatis, breviloquentiæ, ut nihil perturbate agas, assessus, diligen-

tiæ,

tiæ, contradictionis ad ea quæ occurrunt, constantiæ in teipso ad tumultus supervenientes, in turbis castigandis severitatis, denique promptitudinis ad ministeria.

Crebro ægrum invise.

Medicus in promptu habeat linamenta concerpta, splenia, vincula, medicamenta tum ad vulnera, tum ad oculos comparata, instrumenta etiam, machinas & ferramenta; alter item sit apparatus simplicior, quo ad manus operam utaris, ad peregrinationes accomodatus. Promptissimus autem est, qui via quâdam & ratione comparatur. Malagmatum (*i.e. cataplasmatum*) quoque genera ad singulos usus præparata habeas, potiones item incidendi facultate præditas, cuique generi accommodatas. Ad manum etiam sint quæ ad Medicamentorum purgationes faciunt, ex locis convenientibus desumpta, eo quo decet modo pro suo quæque genere & magnitudine præparata, tum quæ ad vetustatem diligenter sunt reposita, tum quæ recentia pro temporis occasione in usum veniunt. Reliquaque ad eandem rationem, ut his adornatis, cum ad ægrotum ingressus fueris, nequaquam animo hæreas, cum singula habeas, ad id quod fieri debeat, accommodata.

Priusquam ad ægrotum ingrediaris, fac cognitum habeas quid agendum sit. Pleraque enim non ratiocinatione, sed auxilio indigent; eventa igitur per experientiam cognita, prædicenda. Id enim gloriam adfert, & cognitu est facile.

Praceptiones. παραγγελίαι.

Tempus dicendum est, in quo occasio consistit, occasio autem, in qua tempus non multum. Medicatio in tempore fit, aliquando etiam occasionem requirit. Ne pigeat ex plebeiis sciscitari, siquid ad

ad curandi opportunitatem conferre videatur. Sic enim censeo artem universam commonstratam fuisse, quod singula ex fine observata, & ad eadem aggregata fuerint.

Non oportet asseverare quod unum aliquod exhibitum remedium profuturum sit.

Suadeo ut interdum gratis cures, ita ut memoris gratitudinis potiorem, quam præsentis existimationis rationem habeas, quod si vel hospiti, vel egeno largiendi occasio se offerat, his vel maximè succurrendum est. Qui enim erga homines humanum se exhibuerit, is artis amore teneri censetur. Multi namque ægri cum sciant se morbo minimè salutari teneri, etiam medici diligentia sanitati restitutos esse celebrare gaudent.

Neque sane indecorum fuerit, si Medicus in rei præsentis angustia circa ægrum versatur, imperitiæ etiam tenebris circumfusus, alios quoque accersiri jubeat, quo communi consilio quæ in rem ægri sunt, disquirantur, & illi ad præsidiorum facultatem operas suas conferant. Ubi enim assiduè urget affectio, morbusque increscit, plurima in animi angustia ad rem præsentem opportuna elabuntur. Tunc igitur confidenti animo esse oportet.

Hoc jurejurando affirmare audeam, Medicum ratione utentem, alterum nunquam invidiosè calumniaturum. Sic enim animi impotentiam prodet. Verùm id promptius faciunt qui forensem quæstum sectantur.

Ægri diuturnam appetentiam erigit indulgentia, quæ interdum morbum fovet.

SECTIO SECUNDA,

Continens σημειωτικά.

Liber Prænotionum.

προγνωστικόν.

MEdicus ad providentiam sibi comparandam omne studium adhibeat. Cum namque præsenserit & prædixerit apud ægrotos, tum præsentia, tum præterita, tum futura, quæque ægri omittunt, exposuerit, res utique ægrotantium magis agnoscere credetur, adeo ut majore cum fiducia sese homines Medico committere audeant. Curandi verò rationem optimè molietur, si ex præsentibus affectionibus, futura prænoverit. Neque enim fieri potest, ut omnes ægroti sanitatem assequantur, hoc namque longè præstantius foret, quam futurorum consecutionem prænoscere. Si quid etiam divini (τι θεῖον) in morbis inest, hujus quoque providentiam ediscere oportet.

Hac ratione meritò sibi admirationem & boni medici existimationem conciliaverit. Qui namque morbo superiores esse possunt, eos utique longè rectius conservaverit ex longo antea intervallo ad singula consilium dirigens, tum etiam morituros, tum evasuros ubi, prænoverit & prædixerit, extra culpam positus erit.

Signa ex facie. *Coac. 212.* *Facies Hippocratica.*

In morbis autem acutis imprimis quidem ægroti facies consideranda venit, sitne benevalentium, præcipuéque suiipsius similis, ita enim optima erit. Quæ verò simili est contraria, periculi plena est. Qualis fuerit nasus acutus, oculi concavi, collapsa tempora, aures frigidæ & contractæ, imisque

que suis fibris inversæ, cutis circa frontem dura, intenta & arida, & totius faciei color pallidus aut niger, aut lividus, aut plumbeus. Si itaque ineunte morbo talis facies fuerit, neque adhuc ex aliis signis conjicere poteris, interrogare oportet, num vigilârit homo, an alvus profusè fluxerit, an inediâ & fame laborârit. Quod si quid horum fateatur, minus periculi subesse putandum erit. Dijudicantur autem ista die ac nocte, si ob eas causas ejusmodi facies fuerit. At si nihil horum præcessisse dixerit, neque intra dictum tempus ad dictum statum redîerit, in propinquo mortem esse sciendum est.

Alia etiam signa consideranda, tum ex universo corpore, tum ex oculis. Si namque lucem refugiunt, aut præter voluntatem illachrimant, aut pervertuntur, aut alter altero minor sit, aut ejus albæ partes sint rubræ, aut palpebræ lividæ, aut venulis nigris, si oculorum alba obsita fuerint, aut lippientium oculorum sordes (λῆμαι) circa eorum aciem appareant; aut etiam assiduè mobiles, aut foras projecti, aut vehementer cavi fuerint, vel etiam squalida oculorum acies si sit, & minimè lucida, aut si color totius faciei immutatus fuerit, hæc omnia mala perniciosaque existimanda. Per somnum etiam an ex oculis aliquid subappareat spectare oportet; ubi namque non commissis palpebris ex albo quid subapparet, id si neque diarrhæa, neque medicamentum purgans expresserit, neque ita dormire consueverit æger, pravum id signum est & funestum valde. *Ex oculis.*

Lethale quoque, labra resoluta, pendentia, frigida & exalbida esse.

At ægrum à Medico in latus dextrum aut sinistrum recumbentem deprehendi oportet, manibusque & cervice ac cruribus paulum reductis, totoque corpore molliter posito. Hic enim ferè sani jacentis est habitus. Is autem habetur optimus *Ex decubitu.* *Coac. 497.*

decubitus, qui bene valentium similis est. Supinum vero jacere, manibus, collo & cruribus, valde projectis, minus bonum. Quod si pronus ad pedes de lecto delabatur, magis formidandum. Quod si etiam denudatis pedibus deprehendatur, nec admodum calidis, manibusque, collo, ac cruribus inæqualiter projectis & nudis, malum id est, inquietudinem enim significat. Lethale quoque hianti ore assiduè dormire. At in ventrem jacere, ei qui per bonam valetudinem ita dormire minimè consuevit, delirium, aut partium circa ventrem dolorem indicat.

Ex stridore dentium. In febribus autem dentibus stridere, ex quibus à puero minimè est consuetum, insaniam & mortem significat, quod si etiam deliranti id accidat, exitiale admodum jam est.

Ex ulceribus. Coac. 496. Ulcus quoque sive ante morbum, sive in morbo, natum sit, nosse oportet. Nam si periturus est æger, lividum, pallidum, & siccum ante mortem erit.

Ex manuum gesticulatione. De manuum motione ita censeo: in febribus acutis, aut pulmonum inflammationibus, aut phrenitide, aut capitis doloribus, quibus ante faciem feruntur & aliquid frustra venantur, & festucas colligunt, aut floccos è vestibus evellunt, & ex pariete paleas carpunt, ex his omnibus malum & mortem portendi.

Ex spiratione. Spiratio crebra si fuerit, dolorem significat, aut inflammationem in partibus diaphragmate superioribus; quæ verò magna est respiratio & ex magno intervallo, delirium significat. Frigidus autem spiritus, qui è naribus & ore efflatur, valde est funestus. Facilè verò spirare, valde magnum ad salutem momentum existimandum, cum in omnibus morbis acutis, quibus febris conjuncta est, tum in his qui intra dies 40. judicantur.

Ex sudoribus. Sudores optimi quidem per omnes morbos acutos, qui diebus judicatoriis contingunt, & penitus

tus febre liberant. Boni verò quicunque toto corpore oriuntur, faciuntque ut æger morbum facilius ferre videatur. At qui nihil tale efficiunt, minimè sunt utiles. Pessimi autem frigidi, quique circa caput tantummodo, faciem & cervicem exoriuntur: ii namque cum acuta febre mortem, cum mitiore verò, morbi longitudinem prænunciant. Sudores boni sunt, qui guttatim & cum exhalatione fiunt. *Liber de crisibus.* *Coac.* 572. 573. *Lib. de crisibus. Aphor.* 37 *Sect.* 4.

Hypochondria optima quidem quæ dolore vacant, mollia sunt & æqualia, tum dextra, tum sinistra parte: incensa verò aut dolentia, aut intenta, aut inæqualiter affecta dextrâ parte ad sinistram, hæc omnia animadvertenda sunt. Quod si etiam pulsus in hypochondriis insit, perturbationem, aut delirium indicat. Verum etiam eorum oculos intueri oportet, si namque oculi crebrò moveantur, insania expectanda est. *Ex Hypochondriis.* *Coac.* 279. 282.

Tumor verò in hypochondrio durus & dolens, pessimus quidem est, si totum occupet hypochondrium, si verò alterutra tantum pars obsessa fuerit, minus formidabilis erit tumor qui in sinistrâ regione consistit. Significant autem hujusmodi tumores circa principia mortem brevi adfuturam: quod si neque intra 20. diem febris quiescat, neque tumor subsidat, ad suppurationem res vertitur. His autem primo circuitu etiam sanguinis è naribus fluxus contingit, valdeque juvat; verum eos interrogare oportet, num capite doleant, aut oculorum hebetudine teneantur; nam si quid horum adfuerit, eo sanguis repit. In junioribus tamen, neque dum 35. annum attingentibus, sanguinis eruptio magis expectanda est. Tumores molles doloris expertes, digitisque cedentes, tardiores crises efficiunt, sed tamen minus illis verendi sunt. Quod si intra dies 60. neque febris cesset, neque tumor subsidat, fore suppurationem hoc loco & reliquo ventre significat. *Coac.* 280.

Ventris

Ventris tumores minus abscedere nati sunt, quam qui in Hypochondriis oriuntur; minime verò qui infra umbilicum in pus vertuntur.

Suppurationum, quæ hinc proveniunt, ea observatiò facienda est. Quæ foras vertuntur, optimæ sunt ubi parvæ sunt & quam maximè foras feruntur, & in acutum tendunt: pessimæ verò quæ magnæ sunt & latæ, minimèque in mucronem attolluntur; at quæ intro rumpuntur, optimæ, ubi nihil cum externâ sede communicant, in sese contrahuntur, nullo dolore afficiunt, totaque regio externa unius coloris apparet.

Ex pure. Pus verò optimum est album, leve & æquale, & quam minimum graveolens. Huic autem contrarium pessimum.

Ex Hydrope. Coac. 452. Aqua inter cutem quæ ex acutis morbis oritur mala; nam neque febre liberat, vehementesque dolores excitat, & lethalis est. Oritur ferè ex laterum inanitate & lumbis, partimque à jecore. Quibus igitur ex laterum inanitate & lumbis initia ducuntur, iis pedes intumescunt, & longa alvi profluvia detinent, quæ neque dolores ex laterum inanitate ac lumbis tollunt, neque ventrem molliorem efficiunt. At quibus à jecore hydrops ortum ducit, his tussis & tussiendi cupiditas inest, sed nihil effatu dignum expuunt, pedesque intumescunt, ac venter non nisi dura ægreque egerit, & circa alvum tumores fiunt, qui partim dextrâ, partim sinistrâ parte oriuntur & desinunt.

Ex Caloris & frigoris inæqualitate. Coac. 492. Caput, manus & pedes frigere, ventre & lateribus calentibus, malum denunciat; at corpus totum æqualiter calidum esse ac molle optimum.

Ex gravitate & levitate. Coac. 493. Ægrum quoque facile converti oportet, & cum sese attollit levem esse. Quod si gravis esse videatur, tum reliquo corpore, tum manibus & pedibus, in angusto spes est.

Præter

Præter gravitatem verò si ungues & digiti livescant, mors confestim expectanda est. At omninò nigri tum digiti, tum pedes minus quam liventes perniciosi sunt. Sed alia signa consideranda; si enim facilè malum ferre videatur & aliud quoddam ex salubribus signis adfuerit, morbus ad abscessum vergit, ita ut æger morbo quidem superesse, & partes corporis denigratæ decidere debeant. *Ex unguibus, & digitis. Coac. 493.*

Testes autem & pudenda ubi sursum contrahuntur, vehementes dolores, & mortis periculum denunciant. *Ex testibus & pudendis. Coac. 494.*

Pessimum est, si neque noctu, neque interdiu dormiat, nam aut ob dolorem vigilia adest, aut delirii affuturi hæc nota est. *Ex vigiliis. Coac. 497.*

Alvi dejectio optima est, si mollis est & consistat, eoque tempore quo per sanitatem dejici soleat, copia verò ciborum ingestorum rationi responderit. Quod si liquida fuerit dejectio, consentaneum est, ipsam neque stridere, neque paucum & crebrò excerni, frequens enim desidendi labor ægrum fatigat, eique insomniam adfert. Si sæpe & multum alvus feratur, deliquii animi periculum erit. Crassiorem fieri dejectionem oportet, morbo ad crisin eunte. Sit etiam subrufa, neque admodum graveolens. Expedit etiam lumbricos teretes una cum excrementis alvi descendere, morbo ad crisin properante. Valde aquosum aut album, aut pallidum, aut prærubrum, aut spumans dejici, hæc omnia calamitosa sunt. Præter hæc, malum est, quod exiguum, glutinosum, candidum, subflavum & æquale existit. His verò magis funesta sunt nigra aut pinguia, aut livida, aut æruginosa, aut graveolentia. Dejectiones variæ majorem quam illæ diuturnitatis spem adferunt. Sed tamen non minus sunt funestæ. Hujus modi sunt, strigmentosæ, biliosæ, cruentæ, porraceæ & nigræ, sive secedant simul, sive aliæ ab aliis segregatæ. *Ex alvi dejectione. Coac. 601. Lib. de crisibus. Lib. de crisibus. Coac. 611. Lib. de crisibus.*

Fla-

Ex flatibus. Coac. 495. Flatum sine sonitu ac crepitu exire optimum. Præstat tamen cum strepitu prodire, quam istic revolvi. Et cum ita erumpit, aut dolere quid hominem significat, aut delirare, nisi fortè sponte sua flatum sic emittendum duxerit.

Coac. 281. Hypochondriorum dolores & tumores recentes quidem & sine inflammatione, murmur solvit in ipso Hypochondrio exortum, idque potissimum si cum stercore, urina & flatu prodierit; sin minus ubi ipsum per se transmissum fuerit, juvat: idque magis si ad inferiores sedes descenderit.

Ex urinis. Coac. 575. Lib. de crisibus. Urina optima est cum & alba fuerit Hypostasis & levis & æqualis per omne tempus quoad morbus judicatus fuerit: talis enim ad securitatem & brevitatem morbi præclarè apparet. Sin talis urinæ intermissio quædam sit ut modo pura reddatur, modo Hypostasis alba & levis subsidat, diuturnior quidem est morbus, & minus res ægri in tuto sunt. Sin subrubra reddatur urina cum Hypostasi æquali & lævi, diuturnioris quidem morbi ea erit, quam illa jam memorata, sed admodum salutaris. Quæ in urinis (κριμνώδεις) farinæ crassioris speciem Hypostases referunt, pravæ sunt; his multo pejores sunt lamineæ (πεταλώδεις) albæ verò & tenues admodum sunt perniciosæ; sed his omnibus magis funestæ sunt furfuraceæ. (πιτυρώδεις) nubeculæ quæ per urinas feruntur, albæ quidem bonæ sunt, nigræ verò malæ. *Lib. de crisibus.* Quandiu autem fuerit urina rubra & tenuis, morbum adhuc pepasmi expertem significat. Quod si diu talis reddatur, periculum est ne vires ægri valere non possint, donec urina mitificata fuerit. Inter urinas funestissimæ sunt graveolentes, aqueæ, nigræ, & crassæ. *Lib. de crisibus.* Sed tum viris, tum mulieribus urinæ nigræ pessimæ, pueris verò aqueæ. Quicunque tenues urinas ac crudas diu excernunt, siquidem alia ut convalituris signa appareant, his quidem in partibus diaphragmate inferioribus abscessum ex-

expectare oportet. Sed & pinguedines supra innatantes aranearum telas referentes, damnare oportet, colliquationem namque significant. In urinis autem quæ nubeculas habent considerandum venit, an superstent, vel subsidant, & quosnam habeant colores: quæ deorsum feruntur cum dictis coloribus bonæ censendæ & commendandæ, at quæ sursum feruntur, malæ & vituperandæ. Neque tibi imponat vesica quoquo modo affecta, si hujusmodi urinas reddiderit, non enim totius corporis, sed ipsius per se indicium est.

Vomitus perquam utilis est, qui pituita & bile permixtus est, nec admodum crassus nec multus. Nam meraciores pejores sunt. Sin autem id quod vomitione excluditur porraceum sit, aut lividum, aut nigrum, quamcunque horum colorum speciem referat, in pravis habere oportet. Quod si omnes illos colores idem homo vomitione exhibeat, valde quidem id lethale est. Sed mortem in propinquo esse significat lividus ille vomitus qui tetrum odorem spirat. Nam omnes subputridi & graveolentes odores in iis omnibus quæ vomitu rejiciuntur, mali sunt. *Ex Vomitu.* *Coac.* 556.

Expectoratum verò in omnibus morbis qui in pulmones & latera incidunt, citò & expeditè expectorari debet, sputoque flavum valdè permixtum apparere; etenim si multo post morbi principium expectoretur aut flavum quid, aut rufum, aut quod multam tussim adferat, neque exquisitè permixtum sit, deterius est. Flavum si sincerum fuerit, periculi plenum est. Quod album est, lentum & rotundum, inutile. Pravum etiam est pallidum admodum & spumans (& viride & æruginosum) at si adeo sincerum fuerit, ut etiam nigrum appareat, id illis deterius est. Malum etiam si nihil expectoretur, nec quicquam pulmo excludat, sed plenus ferveat in gutture. *Ex sputis.* *Coac.* 390.

In omnibus pulmonis morbis gravedines & ster- *Coac.* 399.

ſternutationes tùm præire, tum ſubſequi, ma-
lum. Verum in aliis morbis alioquin funeſtiſſi-
mis, ſternutationes juvant.

Coac. Expectoratum flavum non multo perfuſum ſan-
390. guine, quod peripneumonicis ineunte morbo, ex-
pectoratur, ad ſalutem apparet mirificeque pro-
deſt. Septimo verò die ac tardius, non adeo ſe-
Coac. curum. Sputa omnia mala ſunt quæ dolorem non
391. ſedant, peſſima etiam nigra ut prius proditum eſt.
At omnium quæ excreantur optima quæ dolorem
Coac. ſedant. Horum verò locorum dolores, qui ne-
394. que per ſputorum purgationes, neque alvi dejecti-
onem, neqne venæ ſectionem, aut medicamenta
purgantia & victus rationem ſedantur, eos ad ſup-
purationem tendere ſciendum eſt.

Ex ſup- Suppuratorum quæcunque bilioſo adhuc expe-
puratis. ctorato ſuppurant, periculi plena ſunt, ſive illud
Coac. bilioſum per ſe, ſive puri permixtum expectoretur:
392. Et potiſſimum ſi illud ſuppuratum ceperit expe-
ctorari ab ejuſmodi ſputo, morbo ad ſeptimum
diem progreſſo; atque eum qui talia expectorat,
metus eſt interiturum 14. morbi die, niſi aliquod
Coac. bonum ſignum intervenerit. In bonis ſignis hæc
393. numerantur. Facilè morbum perferre, benè ſpi-
rare, dolorem ſedatum eſſe, ſputum ſine diffi-
cultate rejicere, corpus æqualiter calidum aut mol-
le videri, ſine ſiti eſſe, urinas, dejectiones, ſom-
nos & ſudores (laudabiliter fieri) ut ante defini-
tum eſt, ſingula ſupervenire, bona exiſtimanda
ſunt. His enim omnibus ſic contingentibus, fieri
non poteſt ut homo moriatur. Quod ſi ex his
quædam quidem contingant, quædam minus,
non ultra 14. diem æger vitam producet. Con-
tra autem ægrè morbum ſuſtinere, reſpirationem
magnam & frequentem eſſe, dolorem minimè
ſedari, expectoratum vix tuſſiendo educi, ardere
ſiti, ipſumque corpus à calore inæqualiter affici,
ventrem & latera vehementer calere, fronte, ma-

nibus

nibus & pedibus frigidis, urinas, alvi excrementa, somnos & sudores, unaquæque qualia descripta sunt, mala esse nosse convenit. Si quid enim ex hís sputo supervenerit, morietur æger, priusquam ad diem 14. pervenerit, aut 9. aut 11. die.

Reliquæ suppurationes magna ex parte rumpuntur, aliæ quidem 20; aliæ 30. aliæ etiam 40. aliquæ etiam ad 60. diem deveniunt. Suppurationis initium colliges ab eo die quo primum æger febricitavit, aut etiam primum rigor prehendit, & si loco doloris pondus quoddam grave sentiatur. Hæc enim sunt ineuntis suppurati certissima signa. Quod si in altero tantum latere suppuratio fuerit; tum vertere, tum ediscere ad hæc convenit, num dolor aliquis alterum latus detineat, & num altero calidius fuerit, atque ubi in latus sanum decubuerit, interrogare, si quod ei pondus desuper impendere videatur, sic enim altero latere in quo pondus extiterit suppuratio est. Suppuratos his signis cognoscere oportet, primum quidem si febris non demiserit, sed quæ interdiu quidem levior fuit, de nocte gravior evadat; tum verò sudores incidunt multi (circa collum & jugulum) & etiam tussis, tussiendique cupiditas iis oboritur, sed tamen nihil tussiendo memorabile expectorant: quin etiam oculi fiunt concavi, ac genæ rubore perfusæ apparent, & manuum ungues fiunt adunci, digiti verò maximèque summi ardore conflagrant, & in pedibus tumores fiunt, cibos minimè appetunt, & pustulæ toto corpore oriuntur. Diuturnæ igitur (pectoris & pulmonis) suppurationes his indicantur signis, quibus multa fides habenda est.

Coac. 402.

Coac. 402.

Ex suppuratis illi maximè supersunt quos eo ipso die, quo rupta est vomica, febris dimisit, & ilico cibos appetunt, ac sitis sunt planè expertes, tum alvus pauca & figurata reddit, tum pus ipsum

Coac. 402.

ſum album eſt & læve & uniuſmodi, & pituitæ expers, tum & ſi abſque dolore & vehementiori tuſſi expectoretur: qui ita affecti ſunt optimè &
Coac. celerrimè liberantur. Sed (à ſuppurato) intereunt,
402. quos (à rupta vomica) febris non dimiſit, aut ſi febricitandi finem feciſſe videantur, iterato incendio conflagrant, & ſiti ardent, nec ullo edendi amore tenentur, tum alvo ſunt profuſiore, pus autem viride & lividum expectoratur, aut pituitoſum & ſpumans. Si hæc inciderint, brevi intereunt. Sed quibus horum alia quidem apparent, alià verò non, ex iis quidam intereunt, alii verò in multo tempore ſuperſunt.

Coac. Quibus verò in peripneumonicis morbis ab-
395. ſceſſus incidunt pone aures, & ſuppurant, aut ad infernas partes decumbit, & fiſtula excitatur, hi ſane ſuperſunt. Hujuſmodi abſceſſus fore intelliges hoc modo: ſi febris detineat, nec ulla doloris remiſſio adferatur, nec expectoratum convenienter feratur, nec bilioſa alvo ſecedant, nec facile alvus meracis feratur, nec verò urina profuſè reddatur, cum multa hypoſtaſi, atque certa ſalutis ſpes ab aliis ſignis ſalutaribus affulgeat, tum commemoratos abſceſſus fore ſpes eſt.

Coac. Qui in crura decumbunt abſceſſus a peripneu-
396. monia vehementi & calamitoſa, præclarè quidem omnes ad ſalutem faciunt, ſed illi optimi qui in expectorati mutationem incidunt. Si verò tumor & dolor ſuboriatur, ſputo è flavo in pus verſo, & foras prodeunte, hoc modo tum ſecuriſſimè æger ſuperſtes futurus eſt; tum citiſſimè citra dolorem abſceſſus quieſcet. Quod ſi neque ſputum rectè excernatur, neque urina bona hypoſtaſi prædita ſit, periculum eſt ne articulo claudicet æger, aut ei multum negotii exhibeatur: Si verò diſpareant abſceſſus & intro recúrrant, ſputo non prodeunte, & detinente febre, gravis morbi periculum & delirii & mortis ægro immineet.

Eorum

Eorum verò qui à peripneumoniâ sunt purulenti, seniores magis intereunt, at ex cæteris suppurationibus, juniores potius moriuntur. *Coac. 439.*

Lumborum & inferiorum partium dolores qui cum febre affligunt, si illis relictis septum transversum invadant, exitiales admodum sunt.

Cum suppurati uruntur, si purum pus fuerit & album, nec tetri odoris, convalescunt; at quibus subcruentum & cænosum, moriuntur.

Ex vesica inflammatione. Coac. 471.

Vesicæ tum duræ, tum dolentes grave prorsus & exitiale periculum minantur; maximè autem exitiales sunt, quæ cum febre assiduâ fiunt. Nam & ipsarum vesicarum dolores ad mortem inferendam satis sunt, neque alvi hoc tempore excernunt, nisi durum quiddam & coactum. Solvit autem purulenta micta urina album & leve habens sedimentum. Quod si neque cum urinâ quicquam dolor remiserit, neque mollior vesica reddatur, febrisque assidua fuerit, laborantem intra primos morbi circuitus moriturum sperandum est. Hòc autem morbo potissimum tentantur pueri à 7. anno ad 15.

Ex febribus. Lib. de crisibus.

Febres judicantur iisdem numero diebus quibus & evadunt & moriuntur homines. Etenim febres mitissimæ & tutissimis signis conjunctæ, quarto die cessant, aut etiam celerius. Maximè verò malignæ & quæ cum signis calamitosis existunt, quarto die interficiunt, aut etiam prius. Primum ergo naturæ & morbi certamen sic definitur, secundum ad septimum diem producitur, tertium verò undecimo definitur die, quartum ad 14. producitur, quintum ad 17, sextum ad 20. neque verò horum quicquam integris diebus exactè numerari potest.

Qui ex morbo evasuri sunt facilè spirant, dolore vacant, noctu dormiunt, aliaque securissima signa habent. At perituri difficultate spirandi vexantur, delirant, vigilant, cæteraque pessima signa habent.

Puer-

Ex Capitis dolore. Puerperis à partu crises contingunt.

Capitis dolores vehementes & pertinaces cum febre conjuncti, si (funestum) aliquod signum accesserit, valde perniciosi existunt. Si verò absque ejusmodi signis, 20. diem dolor excesserit, & febris detineat, narium profluvium, aut imis in partibus abscessum forè suspicionem adfert. Verum dolore adhuc recenti, æque profluvium sanguinis aut suppuratum sperari potest, tum alias, tum si dolor circa tempora & frontem affuerit. At sanguinis eruptio magis expectanda venit in his qui nondum 35. annum attigerunt in senioribus suppuratio.

Ex Auris dolore. *Coac.* 189. Auris dolor acutus cum febre continuâ & vehementi, formidabilis, periculum enim delirii & mortis ægro adfert: moriuntur autem ex hoc morbo juniores quidem homines 7. die aut etiam citius, seniores verò multo tardius. Nam & febres & deliria minus iis suboriuntur, aurésque eam ob causam suppuratio præoccupat. Sed in his ætatibus succedentes morbi reversiones plurimos interficiunt. Juniores verò priusquam auris suppuret, intereunt. Si verò pus album ex aure manârit, tum juveni salutis spes affulget, si aliud quoddam ei bonum signum supervenerit.

Ex Faucibus. Fauces exulceratæ cum febre grave aliquid portendunt, at si aliud aliquod signum adfuerit ex his quæ antea prava esse censuimus, ægrum in periculo versari denunciandum est.

Ex Angina. *Coac.* 363. 364. 365. Angina gravissima quidem est & celerrimè interimit, quæ neque in faucibus, neque in cervice quicquam conspicuum facit, plurimum verò dolorem exhibet & difficultatem spirandi, quæ erecta cervice obitur, inducit; hæc enim eodem etiam die, & 2. & 3. & 4. strangulat. Quæ verò ceteræ (anginæ) parem doloris vim adferunt, sed tamen intumescunt, & fauces rubore suffundunt, perniciosæ quidem valdè sunt, sed diuturniores

niores iis quas jam deſcripſimus, ſi ingens rubor fuerit. At quibuſcunque una fauces & cervix inſigniter rubent, hujusmodi ſunt diuturniores. Maximèque nonnulli ex iis evadunt, ſi cervicem & pectus rubor detineat, neque ad interna eryſipelas revertatur. Quod ſi neque diebus criticis diſpareat eryſipelas, neque tuberculum ad externas partes prorumpat, nec pus expectorarit, facileque ac ſinè dolore habere videatur, mortem indicat, aut ruboris reverſionem; at ſecurius eſt tumorem & ruborem ad externa converti. Quod ſi ad pulmonem ſe vertat, dementiam excitat, & ex his nonnulli ſuppurati plerumque evadunt.

Quibus febres ceſſant, neque apparentibus ſolutionis ſignis, neque diebus judicatoriis, iis recidiva expectanda eſt. In longâ febre, ſalutariter tamen affecto ægro, ſi neque ob inflammationem aliquam, nec ob ullam aliam evidentem occaſionem dolor detinet, in hoc abſceſſus cum tumore aut dolore ad articulum aliquem expectandus, maximèque in inferioribus locis. Hujuſmodi abſceſſus magis contingere ſolent iis qui 30. annum non attigerunt, minimè ſenioribus. *Ex febribus*

Si quis in febre non lethali dixerit ſibi caput dolere, aut oculorum aciem caligine quâdam perſtringi, & ſtomachi dolor acceſſerit, tum vomitio biliosà aderit; ex iis autem quibus ineunte morbo caput dolere cepit, 4to morbi die magis premuntur, quam 5to; 7mo autem remiſſionem conſequuntur. At quibus 3. die dolet caput, hi maximè vexantur die 5to. 9. vero aut 11. liberantur. Quicunque vero 5tum diem morbi agentes laborare ceperint, 14. die morbus judicabitur.

At verò quibus in febre caput dolet, & ſuffuſionis caliginoſæ loco hebeſcunt oculi, aut etiam ignes micant ex oculis: & cardialgiæ loco, dextra aut ſiniſtra hy-

hypochondriorum parte, distentio quædam percipitur doloris & inflammationis expers, his narium profluvium vomitionis loco, jam jam adfuturum spes est. Sed juvenibus potius illud expectandum est. Iis verò qui 30. annum attingunt & senioribus minus, sed in his vomitiones expectandæ.

Puerulis convulsiones incidunt, si febris acuta fuerit, nec alvus feratur, & somni sunt expertes, & terreantur, & ejularint, tum etiam si colorem mutent, ac pallido vel livido vel etiam rubro suffundantur. Hæ (convulsiones) facilè incidunt puerulis nuper natis ad 7 ætatis annum; at grandiores pueri & viri non adeo per febres convulsionibus prehenduntur, nisi vehementissimum & pessimum quoddam signum ex his quæ in phrenitide fieri solent, affuerit. In Lybia, Delo, & Scythia præscripta signa vera comperiuntur.

De Humoribus.

περὶ χυμῶν.

PEpasmi tempore fiunt, & vel foras vel intro, aut alio fluunt quo decet.

Quæ socia sunt atque vicina primum & maximè vitiantur.

Aphor. 21. 23. Sect. 1. Quæ ducenda sunt, quo maximè vergunt, eo per loca convenientia ducere oportet. Quæ prodeunt copia minimè sunt æstimanda, sed quamdiu prodeant, qualia oportet, & æger facilè ferat.

Si quæ pars ante morbum laborârit, ibi morbi sedes erit, velut iis contigit qui in Perintho tussi & anginâ laborârunt.

Humores quibus anni temporibus efflorescunt, nosse oportet, & quales in singulis morbos efficiant,

ciant, & quasnam in unoquoque morbo affectiones pariant.

Mutationes ex quibus ad quænam fiant considerandæ.

Ut se habet Terra arboribus, ita animantibus venter, alit, calefacit & refrigerat: Refrigerat quidem dum vacuatur, calefacit verò cum impletur. Non secus ac stercorata Terra, hieme, calida est, ita etiam ventriculus.

Pro anni temporis varietate, similes aut dissimiles erunt morbi, qui hoc tempore oriuntur.

Ubi æstas veri similis extiterit, sudores in febribus eæque faciles, neque peracutæ erunt, neque linguas vehementer aridas habebunt. *Aphor. 6. Sect. 3.*

Cum verò ver hibernum fuerit, & extremæ hiemis frigora senserit, hiberni etiam morbi fient, & tusses & pulmonum inflammationes & anginæ. Anni etiam tempora morborum reversiones plerumque afferre solent, sicut & ejusmodi morbos facere.

Austri auditus gravitatem afferunt, oculis caliginem offundunt, capitis gravitatem inducunt, membrorum torporem ac languorem faciunt. Cum hic invaluerit, ejusmodi in morbis contingunt, ulcera madentià, os præsertim, pudendum, aliasque partes occupant. *Aphor. 5. Sect. 3.*

Quod si Aquilonia fuerit tempestas, tusses fiunt, faucium asperitates, alvi duriores, urinæ difficultates, horrores, laterum & pectorisdolores. Hac prævalente, ejusmodi morbi maximè expectandi sunt. *Aph. 5. Sect. 3.*

Æstas bilem gignit, ver sanguinem, & alia tempora, ut singulorum fert natura.

Mutationes potissimum morbos pariunt, & in anni temporibus magnæ mutationes. *Aph. 1. Sect. 3.*

Naturarum aliæ ad æstatem, aliæ ad hiemem, benè aut malè se habent, morbi alii ad alia anni tempora benè vel malè se habent; ætates quoque ad tem- *Aph. 2. Sect. 3. Aph. 3. Sect. 3.*

tempora & regiones, & victus genera & morborum constitutiones.

Aph. 4. Sect. 3.

Regiones ad anni tempora malè affectæ cujus temporis similitudinem habent, ejusmodi morbos pariunt. *V. g.* inæqualis calor & frigus, si eodem die contigerint, autumnales morbos in regione creabunt; & in reliquis anni temporibus eadem ratio servabitur.

Lib. 6. Epid. Sect. 3. Aph. 28

Qui Sanguinem per ora venarum quæ in Ano sunt, profundere solent, ii neque pleuritide, neque pulmonis inflammatione, neque Phagædæna, neque furunculis, neque terminthis corripiuntur, ac fortè ne lepra quidem, fortassis verò neque vitiliginibus. Intempestivê autem curati multi, non ita multo post hujusmodi morbis correpti sunt, & perniciosè idcirco habuerunt. Quod in reliquis abscessibus contingit, veluti fistulis, quæ aliorum medela sunt.

Lib. 6. Epid. Sect. 3. Aph. 31.

Impedimento est (Sanguinis missioni) iis qui cruenta expuunt, anni tempus, pleuritis, & bilis.

Quibus sub judicationis tempus, juxta aures exorta tubercula minimê suppurarint, iis subsidentibus, morbi reversionem fieri contingit.

Lib. 6. Epid. Sect. 3. Aph. 28.

Quæ sedare solent, cum posteà apparent, eà si priùs fiant, liberant.

De Crisibus.

περὶ κρισίων.

SI suborto sudore, morbus cesset, & urina fulva, cum sedimento albo conspiciatur, iis eodem die febris revertitur, quæ 5to die sine periculo judicatur.

Quibus in febre minime lethali, capitis dolor est,

est, aliaque signa circumsistunt, in his bilis superat. Qui primis diebus dolore vexati, 4to & 5to die magis urgentur, 7mo die febre liberantur.

Febribus ardentibus si post 7um diem morbus regius succedat, sudoris indicium est.

Judicationem faciunt copiosa mictio, sudor, vomitus, alvi dejectiones, & Sanguinis ex naribus fluxio, mensium item fluxus.

Febre ardente finiente, si morbus regius succedat, non solet ampliùs sudare, neque alibi usquam abscessum facere, sed sanus evadit.

Tertiana ut plurimum 7. circuitibus judicatur. *Aph.* 59. *Sect.* 4.

Quibus in molestis febribus, 7. 9. aut 14. die icterus oritur, bonum est, nisi dextra præcordia obduruerint, sin minus, res in dubium venit. *Aph.* 64. *Sect.* 4. *Coac.* 121.

Acuti morbi intra dies 14. ferè judicantur.

Sudores febricitanti si contingant 3, 5, 7, 9, 11, 14, 21, & 30 die, hujusmodi sudores morbos judicant, qui verò non sic contingunt, labores portendunt. *Aphor.* 36. *Sect.* 4.

Urinarum concoctiones paulatim maturescentes, si diebus judicatoriis concoctæ fuerint, morbum solvunt.

Urinas cum ulceribus conferre oportet. Ulcera namque si repurgando pus album rejiciant, celerem curationem denunciant, sed si ad saniosos humores convertantur, maligna evadunt.

In febribus si urina mutationes habeat, temporis longitudinem indicat, ægrumqne tum ad deteriora, tum in alteram partem necessariò commutari.

Si urinæ primis minimè similes, sed ex crassis tenues evadant, & omnino tenues, eæ difficilem & minimè certam judicationem faciunt.

Quâcunque corporis parte calor aut frigus inest, ibi morbus est; eique celeres in toto corpore mutationes contingunt. Quod si corpus perfrigescat, aut *Aph.* 39. *Sect.* 4.

Aph. 40. Sect. 4. aut rursus incalescat, colorque subinde mutetur, ista morbi longitudinem portendunt.

Si febricitanti sudor succedat, neque febris desinat, malo est, producitur enim morbus, & humiditatem significat. Sano sudor copiosus immodicè contingens morbum portendit, æstate quidem minorem, frigore verò majorem.

Quibus in alvi dejectione bilis atræ quid subest, si copiosiùs, major est morbus, si parcius, minor.

In febribus ardentibus, si morbus regius & singultus 5to die contingat, lethalis est. Morborum reversionibus tentantur, quibus in febricitatis vehementes vigiliæ, aut turbulenti somni adveniunt, aut corporis robur solvitur, aut singulorum membrorum dolores adsunt, & quibus febres non accedentibus solutionis signis, neque diebus judicatoriis quiescunt.

Si judicatione factâ, urina rubra subsidentiam rubram continens reddita fuerit, his febris reversio eodem die contingit, ex eâque pauci servantur.

Quibus judicationis tempore exorta ad aures tubercula non suppurantur, his solutis morbi reversio pro recidivarum ratione, simili circuitu contingit.

Atrâ bile vexatis & phrenitide detentis, Sanguinis per venas ani profluvium bonum est.

Qui inter loquendum hæsitant ac balbutiunt, ut nec labris moderari queant, si hæc cessent, purulenti evadunt.

Vehementem in locis inferioribus dolorem surditas solvit, aut copiosus ex naribus Sanguis profluens.

Insania magnum morbum consuetudine jam familiarem solvit.

Quibus in febribus ardentibus coxendicum dolor est, oculorum perversio, aut cæcitas, aut te-

testium tumores, aut mammarum elevatio, hæc febrem solvunt, aut etiam Sanguinis ex naribus profluvium.

Tremores in febribus delirium solvit.

Febri rigor succedens febrem solvit, & sudorem evocare solet.

Quibus in febribus aures obsurduerint his nisi febris solvatur, furorem contingere necesse est. Solvit autem Sanguis ex naribus effluens, aut alvus biliosa effundens, aut dysenteria, aut coxendicum, aut genuum dolor succedens. *Aphor. 60. Sect. 4.*

Quibus dolores derepente oriuntur, præcordia sursum attolluntur, si dolores vehementes ad notham costam contingant, his venæ sectio & deorsum purgatio solutionem adfert.

In aqua intercute detentis, si aquosus humor per venas in alvum aut vesicam effluat, solutio contingit.

Si leucophlegmatia detento vehemens alvi profluvium succedat, solutio contingit.

Qui alvi profluvio diutius cum tussi detinentur, non liberantur, nisi dolores vehementes ad pedes contigerint.

Capite dolore vehementer affecto, si pus per aures aut nares effluxerit, morbum solvit.

Quibus per sanitatem derepente capitis dolores obveniunt, confestimque vox deficit ac stertunt, intra dies 7. pereunt, nisi febris prehenderit.

Lippitudine laboranti, alvi profluvio detineri bonum. *Aphor. 17. Sect. 6.*

Convulsione aut corporis distentione vexato, si febris superveniat, morbum solvit. Si febre detentum convulsio prehendat, febris eodem die, aut postero, aut 3. desinit. *Aphor. 57. Sect. 4.*

De Diebus Criticis.

περὶ κρισιμῶν.

ARtis magnam partem esse duco, posse quæ rectè scripta sunt speculari. Qui enim hæc noverit, iisque utitur, is mihi in arte non multum falli videtur. Unamquamque sanè tempestatem anni & morborum conditionem exactè addiscere oportet, & quisnam morbus bonus, quis periculo conjunctus, aut in temporis conditione, aut in morbo, quinam morbus longus sit & lethalis, longus quinam salutaris, acutus quinam lethalis, vel salutaris. Ex quibus tum criticorum dierum series contemplanda est, tum etiàm prædicendi facultas suppetit. Preterea ex his, quibus, & quando, & quamnam victus rationem præscribere oporteat, cognoscere licèt.

Prædictorum Liber primus.

Προῤῥητικὸν α.

Coac. 6. EX creatio frequens & irrita, si quidem aliud
244. quoddam signum affuerit, phrenitidem portendit.

8. Desipientiæ quæ jam admodum fractis & debilitatis viribus, succedunt, pessimæ sunt, non secus ac Thrasynonti.

Coac. 13. Albicans dejectio in phreniticis mala est.
91. His si rigor contingat pessimum.
93. 14. In furiosa & vehementi mentis emotione, succedentes tremores malignitatem denunciant.

16. Phre-

16. Phrenitici parum bibunt, ex levibus strepitibus facilè irritantur ac percelluntur, tremuli sunt. Coac. 96.

18. In febre ardente, si tinnitus aurium, cum visus hebitudine fiant, & ad nares accedat gravitatis sensus, furiosa mentis emotio indicatur.

23. Vocis defectiones cum singultu & virium Coac.
24. exolutione, pessimæ. 245.

44. Ab homine moderato ferox & audax responsum, malum portendit.

38. Ubi alvus humescit, æger lassitudine, capitis dolore, siti, vigiliis torquetur, obscurè loquitur], & admodum est impotens, in his casibus vehementem mentis emotionem expectare oportet.

52. Quæ perniciem minantur, ea si absque ulla significatione allevant, mortis periculum denunciant.

56. Ex Hypochondriorum doloribus, obortæ Febres, malignæ sunt.

58. Sudor in febribus acutis multus & copiosus damno est.

65. Ex rigore perfrictiones quæ ad calorem non revocantur, malæ sunt.

70. Dolor in pectore fixus cum torpore, malum denunciat, hi si suborta febre exæstuent, celeriter moriuntur.

97. Lateris dolor cum biliosis sputis præter rationem evanescens, ægros in vehementem & furiosam mentis emotionem agit. Coac. 418.

106. Lumborum & capitis ac oris ventriculi dolor, cum forti excreatione convulsionem suspectam facit.

107. Non nihil metuendus est cum crisi rigor.

110. In iis quibus rigores imminent, urina restitat, & in convulsoriis affectionibus. Coac. 29.

Præ-

Prædictorum Liber 2.

Πξοῤῥητικῶν β.

Antequam morbus consistat secura non est prædictio.

De Hydrope.

Qui aqua intercutem detentus est, & servari volet, eum robustis visceribus & contentis viribus esse convenit, simulque suâpte natura facilè concoquere, ac benè spirare, sine dolore esse, totumque corpus æqualiter calere, neque extremis partibus esse colliquefactum, prestat namque potiùs extrema tumefacta esse, etsi optimum est nihil horum adesse. Verum tum mollia, tum gracilia extrema esse oportet, ventrem contactu mollem. At neque tussim neque sitim adesse convenit, neque linguam, cum alias, tum ne à somno quidem, inarescere. Cibos autem suaviter assumere, ac ubi abunde comederit, nihil affligi. Ventrem quoque medicamentis celeriter moveri, alias verò mollia & figurata excernere. Urinam in transitu pro institutâ victus ratione & vinorum mutatione,mutationem sentire. Defatigationem facilè sustinere, nec lassitudinem sentire. Si horum omnia vel plurima habeat, spes est ut evadat. In quo verò nihil horum inest, sed contraria adsint, parùm relictum est spei.

De Tabe.

Quem tabes malè habet, si probe levari volet, convenit sputum facilè tussi rejicere, esseque album & æquale, unius coloris, & sine pituita. Quod à capite defluit ad nares vertatur, neque febris prehendat, ut nec cibos impediat, neque sitim faciat. Alvus autem quotidie dejiciat, & quod secedit durum esto, & iis quæ assumuntur conveniens. Hominem quam minimè tenuem esse convenit.

venit. Pectus verò laudandum quadratum & hispidum, cujusque cartilago exigua & admodum carnosa est. In quo namque hæc omnia inerunt, is maximè superstes futurus est. At qui nihil horum habuerit, exitio maximè est affinis.

Minimè evadunt tum virgines, tum mulieres, quibus ex menstruorum suppressione tabes contingit. Quod si ex his aliqua superesse volet, cum multa laudabilia signa accedere, tum verò menses luculenter & manifestè comparere oportet. Alioqui nihil spei relictum est.

Ex Sanguinis eruptione maximè supersunt, quibus in dorso & pectore dolores adsunt melancholici, & ex Sanguinis eruptione dolore quodammodo levantur.

Inter Podagricos qui in senectute tophos aut callos in articulis induratos habent, aut laboriosè vitam tolerant, cum alvo siccâ, humanâ arte hi sanari nequeunt. His succedentes dysenteriæ optimè medentur, quin & quæcunque aliæ colliquationes infernæ eos valdè juvant: Juvenis verò, cui nec dum circa articulos calli induruerunt, cuique victus ratio curæ est, ad laborem est impiger, alvumque habet vitæ instituto probè respondentem, is sanè prudentem nactus medicum sanus evadet.

Prægnantes ipsæ plerumque ad partum supersunt, fœtumque conservant, etiamsi per multos menses Sanguis & strigmenta per alvum secedant.

Mulieres parvæ grandioribus ad conceptum præstant, tenues crassis, candidæ rubris, nigræ liventibus: Præstant item quibus venæ extant, iis quibus minimè apparent.

Locus conceptui idoneus, quem uterum nominamus, sanus esse, & siccus & mollis debet, ac neque contractus, neque proclivis, neque ore distorto, aut compresso, aut diducto. Etenim quicquid horum contigerit, conceptum fieri impedit.

Ubi ulcus in utero ſanatum eſt, locus iſte læ-vior ac durior neceſſariò efficitur, & minus concep-tui idoneus.

Qui diu pallidi faciem habent tumidam, eos certum eſt, aut capitis, aut viſcerum dolore la-borare, aut ſedem internam quodammodo malè affectam eſſe.

Quibus lienes magni, iis gingivæ vitiantur, & os graveolet: Quibus autem lienes magni ſunt, neque Sanguinis eruptiones contingunt, neque os graveolet, in tibiis ii mala ulcera habent, & nigras cicatrices.

Humerorum dolores qui ad manus tendunt, torporeſque & dolores exhibent, bilis atræ vomi-tione ſanantur.

Coacæ Prænotiones.

Κωακαὶ προγνώσεις.

Titulus Primus.

De Febribus.

1. QUI ex rigore perfrigent & una dolore tum capitis, tum cervicis impliciti, mox voce capti, parvo ſudore madent, ut ſe collegerint, moriuntur.

4. Ex frigore cum adeſt metus & mæror præ-ter occaſionem, convulſione finis fit. (Niſi hæ-morrhoidibus, varicibus, aut etiam menſtruali profluvio, convulſionis cauſa tollatur.)

Pror-rh 51. 5. Ex frigore peſtifera eſt urinæ ſuppreſſio. (ante rigorem præclaret apparet iſchuria, & in bonis habetur, ſed non è converſo; non enim ſig-na critica & cauſæ criticæ retro commeant ad ſig-nificandum.)

6. In

6. In rigore familiares non agnoſcere, malum, *Prorrh.*
oblivio item mala. 64.

7. Poſteriorum partium frigus eſt convulſifi- 67.
cum.

10. Qui crebrò & tenuiter exudant (ἐφιδρῶντες) ac ſubinde rigent, ii pernicioſè habent, ac tandem ſub mortem ſuppurati, & alvum turbatam habere deprehenduntur.

8. Crebri ex lumbis vel dorſo horrores, cum ci- 75
tâ caloris viciſſitudine, calamitoſi, nam acerbiſſima urinæ ſuppreſſio denunciatur: Atque his exudare peſtiferum. (Ex eò quod deductum alimentum elabatur; ſignum enim eſt Empyematis cum ſummâ virium infirmitate conjuncti.)

14. Rigores multi cum torpore malignum denunciant. (Ob ſummam humorum inæqualitatem, quæ valdè exitiales morbos parit.)

15. Rigores qui in 6tum diem incidunt, difficile judicium adferunt.

[Permagni intereſt quo die, quâve periodo, *Dure-*
quid fiat in ægris, atque appareat. Ut enim quæ *tus.*
fiunt omnia, quæque apparent diebus criticis, firmiora ſunt, quam quæ in alia incidunt morbi tempora: Sic ea quæ ſpeciem boni præ ſe ferunt, debent haberi ſuſpecta ſi loco non fiant. Quemadmodum & ea quæ mala eſſe putantur, mirificos adferunt ſanitatis fructus, ſi antè ſignificata criſeos lege veniant, aut illis diebus quibus certamen naturæ & morbi eſt in procinctu.]

17. Dolores horriferi cum ſuſpirioſo anhelitu, ſigna ſunt tabis.

20. Qui ſubindè rigore prehenduntur, & ſub *Prorrh.*
noctem aliquandò gravius habent, pervigiles, in 101.
ſomnis nugantes ac delirantes, interdum ſeſe lotio perfundentes, in convulſionem ii tendunt.

21. Qui crebrò cientur in acutis rigores peſtiferi. (Quod ſint κρίσιμα μὴ κρίνοντα. Indicant aut interni viſceris ſuppurationem, aut fruſtra

tentatam crisim, aut denique nativum calorem extingui.)

23. Rigor cum posteriorum partium distentione mortem adfert.

Prorrh. 24. Si cui cum perhorruerit, atque sudarit critice, rursus postridie horror sine causâ ingruerit,
I 49. ac tum à pepasino somni sit expers, huic eventuram arbitror hæmorrhagiam.

Duretus. [Huc spectat hæc difficillima prognosis, ut intelligamus, non raro varias esse morborum crises, quæ ad salutem variè suscipiuntur, pro variò humoris motu, naturæ impulsu, & partium obsessarum conditione: Quæ omnes sæpè numero denunciantur unâ eâdemque concussione, cujusmodi in rigore cernitur. Est consentaneum, ut sua cujusque foci sit propria evacuatio, capitis per hæmorrhagiam, venarum per liberalem sudorem, uteri per menstruale profluvium, omnis spes Medici, & cœptæ curationis fiducia, in solâ evacuatione semper stetit.]

Prorrh. 25. Quæ cum rigore sistuntur urinæ, sunt pravæ
155. & convulsificæ, idque cum alias, tum si cui jam soporato sistantur, ac tum præterea parotidas fore sperabile.

27. Quæ ex rigore incidunt aphoniæ, tremore solvuntur; sed & supervenientes crebrò rigores, succedentes tremores judicant.

28. Qui ex rigore virium exolutiones & capitis dolores sentiunt, pleni sunt periculi: Cruenta his urina prava.

110. 29. Quibus rigor, urina subsistit.

56. 31. Ex hypochondriorum dolore obortæ febres, malignæ sunt: In his sopor profundus ac altus pessimus.

32. Qui in febre non intermittente tenuiter & crebrò exudant, cum hypochondrii tensione, ii ut plurimum malignè habent. Atque in his dolores ad acromium ac jugulum affixi pravi sunt.

[Ex

[Ex sudatiuncula, nulla crisis bona sperabilis; quia nihil paucum criticum. Est autem sudatiuncula capitis & cervicis, aut sudor exiguus quo fit subroscidum totum corpus: Unde vel oppressio partium, vel summa infirmitas significatur, per quam exudat succus alibilis, qui assimilatione privatur.] *Duretus.*

34. In febre (ἀναυδίαι) defectiones sermonis malum.

36. Si quis cum febre laboriosâ perhorruerit, nonnihil criticè exudarit, indeque ardenter febricitarit, malum, idque cum alias, tum si in hoc negotio Sanguis stillarit.

40. Qui ex rigoribus, parvis sudoribus refrigescunt, malum.

42. Qui exiguo sudore madent cum febre, in metu sunt mortis.

43. Quibus cum biliosa dejectione, premitur morsu pectus (*i. e.* orificium ventriculi) amarescitque os, malum.

45. Si quis in laboriosâ febre, singultiat, vel catoche detineatur, morbo laborat pessimo.

47. Si quis ea faciat, quorum sit insolens, ut si appellat animum ad insueta, aut contra, gravissimum habet malum, ac tum delirium adest.

48. Quæ cum pravis signis mitescunt, & quæ cum bonis non remittunt, molesta sunt & difficilia. *Prorrh. 52.*

[Quemadmodum non minùs sua debet habere bona suspecta, qui repentè factus est coloratior & speciosior; quam mala vereri, qui contrà consuetudinem multum emacruit, & colorem decoremque amisit: Ita nemo est omnium qui de seipso possit videri securus, si antè vigil, nunc soporetur, si antè sitibundus, nunc παραλόγως, superstite causa sitifera, sitis sit expers. Pluris esse debet unum pravum signum morbi alicujus, *Duret.*

aut partis obſeſſæ proprium, quam decem bona communia.

Prorrh. 51. In homine moderato, ferox & audax re-
44. ſponſio, & vox acuta, malum: Hypochondria
45. iis intro ſurſum trahuntur.

66. 52. Qui ex ſudoribus perfrigerantur, ac celeriter recaleſcunt, malè habere judicantur.

40. 54. Qui abs re nec ulla exhauſti ratione, languent infirmi, mortiferé laborant.

55. Diuturna in febre nauſeabunda proritatio, ſcreatu finiens, malum portendit.

57. Perpuſillæ Sanguinis è naribus ſtillæ, damno ſunt.

Duretus. [Niſi hæmorrhagiæ liberalioris opinionem faciant, ut ſæpè faciunt, quando cum urinæ pepaſmo in 4tum diem incidunt, apparentque ad hæmorrhagiam 7mo die futuram: Secus enim malignos vel multos humores naturæ dominatu regi non poſſe, aut infirmitatem ſummam ipſiùs naturæ denunciant. Sunt verò ſiniſtri judicii in qualitate bonâ Sanguinis, at mortiferæ in malâ, qualis in Philiſco ſtillatim manavit.]

Prorrh. 58. Omnino malum denunciat, quæ in febre
57. acutâ immeritò (παραλόγως præter rationem) ſitis extincta eſt.

59. Qui ad manus contactum reſiliunt, malo ſunt loco.

Fœſius. [In ægris iſtud diligenter eſt obſervandum: Aliquando enim ubi manus in carpum mittitur, quodammodo reſiliunt, & cum intremiſcentia revelli videntur, aut interdum ad pulſum aſſilire & leviter aſſurgere. Ἀναΐσσοντες πρὸς χεῖρα, dicuntur quibus pulſus velut reſilit, aut quaſi tremibundus ſubſultat, & ad manum apparet exiguus tremor. Fit hoc nervis & fibris febris incendio exſiccatis, motrice facultate infirmâ, viriumque languore concurrente. Convulſionem ergo, delirium, aut phrenitidem prædicit, nec leviter ſuſpectum eſſe debet.]

65. In

65. In febribus vehementes mentis emotiones (ἐκστάσεις) cum silentio, in eo qui voce non est cap- *Prorrh.* 54.
tus, perniciem minantur.

68. Febrium initio, si atra bilis sursum aut *Aph.* 22. *Sect.* 4.
deorsum prodeat, lethale est.

[Excretionum quæ in vitio sunt, quæque do- *Duretus.*
minatu morbi suscipiuntur & fiunt, nulla est omnino tam mortifera, quam bilis atræ. Est enim atra bilis pessimum excrementum, quod feritate indomabili cæteris omnibus antecellit, triaque illa secum habet conjuncta, quæ vim naturæ adferunt, quæque illius præsidia maximè labefactant. Τὸ δριμὺ, τὸ διαβρωτικὸν, καὶ ταὶ ὀξῶδες. I. acre, erodens, acidum.]

72. Quibus jam morbo fractis, videndi vis audiendique perit, aut etiam labiorum, palpebrarum, vel narium perversio cernitur, mors instat.

74. In febribus acrisiæ, diuturnitatis quidem sunt causæ, non tamen funestæ.

78. Quibus postridie quam invasit, exacerbatio febris est, malè res eunt. At si perendiê mitius, quarto iniquius exerceantur, gravissimum habent malum.

80. Febres si alio die quam judicatorio desierint, recidivam metuere oportet.

83. Qui cum feroci perturbatione somno excussi, è potestate sui exeunt, gravissimum habent malum, & convulsificum: Idque cum alias, tum si prorumpant sudores.

[Ut rerum omnium quæ naturæ ad perfruen- *Duretus.*
dum tributæ sunt, nihil est melius, nihil amicius, nihil denique magis consociale, quam illa quies, quæ dono Divûm gratissima serpit: Ita nihil, æquè pestiferum quam molesta vigilia: Quemadmodum enim somnus ægrotum reficit, & recreat spiritum instauratione, ciborum coctione, & morbificorum humorum pepasmo, unde phrenitis

nitis mansuescit: Sic admirabile est quantam principiis trium facultatum labem adferat, quantum naturæ præsidia labefactet, quantisque damnis ipsos ægrotos oneret, si quid vel in causis somniferis vel in somni ipsius necessitate peccetur.]

Prorrh. 5. 90. Quæ in phrenitide memorantur insomnia, bonum denunciant. (Non turbulenta & tumultuosa, sed placida & tranquilla.)

97. In intensa phrenitide, tremores lethales.

98. Quæ circa res necessarias versantur Deliria, pessima, indeque si ingravescant, mortifera.

114. Quibus per febres assiduas pustulæ toto corpore suboriuntur, mortiferum illud est; nisi purulento abscessu, qui hic potissimum ad aures erumpit, periculo defungantur.

115. In febre acutâ, exteriora perfrigerari, interiora verò sic uri, ut etiam sitim faciant, exitium portendit.

116. Febres continuæ tertio quoque die ingravescentes, supra modum periculosæ.

127. Qui diuturno defuncti morbo, ex animi Sententia cibum capiunt, neque proficiunt, gravissimè relabuntur.

128. Si venæ temporum in febribus pulsent, & facies benè habita fuerit, absque hypochondrii mollitie, diuturnus erit morbus, qui non sine liberali Sanguinis è naribus profusione, aut singultu, aut convulsione, aut coxendicum dolore desinet.

129. Alvus in febre ardente affatim prorumpens, mortis periculum adfert.

133. Sanguinis ex naribus fluxus in febre ardente 4to die obveniens, malò est, nisi aliud quidpiam benè ceciderit. Quod si die 5to contingat, minus adfert periculi.

137. De

137. De febre ardente laborantibus dies 14, aut allevando, aut perimendo decernunt.

142. Si cui febricitanti rubor in facie luceat, unaque capitis dolor prægrandis, & venarum emicet pulsus, ferè profluvium Sanguinis è naribus inde venit. Quibus autem fastidia stomachi, cordis morsus, & crebræ salivæ, in procinctu vomitio est: Quibus autem ructus adsunt, flatus ventris, sonitus cum inflatione, iis alvus exturbatur.

[Magna expectatio est hæmorrhagiæ criticæ in morbis acutis, quam si neque Medicus prævidere, neque prævisam, cum in propinquo est, velut digito indicare potest, vix videtur summam vituperationem posse vitare.] *Duretus.*

144. Quibus autem sæpius recidivæ contingunt, si sextum mensem superaverint, in tabem coxariam ferè incidunt.

149. Febricitare incipientibus Sanguinis è naribus stillicidia cum sternutatione accedentia, siquidem urina 4to die hypostasim habeat albam, vacationem morbi 7mo fore ostendunt.

156. Quæ in febrem cadit convulsio, si eodem die, quiescat, benè est.

Titulus 2dus.

De Cephalalgia.

161. QUI capitis doloribus & aurium tinnitibus, citra febrem, aut tenebricosâ vertigine, & vocis tarditate, manuumque stupore tentantur, in iis aut apoplexiam aut epilepsiam, vel etiam lethargum sperare convenit.

169. In cephalalgia æruginosi vomitus cum surditate & somni vacuitate, insaniam brevi denunciant. *Prorrh. 10.*

Prorrh. 170. Quibus capitis & cervicis dolor, ac totius
152. corporis infirmitas quædam cum tremore adeſt, ab his hæmorrhagia liberat.

172. Cephalalgiam tollit pus è naribus effluens, aut ſputa craſſa & inodora: Liberat quoque & ulcerum eruptio, nonnunquam & ſomnus, & alvi fluxus.

174. Cephalalgia veternoſa cum gravitate ferè convulſifica eſt.

95. 176. Cephalalgici ſurdaſtri, qui manibus contremiſcunt, cervice dolent, nigra & aſpera meiunt, ac nigra quoque vomunt, planè ſunt deſperati.

177. Quibus cum ſudatiuncula caput dolet, alvo ſuppreſſa, convulſione tentantur.

Titulus tertius.

De Caro & Comate.

182. COmate, laſſitudine, ac ſurditate tentatos, alvus erumpens, & ad criſim rubra demittens, juvat.

183. Comatoſi, faſtidioſi, unaque dolénter hypochondriaci, ſæpe & parum vomentes, aurium abſceſſus habent.

187. Cerebro ſiderato, alii quidem tertio die, alii autem 7mo vitam finiunt, quibus elapſis periculo defunguntur; ſin autem inciſione factâ, os diſſociatum cernitur, ſine dubio moriuntur.

188. Cephalalgicis ex calvariæ poſticæ fractura, ſi craſſior è nare Sanguis rivuloſé prorumpat, grave malum denunciat.

Duretus. [Ictus illatus non minus oſſi craſſiſſimo calamitoſus eſt, quam mitior ictus temporibus atque fronti. Accedit, quod Sanguis niger prorup-

ruptus, & spacelismi metum adfert, & cerebro crudorem & vivacitatis extinctionem inducit.]

Titulus quartus.

De Aurium affectibus.

189. AUrium dolor intensus cum febre acuta, cumque sinistro quopiam signo, juvenes quidem 7mo die, aut etiam celerius, cum delirio interimit: Nisi liberale sit expuratum ex aure, aut ex naribus hæmorrhagia, aut aliud quoddam laudabile signum extiterit. Seniores autem & serius & rarius tollit; nam in his aures antè suppurant, & delirium minus infestat, sed tamen plerisque horum morbus revertit, & sic moriuntur.

190. In acutis & turbulentis (*i. e.* cum delirio) morbis obveniens surditas, malo est. Quin & in longis morbis malum portendit: Ac in his ad coxendicis labores convehit. *Prorrh.* 33.

191. In febre surditas alvum sistit.

[Hujus surditatis causa in meatus auditorii oppilatione consistit, superioris verò in exolutione partis illius cerebri, unde vis audiendi manat. Propterea que ut illa per se insanabilis est, ita morbi acuti turbulentique consectaria desperationem salutis ostendit.] *Duretus.*

193. In acutis morbis murmur edentes ac tinnientes aures, mortem prænunciant.

[Quod nec judicatorii sint nec judicantes, & nobilissimæ partis exolutio ostenditur ab exolventis causæ perennitate.] *Duretus.*

194. In calidis febribus sonori aurium flatus cum visus hebetudine & narium gravitate, Sanguine *Prorrh.* 18.

Prorrh. guine non prorumpente, è potestate mentis ab-
147. ducunt.

195. Quibus aures obsurduerint, cum capitis gravitate, hypochondrii tensione, & splendoris offensione, Sanguis è naribus prorumpit.

197. Egregiè surdi, dum aliquid apprehendunt tremuli, lingua etiam capti & exoluti (νωθροὶ) gravissimum habent malum.

Titulus Quintus.

De Parotidibus.

199. Quæ cum dolore assurgunt ad aures (parotides) perniciem minantur.

200. In febribus ex prægresso dolore (secundum Duretum exacto jam morbo) rubores ad aures subnascentes (parotides Dureto) signa sunt erysipelatis in facie nascituri, quin & convulsiones cum aphonia & exolutione, ad hæc consequi par est.

Duretus. [Morborum naturam & causas tenere, est hoc sanè aliquid, vel potiùs multum; at successiones morborum quo se illi vertant, veluti è speculo prævidere, profectò est artificis fulgore suo urentis, artesque infrà se positas prægravantis.]

202. Parotides pravæ sunt Paraplecticis.

203. Parotides (in acutis) suppurati expertes, funestæ, sed forsan his alvi feruntur.

Prorrh. 167. 204. Parotides emolliunt tussiculæ cum ptyelismo orsæ.

153. 205. In parotidibus urinæ citò & paulisper mitificatæ, (*s. e.* modo pepasmi participes modo expertes) pestiferæ; & quæ hujusmodi est refrigeratio, pessima.

Duret. [Quia vicissitudo est magisterii inter naturam &

& morbum, qui ut vires acquirit eundo, sic naturæ fatiscentis præsidia labefactat.]

206. In Diuturnis (Dureto acutis) morbis suppurati ad aures tumores, nisi pus admodum album, ac sine odore reddant, interimunt, potissimum verò mulieres.

[Erit profectò catholicum hoc theorema quod unde salus vitæ sperabilis, inde salutis desperatio esse debet, si id meritò naturæ non fiat.] *Duretus.*

207. Inter acutos parotides potissimum in causis assurgunt, ac tum si febrem lege critica non expellant, nec ipsæ coquantur, nec Sanguis fundatur è naribus, nec verò urinæ crassam excipiant hypostasim, moriuntur: Sed abscessus ejusmodi non raro ante residunt. (Αἱμωδεις scilicet καὶ ἀπεψιτως.

208. Si ad surditatem atque torporem substillum accesserit narium, aliquid sinistri præ se fert. *Prorrh.* 141.

209. Ex surditate tubercula ad aures exoriri consentaneum est. 159.

210. Surditatem ex febribus natam solvit profluvium Sanguinis è naribus, alvique commotio.

Titulus Sextus.

De Facie.

211. FAcies è tumescente residens, vox item blandior & mollior, tum Spiritus rarior atque facilior, remissionem postridianam fore denunciant. *Lib. de Diebus criticis.*

212. Facies cadaverosa mortifera. Sed ea minùs tamen quæ ob vigilias, inædiam, aut ventris solutionem ejusmodi est. Atque talis corruptio his de causis orta, uno die finitur. *Progno.*

Prorrh. 49. 213. Egregie colorata facies & tetrica (vultuosa) in morbo acuto, pestifera. insuper frons contracta phrenitidem denunciat.

214. Benè colorata facies cum sudoribus diffluentibus, absque febre, fæces vetustas subsistere, aut irregularem diætam testantur.

Titulus Septimus.

De Oculorum Affectibus.

219. IN febre ortus oculorum rubor, diuturnam ventris afflictionem denunciat.

220. Erumpentes circa Oculos eminentiæ, dum refectioni opera datur (seu ex morbo ægri recreantur) alvum proruptur am ostendunt.

222. Lippitudine affecto suborta febris solutionem affert, sin minus cæcitatis, aut mortis, aut utriusque periculum est.

223. Quibus cum lippitudine capitis dolor accedit, & longo tempore perseverat, cæcitatis metus impendet.

224. Lippitudine laborantem spontè alvus profluens juvat.

Prorrh. 213. 226. Oculorum hebetudo (ἀμαυρώσεις) cum animi defectione citam convulsionem denunciat. (Spiritu animali dissipato & nervorum principio læso.

Ti-

Titulus Octavus.

De lingua, & reliquis oris partibus.

229. Lingua circa initia quidem rigidiuscula, in eodem verò colore perseverans, procedente verò tempore, ubi exasperatur, livescit, & fit hiulca, seu finditur, mortifera: At verò quæ multum nigrescit, intra 14. diem crisim (sinistri judicii) fore ostendit. Calamitosissima est nigra & ex virore pallescens.

230. Lingua ad medianam lineam velut alba saliva obducta, febris remissionem indicat, idque eodem die, si quod superinducitur crassum est: Sin autem tenuius, postridie, quod si adhuc tenuiùs, perendie: Eadem planè ostendunt quæ sunt ejusmodi in extima lingua, sed non ita certò. *Lib. de diebus criticis.*

231. Lingua tremula cum narium rubore, & liquida alvo, si nulla de pulmonibus significatio sit, grave malum denunciat, citasque purgationes perniciosas indicat.

[Ut lingua omnis contrà naturam tremula est multum terrifica, sic eadem facit, ut Medicus toto corpore perhorrescat, quando ipsa contremiscit cum conditionibus in hac prognosi contentis.] *Duretus.*

235. Linguæ asperæ multumque siccæ, phreniticæ. 234.
Pestiferum est dentes exarescere.

236. Dentis sphacelismus abscessum ad gingivas enatum solvit.

Ti-

Titulus Nonus.

De Voce.

246. DEliria paulisper ferocia, mox erunt immania.
85.

Prorrh. 91. 247. Quibus cum febre vox hæret, post acrisiam, tremuli moriuntur. (Et comatosi.)

249. Qui ex dolore (*i. e.* acerbissima convulsione intercostalium musculorum) voce sunt capti, crudeliter moriuntur.

254. Si quis voce captus è potestate mentis exeat, morti est proximus.

255. Quæ à rigore incidunt aphoniæ, funestæ. Sunt hi nonnihil Cephalalgici.

Titulus Decimus.

De Respiratione.

260. REspiratio frequens & parva, inflammationem & laborem denunciat partium spirabilium, at verò magna & rara, dementiam aut convulsionem. Et frigidus quidem Spiritus lethalis est, Lethalis est etiam æstuosus & fuliginosus, minus tamen quam frigidus. Tum magnus foras efflatus, intrò parvus, & contrà, foras parvus, intrò magnus, pessimus est, & morti proximus. Quin etiam tarda, velox, obscura duplex intrò revocatio, qualis cernitur in iis qui super inspirant.

Ti-

Titulus Undecimus.

De Cervice.

268. FAucium dolor prægrandis parotidas & convulsiones facit, item cervicis & dorsi acerbos dolores.

270. Cervicis & cubiti dolor est convulsificus. Id autem à faciè (à capite) nasci solet.

273. Cervicis dolor cum in febre omni terrificus, tum verò pestiferus iis qui sunt in metu insaniæ. Prorrh. 73.

276. Fauces exulceratæ in febre, cum alio signo difficili, periculosum.

277. In febribus strangulari repentè, nec deglutire posse, sine tumore, malum.

Titulus Duodecimus.

De Hypochondriis.

281. TUmores hypochondriorum recens obortos inflammationis expertes, & inde dolores natos, solvit borborygmus sub hypochondrio fremens, maximè si aut ipse per se secedat, aut cum urinis & dejectionibus; quin juvat is ipse, si modo descendit.

283. Stomachi dolor, & pulsus hypochondriorum febre extinctâ, malum denunciant, idque cum alias, tum in sudatiuncula.

284. Quæ cadunt in hypochondriacum dolorifica mala, cum alias prava sunt, tum verò si faciunt profusiores alvos; pejora autem quæ brevi nas-

nascuntur ; tum quæ assurgunt ex his parotides multum terrificæ, ut cætera expurata.

285. A cardialgia cum torminibus ventris feræ (lumbrici) prorumpunt.

286. Dolorificum cordis malum (*i. e.* cardialgia cum syncope cordis) ætate jam grandi, crebro revertens, repentinam mortem ostendit.

291. In dolore hypochondriorum cum borborygmo, lumborum superveniens dolor in febribus, alvos profusiores facit, nisi flatus erumpat, aut copia urinæ feratur.

Prorrh. 158. 292. In diuturno hypochondrii meteorismo, & alvo graveolente, abscessus qui ad aurem assurgit, necat.

295. Hypochondriorum, cordis, hepatis, partiumque circumpositarum dolores excluso Sanguine, (secundum Foesium cruenta alvi dejectione) periculo defunguntur, non excluso pereunt.

297. Hypochondriorum dolores in febre, ægro fari nequeunte, si absque sudore solvantur, malum indicant. His dolores ad *Ischia* decumbunt.

287. 301. A suppressione alvi meteorismus hypochondriorum, gravis, maximè verò iis, qui ab inveteratione tabescunt, & quibus alvi profusè feruntur.

Aph. 11. 304. Supra umbilicum labor ac lumborum
Sect. 4. dolor, qui remediis non cedit, in hydropem siccum desinit.

Titulus 13.

De Dorsi & Lumborum affectibus.

306. LUmborum dolores Sanguinis profluvium excitant.

307. Quæ ex lumborum dolore cientur hæmorrhagiæ, largæ.

308. Quibus ex dolore lumborum anadrome fit ad caput, torpidæ manus, cardialgiæ, aurium flatus sonori, hæmorrhagiæ largæ, tum alvi profusè feruntur, ac mentes perturbatæ ut plurimum.

[Sanè lumborum excursus caput replet, ex eâque repletione, symptomatum capitis omnium paraphoricorum, cataphoricorum, cephalalgicorum & catarrhoicorum principia causæque ducuntur.] *Duretus.*

309. Quæ ex dorsi dolore, principia morborum ducuntur, difficilia sunt.

310. In dolore lumborum prægrandi, & larga dejectione, ab helleboro vomere spumantia multa, prodest.

311. Spinæ distortionem cum spirandi difficultate, Sanguinis fluxus liberat.

314. Ex dolorifici lumborum mali ascensu, oculorum perversio malum. *Prorrh. 69.*

[Omnis afflictio cerebri alterati, quæ propagationem habet ἐις τὰ πεφυκότα, *i.e.* propagines, metum adferre solet, interitus, si febris adest acuta.] *Duretus.*

315. Dolor in pectore fixus cum torpore suborta febre, malum indicat, iique celeriter mortem oppetunt. *Prorrh. 70.*

[Inter Medicinæ leges quæ sanciuntur de acutorum morborum naturâ, deque illorum causis atque symptomatis, nullæ sunt magis Medico necessariæ ad benè medendum, quam illæ quæ ex insolentium rerum observatione nascuntur. Quid enim minus est febris acutæ quam torpor, oblivio, coma? Sunt quidem hæc omnia, crudi humoris flatulentique spiritus ἔκγονα, non autem Sanguinis multa bile perfusi, qui regnare dicitur in febre acuta, proptereaque non sine causa viden- *Duretus.*

 tur

tur mortifera, quatenus longissimè absunt à febre acutâ. Omnia enim quæ fiunt, quæque apparent contrà naturam morbi & ægri, terrifica esse debent, ac sæpè mortem subesse testantur.]

325. Quibus lumborum & lateris dolor caret evidenti causa, icterici fiunt.

Titulus 14.

De Hæmorrhagia.

326. QUÆ diebus criticis ex hæmorrhagia incidit perfrigeratio eximia, pessima.

Prorrh. 125. 327. Sanguinem è diverso fluere, malum est, ut in liene magno, è dextris, & similiter in hypochondriis.

Prorrh. 128. 328. Qui ex vulnere subinde rigentes (vel leviter sudantes) Sanguinem profundunt, gravissimum habent malum, ac inter loquendum derepentè moriuntur.

329. Quibus 5to die larga est hæmorrhagia, 6to. rigor, 7to perfrigeratio, rursusque prægrandis ardor, iis in vitio sunt alvi.

127. 330. Ab hæmorrhagia nigrorum dejectio, malum: Pestiferum est etiam prærubris & æruginosis ferri alvum. Quibus hujusmodi hæmorrhagiæ die 4to contingunt, tandem comate & convulsione conflictati moriuntur, nigris prodeuntibus & alvo inflata.

129. 331. Quæ post (exiguam) hæmorrhagiam & nigrorum dejectionem, in acutis surditas venit, malum: Ibi dejectiò Sanguinis mortifera est, surditas autem solvit.

335. Quæ circa initia profusæ sunt hæmorrhagiæ, dum vires recolligunt, (seu in refectione) alvos profusè cient.

336. Pro-

336. Profusa narium hæmorrhagia vi suppressa, interdum adducit convulsionem, sanat autem phlebotomia.

337. Undecimum diem agentibus, substilla Sanguinis mala sunt, idque cum alias, tum si bis fiat & redeat. *Prorrh. 148.*

[Res malê gestæ accessionem calamitatis adferunt, faciuntque ut ægri pejore sint loco, si rerum ipsarum malè gestarum causa sit & occasio, naturæ irrita, & inanis contentio, quando certamen ipsius & morbi est in procinctu. Præstat enim naturam quiescere, quam aliquid frustra moliri: Ob eam sanè causam, quod omnis irrita proritatio, morbum alioqui sanabilem, ex eventu reddit insanabilem, aut sinistri judicii.] *Duretus.*

338. Si largo Sanguinis profluvio supervenerit convulsio, aut singultus, mortiferum.

339. In his qui ad 7. annum progressi sunt cum coloris fædatione, inter ambulandum spiratio coacervata, & terræ appetentia, Sanguinis corruptionem & exolutionem significat.

[Hæc prognosis apperit τέκμαρσιν vacuandi purgando, & Sanguinem detrahendo.] *Duretus.*

340. Quæ in diuturnis exigua apparent Sanguinis è naribus effluvia, mortifera. [Substillum Sanguinis eò pejus res ire denunciat, quo sæpiùs redit.] *Duret.*

341. Quæ ab initio cientur vertigines, hæmorrhagia exolvuntur.

[Inter commoda hæmorrhagiæ non in postremis, illud est, quod τὰ κρίσιμα μὴ κρίνοντα prohibet esse mortifera, aut certe sinistri judicii. Hæmorrhagiæ multæ difficilia multa dissolvunt.] *Duretus.*

345. Qui statis temporibus Sanguinem profundunt, si loco non profuderint, epileptici moriuntur. *Prorrh. 131.*

Titulus 15.

De Palpitatione, tremore & Convulsione.

347. QUi toto palpitant corpore, etiamne vi-
Prorrh. 30. tam finiunt voce capti?

348. Omnes qui tremuli convelluntur, sudatiunculam habent obnoxiam recidivæ; atque iis rigore superveniente fit crisis: Supervenit autem ventris ardore lacessitis. Hic somni arctiores, sunt convulsifici, gravitasque frontis, & mictio ipsa difficilis.

119. 349. Quæ cadunt in hystericas sine febre (potiùs quam non consuetæ) convulsiones, faciles.

162. 353. Quæ tremulis & anxiis parvæ assurgunt parotides, convulsionem denunciant, cum in vitio est alvus.

506. 355. Convulsio vulneri superveniens funesta.

Aph. 2. Sect. 5. 356. Convulsio febri succedens periculum denunciat, minimum verò pueris.

257. Qui septem annis provectiores sunt, convulsione non tentantur in febre, sin autem, desperati.

358. Convulsionem sanat exorta febris acuta quæ priùs non fuit, quod si priùs fuerit, exacerbata: Quin etiam prodest, urinam fluere albumineam, seu vitream (ὑαλοειδῆς) alvum ferri &
Prorrh. somnos inire.

167. 359. In convulsione diu obmutescere, malum, at verò parumper, aut linguæ apoplexiam, aut brachii partiumque dextra sitarum denunciat. Exolvitur autem urinis repente multis & cumulatè proruptis.

362. Quæ

362. Quæ ſpeciem febris & opiſthotoni præ ſe ferunt, urinæ geniturales exolvunt.

Titulus 16.

De Angina.

366. ERyſipelas (cynanchicum) intus foras converti, utile, at foris intrò, mortiferum. Intrò autem convertitur cum rubore evaneſcente, pectus gravatur, ac difficilius ſpirat æger.

367. Quibus cynanche ad pulmonem inflectitur, alii quidem intereunt 7 diebus, alii cum evaſerint, purulenti fiunt, nulla expurgatione pituitoſa ſurſum facta. *Aph.* 10. *Sect.* 5.

368. Quibus à forti ſtrangulatu repente (*i. e.* ſponte ſuâ) ſtercus excernitur, deſperatio eſt.

371. Inter anginoſos, qui cocta citò non expuunt, deſperati.

[Eſt πεπασμὸς, πέψις τῶν παρὰ φύσιν. Rerum è natura egreſſarum concoctio. Ut enim vera πέψις, *i. e.* coctio verè dicta eſt τῶν εἰσιόντων, *i. e.* rerum ingredientum, ſic ὁ πεπασμὸς ſeu mitificatio, eſt τῶν ἀπιόντων *i. e.* exeuntium. Utriuſque cauſa effectrix eſt partium ſolidarum vitale principium, & vivifica vis quæ manat à corde.] *Duretus.*

372. In Angina qui abs re prorepunt ad caput dolores cum febre, ſunt deſperatæ ſalutis.

375. In angina laborantibus abſque ratione (ἀσήμως) gracileſcentibus faucibus, dolor prægrandis ad pectus aut alvum progreſſus, purulentas dejectiones facit, ſi quidem aliter non exolvatur. (alioqui tale quid ſolutionem præ ſe fert.)

377. Ex angina ſputa glutinoſa, craſſa, multum

tum alba, vi expressa, malum. Atque omnis pepasmus hujusmodi malus. Purgatio multa deorsum, tales paraplectico modo necat.

378. Sputa ex angina subarida, crebra, cum tussi & lateris dolore educta, mortifera. Quin etiam quæ inter potandum per tussim rejiciuntur, quæque difficulter diglutiuntur, malum portendunt.

Titulus 17.

De Pleuritide & Peripneumonia.

379. INter pleuriticos quibus initio variæ (παντοῖαι Dureto) sunt expuitiones (Foesio πύμπνοι, i. e. purulentæ) ii tertio moriuntur, aut 5to, quos si evaserint, nec dum multo illis sit melius, 7. aut 9. aut 11. incipiunt suppurari.

381. Siccæ pleuritides & sputi expertes, gravissimæ. Terrificæ autem in quibus dolorifica sursum sunt mala.

Duretus. [In magna pleuritide salutis desperatio esse solet, si nihil fiat, nihil appareat, quod systrophicæ inflammationis laxitatem adferat, unde remissio sit gravissimorum symptomatum, quæ ab eâ inflammatione dum viget, nascuntur. Systrophicæ inflammationis laxitatem adferunt, fomentum, detractio Sanguinis, & liberalis ac libera sputi expurgatio, per quam ipsa pleuritis non rarò αὐτομάτως quiescit.]

382. Pleuritides graviores quæ sine divulsionibus, quam quæ cum divulsionibus contingunt.

Duretus. [Σπάσματα indicant vehementem thoracis motum, validamquè facultatis animalis in expectorando sputo contentionem.]

383. Qui-

385. Quibus pleuriticis circa initia lingua bile suffusa est, 7mo. judicantur: Quibus autem 3tio aut 4to, ad circiter nonum.

386. Pleuriticis, dolores & alvum emolliri utile est, sputa colorari, nullos in pectore strepitus fieri, urinam rectè procedere: Eorum contraria difficilia sunt, & sputum dulcescere.

387: Pleuritides biliosæ simul & Sanguineæ, ut plurimum 9. aut 11. judicantur, ac ferè saluti concedunt. Quibus autem pleuriticis, initio quidem dolores sunt mites, 5to aut 6to die ingravescunt, ferè ad 12. perveniunt, raroque servantur. Periclitantur autem potissimum 7. aut 12. quod si bis 7. evaserint, periculo defunguntur.

[Sputum rubrum simul & flavum promoveri debet, iis quæ expurgationem juvant, molliendo, leniendo & sputum ciendo, non autem Sanguinis detractione, retrahi & impediri, quod usu venire videmus non sine mærore & nemesi, ab istis pragmaticis vulgo dictis, qui omnem pleuritidis curationem exigunt in Sanguinis detractione sæpiùs iterata, quamdiu pleuriticus hujusmodi sputa expurgat cum spe salutis prædivite. O homines reipublicæ calamitosos atque funestos! Ipsam pleuritidem quæ suâ sponte nullius operis indigens, cum tali sputo quiesceret, ex eventu reddunt mortiferam.] *Duretus.*

388. Quibuscunque pleuriticis multum in pectore sputum perstrepit, unaque facies plena mæroris, & oculus icteritius & caliginosus, moriuntur.

[Firmiora sunt argumenta discessionis vitæ aut morbi, quæ ducuntur è signis, quam è symptomatis.] *Duretus.*

389. Qui è pleuriticis facti sunt purulenti, 40. diebus à rupta vomica expurgantur.

[Sanè in pleuritide & peripneumonia sputum flavo exactè permixtum, quodque citam & facilem ha- *Duretus. ad 390.*

habet anacatharſin, recreat medicum, & conſolatur ſpe certa ſalutis: Ac tum juvat Medicum ſpei plenum videre, celerem multum atque fidelem, alacriter & vultu ſereno, Medicinam pleuritico facientem.]

Duret. ad 394. [*Hippocrates* Author eſt auſpicandam curationem à Sanguinis detractione, quotieſcunque duorum remediorum ſolennium, purgationis dico & phlebotomiæ, neceſſarius uſus incidit.]

397. Peripneumonia pleuritidi ſuccedens, tutior eſt primigenia (potiùs gravior.)

398. Exercitata & denſa corpora celerius à pleuritide & peripneumonia intereunt, quam quæ in otio conflictantur.

399. In morbis pulmonis coryzas (*i. e.* catarrhos ferinos) & ſternutamenta præceſſiſſe aut conſequi, calamitoſum. In reliquis verò morbis (maxime exitialibus) adjumentum adferunt ſternutamenta.

Duret. ad 402. [Magna ſæpè incidit ſignorum controverſia, cum alia Medicum ſpe conſolantur ſalutis, alia verò metu exterrent interitus. Ac tum difficillima eſt tecmarſeos ineundæ ratio, ad prædicendum certò quid eventurum ſit. Sed ea ſic ineunda ex Doctrina *Hippocratis*, ac primum τεκμήρια, *i. e.* ſigna ſyllogiſtica plus conferre ad tecmarſin, quam τῶν εἰκότα *i. e.* veriſimilia. Deinde τὰ ὁμοειδῆ, *i. e.* quæ ſunt ejuſdem ſpeciei & inter ſe conſocialia, majorem habere vim, quam ἑτερογενῆ, *i. e.* diſſentanea, quæ ſunt alteriùs ſpeciei. Poſtremò certa comparatur τέκμαρσις, ad vitæ quidem præſagium, ſi cum remiſſione τῶν παθογνωμονικῶν, appareant commoda epiphænomena, ut in pleuritide miteſcente, ſputum flavo permixtum citò & copioſè editum; Interitus autem, ſi pathognomonica ſigna prægrandia, nimis opprimendo acceſſionem adjungant eorum, quæ à propagatione morbi epigenomena nominantur;

in-

indeque faciant epiphænomena prava, quæ principatum obtinent in prædicendo de morbis acutis.]

403. Qui futuri ſunt purulenti, primum quidem expuunt ſalſa, mox dulciora.

404. Quibus in pulmone tubercula (φύματα) fiunt, (empyema Dureto) ii 40 diebus à ruptione pus expurgant, quos ſi ſuperent, ut plurimum tabidi fiunt.

405. In lateris dolore, ſubſtillum Sanguinis e naribus grave malum.

406. Quibus purulentis mitiora ſunt omnia, ſi poſteà pus edunt fædi odoris, iis recidiva mortifera. 450.

408. Quicunque ſpumantem expuunt Sanguinem, dextroque laborant hypochondrio, à jecore ſpuunt. Multique intereunt.

409. Quibus concutiendo, pus editur cænoſum & fædi odoris, ut plurimum moriuntur.

410. Quibus à pure coloratur ſpecillum (μύλη) tanquam ab igne, maximam illi partem intereunt.

414. Raucitas cum tuſſi & alvo liquida, pus educit.

415. Quibus in peripneumonia, urinæ circa initia craſſæ, mox ante 4 diem tenues fiunt, mortiferum.

417. Pectora rubris maculis ſuperſparſa, talibus mortem ſubeſſe teſtantur.

419. Quæ ob puris intrò collectionem, febres intermittunt, in his magna ex parte ægri tenuibus ſudoribus diffluunt.

422. Qui perhorreſcunt crebrò, ad ſuppurationem deveniunt, quin etiam febris talium, ipſos ad ſuppurationem ducit.

427. Sanguinem expuentes juvat eſſe febris expertes, ac tuſſire leviter atque dolere; ipſum verò ſputum ad dies bis 7. craſſeſcere. (malè tenuari-

ri) ſed febricitare multum, itemque tuſſire, atque dolere, tum Sanguinem ſubinde novum expuere, calamitoſum.

428. Quibus intumuit latus, atque incaluit, ſi cum in oppoſitam partem decumbunt, grave quippiam ſuſpenſum eſſe videatur, pus ab una parte collectum eſt.

429. Empyicis à pulmone pus duci per alvum, lethale.

430. Vulnere in thoracem accepto, ſi quidem externa vulneris pars ſanitatem receperit, interna verò nequaquam, ſuppurationis periculum impendet, & quibus tenera eſt intus cicatrix, diſrumpitur facilè.

Titulus 19.

De Phthiſi.

Aph. 13 *Sect.* 5. 433. QUi Sanguinem vomunt (*i. e.* pleno ore profundunt) ſpumantem, omnique dolore carent ſub draphragmate, à pulmone vomunt. Et quibus in ipſo rupta eſt magna vena, & multum illi vomunt, & periculoſè admodum: Quibus verò minor, minus rejiciunt, & ſecuriores ſunt.

Aph. 11. *Sect.* 5. 434. E phthiſicis quibus ad ignem ſputum olet graviter, ac tum capilli fluunt è capite, moriuntur.

435. Tabidis in aquam marinam expuentibus, ſi pus fundum petit, celerem perniciem denunciat. Sit autem marina aqua in æneo vaſe.

Aph. 12. *Sect.* 5. 436. E phthiſicis quìbus defluunt capilli è capite, pereunt à diarrhæa, & quibus phthiſicis diarrhæa incidit, moriuntur.

437. Quæ phthiſicis accidit ſputorum ſuppreſ-

ſio,

ſio, dementiam infert nugacem. His hæmorrhoidem ſpes eſt apparituram.

438. In metu ſunt maximo phthiſes, quæ ex ruptione venarum craſſarum, & à catarrho è capite contingunt.

439. Inter ætates illæ demum oſtentant periculum phthiſis, quæ ſunt ab anno 18. ad 35. *Aph.* 9. *Sect.* 5.

442. Hypochondriorum meteoriſmus, cum cæteros malè habet, tum verò eos peſſimè, quos phthiſis exercet.

443. Qui ex longa phthiſi conſumpti ſunt, & deſperati, nonnullis antè finem vitæ rigor cietur.

Titulus 19.

De Hepaticis.

447. IN Hepatico mala eſt colliquatio cum raucitate, idque cum alias, tum ſi tuſſicula ſit.

448. Circa hepar dolentes, cardialgici, veternoſi, perhorreſcentes, alvo turbata, macri, ciborum faſtidioſi, ſudatiunculis crebri, purulenta per alvum profundunt (& ita moriuntur.)

449. Quibus jecur derepentè vehementer dolet, iis febris ſuccedens remedio eſt. *Aph.* 40 *Sect.* 6.

451. Quibus inuſto hepate, velut amurca prodit, funeſtum. *&* 52. *Sect.* 7.

Titulus 20.

De Hydrope.

453. IN ſicco Hydrope ſtranguria prava eſt, ac prava quoque urina quæ hypoſtaſin habet exiguam.

644. 455. In bilioſis alvus turbata, quæ pauca exhibet ſimilia geniture, atque mucoſa, doloremque ad imum ventrem inferentia, nec urinæ faciles in meiendo, ex talibus deſinunt in Hydropem.

456. Si cui aquoſo, cum febre urina pauca ſit, atque turbida, pernicioſum.

457. Ineunte Hydrope, ſi aquoſa incidat diarrhæa cruditatis expers, morbum ſolvit.

458. Denunciato jam ſicco Hydrope, ſi tormina ſint, circa tenue inteſtinum, ingens malum.

454. 459. Quæ ex Hydropicis veniunt epilepſiæ, mortiferæ,

460. Hydrops qui Medicinæ concedit, ac revenit, deſperatus.

461. Qui ſecundum venas Hydropici ſunt (*i. e.* leucophlegmatici) prorupta in alvum aqua (indeque diarrhæa ſuborta) ſanantur.

Titulus 21.

De Dyſenteria.

462. DYſenteria quæ intempeſtivè ſiſtitur, abſceſſum facit, vel in lateribus, vel viſceribus, aut in articulis: Ac forte quidem bilioſa

liosa in articulis, Sanguinea verò in lateribus & visceribus abscessum facit.

463. Dysenteria laborantibus vomitio biliosa initio, grave malum.

464. Quibus è Dysenteria sæva itur ad puriformia, qui superstat humor multum albus erit, & multus.

465. Dejectiones Dysentericæ, quæ rubris, limosis, cumulatè ducuntur, si cum facie rutila & saturo rubore suffusa quiescant, insania est in metu.

466. Dysenteria lienosis non longa quidem, utilis: Longa verò pestifera. Nam quiescente illa, si vel Hydropes veniant, vel etiam lienteria, mortiferum.

Titulus 22.

De Lienteria.

467. IN Lientericis, cum feris alvinis, dolores ex intestinorum cruciatu soluti, articulorum partes attollunt, ac ex hujusmodi tenues squammæ cum rubore & pustulis fiunt: Ii post multos ac tenues sudores, velut acceptis ex flagris vibicibus, rubescunt.

468. Quos longa exercet Lienteria cum feris (*i. e.* ascaridibus, alii sævissimis ulceribus) torminibus & doloribus, cum hæc quieverint, intumescunt. His superrigere malo est.

469. Lienterica, quæ cum spiratione difficili & lateris vellicatione conjuncta sunt, transeunt in Phthisin.

470. Ileosis vomere & obsurdescere malo est.

Ti-

Titulus 23.

De morbis Vesicæ.

472. CAlculosi ea figura siti, ut ne calculus procidat in urinæ ductum, facilius illi meiunt.

Duretus. [Temeraria est omnis Medicina, pestifera & sæpè mortifera, quæ frangendo vesicæ calculo adhibetur. Cui profuerit, vidi adhuc neminem: permultos autem, quibus exitio illa fuit. Sed unicum illud remedium calculosi, quod in sectione positum est, tam præceps est, ut sæpè in incerto sit Medico, quid agendum; ægro flagitante & implorante auxilium.]

473. At quibus tuberculum est circa vesicam, quod exhibet Dysuriam, quovis illi modo sint collocati, torquentur: Sanatio hujus fit pure prorupto.

474. Quibus urina clam illabitur ad pudendum, exolvuntur desperati.

475. Stranguriæ ileus superveniens septimo die perimit, nisi oborta febre, urina fluxerit cumulatè.

Titulus 24.

De Apoplexia, paralysi & paraplegia.

476. TOrpores & stupores præter consuetudinem evenientes, futura denunciant apoplectica.

477. Qui à vulnere (præsertim capitis) sunt im-

impotentes corporis (*i. e.* in movendo pigres, & hebetes in ſentiendo) exorta febre rigoris experte, ſervantur : Non exorta verò fiunt apoplecti-ci, partim dextra, partim ſiniſtra.

478. Quæ apoplecticis veniunt hæmorrhoides, ſalutares, refrigerationes verò & torpores malum denunciant.

479. In apoplecticis ex magna ſpirandi moleſtia ſubortus ſudor, mortem adfert. In his rurſus, ſi febris accedat ſolutio contingit.

[Ultima pars hujus prognoſeos non eſt *Hippocratica* veritatis.] *Duretus.*

480. Apoplexia repentè oborta, ſolubilis, adveniente febre lenta, mortifera eſt.

[Fruſtra ciendo humorem morbificum, quicquid enim humorem ciet, neque diſſipat, neque exhaurit, oppreſſionem infert majorem, & gravioribus malis auget ægrotum.] *Duretus.*

Titulus 25.

De Melancholia & Mania.

483. QUibus (Melancholicis) à metu febris vacuo (vel cum refrigeratione) ad furorem egreſſio eſt, id febres cum ſudoribus, & ſomni arctiores nec turbulenti exolvunt.

486. Quæ cum ſilentio ſunt mentis emotiones (ἐκστάσιες) inquietæ, oculos circum agentes, ac ſpiritum ſublime intrò vel foras ducentes, mortiferæ ; ſed tamen diuturnas inferunt paraplegias, quin etiam furioſi evadunt hoc modo affecti. Quibus autem alvo turbata exacerbatio eſt, iis ferè ſub criſin nigra ducuntur.

Titulus 27.

De Phymate & Phlebotomia.

491. DOlores qui latus invadunt in febribus (meliùs sinè febribus) æqualiterque ibi sinè signis subsistunt, phlebotomia offendit. Ac si quem teneat cibi fastidium, & si quis habeat tumidum hypochondrium; tum quibus perfrigeratio est cum torpore, non sinè febre, Sanguinem detraxisse nocet. Nam cum sibi mitius esse putant, intereunt.

Titulus 28.

De Prognostico omnibus totius corporis morbis communi.

HUnc titulum supra pete in libro prognosticorum, ex quo totus desumitur.

Titulus 29.

De Pertusionibus Capitis.

498. QUibuscunque tempora præciduntur, convulsio incidit è diverso partis præcisæ.

499. Quibus concussum est cerebrum, doluitque percussis aut lapsis, continuò voce capti, nec vident, nec audiunt, ac ferè moriuntur.

500. Qui-

500. Quibus cerebrum vulneratur, iis ut plurimum febris & bilis vomitiò incidit, & corporis apoplexia. Tales autem ſunt deſperati.

501. Oſſium capitis fracturæ cognitu difficillimæ quæ circa ſuturas fiunt. Fiunt autem potiſſimum gravibus ac rotundis telis, tum ex adverſo illatis, non ex plano. At oſſa de quibus fiſſa ſunt nec ne ambigitur, ſic diſcernas, ſi utraque bucca mandendum exhibueris caulem aſphodeli, vel ferulam, atque animum advertere juſſeris, num ipſi os aliquod ſtrepere videatur; confracta namque ſtrepere videntur. Sed procedente tempore fiſſa quidem (ἐῤῥωγότα; Dureto rima occulta) 7mo die, tum 14, tum alias quoque ſui ſignificationem edunt. Nam & caro (*i. e.* pericranium) ab oſſe abſcedit, aut os liveſcit; dolores item ichorum diffluentium excitantur, eaque jam remediis ægrè cedunt.

Titulus 30.

De Vulneribus & fiſtulis.

502. QUibus omentum procidit, ut putreſcat *Aph.* 58
neceſſe eſt. *Sect.* 6.

503. Si quod præciſum fuerit tenuium inteſti- *Aph.* 24
norum, non coaleſcit. *Sect.* 6.

504. Præciſus nervus, aut quod in gena eſt te- *Aph.* 19.
nue, aut præputium, non coaleſcit. *Sect.* 6.

505. Si quando in corpore vel os exectum fuerit, vel cartilago, nunquam augetur.

507. Bilis vomitus vulneri ſuccedens, malum denunciat, præcipue in capitis vulneribus.

508. Nervi quicunque craſſi (*i. e.* inſignes) vulnus accipiunt, ut plurimum claudos reddunt:

Maximè si obliquum vulnus fuerit, ac in musculorum capitibus, præsertim femorum.

509. Interit autem potissimum è vulneribus, si cui vulneratum sit cerebrum, aut spinalis medulla, aut jecur, aut diaphragma, aut cor, aut vesica, aut quædam grandis vena. Moriuntur etiam si in arteriam (asperam scil.) & pulmonem insignes valdè plagæ inflictæ sunt, adeò ut pulmone saucio minor sit expiratio per os, quam illac excidit, ubi est ipsa pertusio. Intereunt verò quibus nervi interiores, sive tenuis aliquis sive crassus, vulnus acceperint, si plaga transversa fuerit & magna: Quod si parva & recta, nonnulli periculo eximuntur. Sed illi perraro intereunt, qui sauciantur, ubi nulla est corporis partium prædictarum, vel absint ab iis longissime.

Aph.18. Sect. 6. Lib.1 de Morb.

511. Ex fistulis molestissimæ sunt, quæ in partibus cartilagineis & carne vacuis enascuntur, ibique sunt cavæ & cuniculosæ (longè excurrentes) ac sanie diffluunt continenter, tum verò caruncula ipsarum adnascitur orificio. Sed illæ facilius sanescunt, quæ in partibus mollibus & carneis, nervoque carentibus oriuntur.

Titulus 31.

De morbis Mulierum.

513. 536. IN Muliebribus, quæ antè partum aquosa prodeunt, malum denunciant.

514. Ora aphthosa in gravidis, bono non sunt: Ac forte etiam alvi humectantur.

515. Ex ilibus ad tenue intestinum migrantes dolores in morbis longis, ex aborsu, neque admodum purgata muliere, perniciem denunciant.

516. Quæ

516. Quæ ex partu & abortu copiosa celeriter cum impetu feruntur, si subsistant, molestiam exhibent. His rigor inimicus est, & alvi perturbatio, præcipue verò si laborent ex hypochondrio.

519. Quæ cum suspirio foras effertur spiratio, & colliquatio præter rationem, gravidis abortum denunciant.

522. Salutare est muliebria non cohiberi: Nam inde veniunt epilepsiæ: Quibusdam autem ventris longa profluvia; nonnullis etiam hæmorrhoides.

523. Quæ pariunt facilè, rigore subinde priùs correptæ, iis à partu reliqua difficillima.

528. Uterinæ duritates in alvo admodum dolorificæ, crudeliter atque citò perniciosæ.

531. Convulsionem solvunt muliebria (*i. e.* menstrua) quæ primum aut statim apparent, atque id sinè febre.

534. Quæ cum sopore & gravitate incidunt cephalalgiæ gravidis, pessime ipsas habent. His autem fortasse profuerit quippiam convulsionis adesse. 517. *Prorrh.* 103.

538. Antè partus subinde rigere, & citra dolorem parere, periculum indicat.

541. Horrore subinde tentatis, lassitudine & capitis gravitate conflictatis, muliebres purgationes erumpunt.

551. Sterilibus vomitio Sanguinis ad concipiendum prodest.

552. Oculorum caligines crebris apparentibus mensibus sólvuntur.

554. Quæ fiunt hystericis febre vacuis convulsiones, faciles: Sicuti Doreadi.

555. Quibus à rigore febris est laboriosa, promoventur muliebria. His dolens cervix hæmorrhagiam ciet.

Titulus 32.

De Vomitibus.

556. MOrtem adfert ruber vomitus, maximèque si ægrè vomatur.

Prorrh. 558. Vomitiones exiguæ biliosæ, malum denunciant; tum verò præcipuè, si pervigilio conflictentur ægri.

79. 565. Ex sinceris vomitibus singultus malus est; mala quoque convulsio. Quin etiam idem existimandum est in immodicis purgationibus, quas inferunt pharmaciæ.

566. Qui vomituri sunt, priùs illi salivant.

568. In omni superflua purgatione, frigus cum sudore exitiale. Tum qui subinde vomunt & siticulosi sunt, male habent. Qui verò anxietate laborant cum lumborum dolore, iis alvus humectatur.

Titulus 33.

De Sudoribus.

574. QUi una cum febre incidit sudor, si est acuta, malus.

[Reliqua huc pertinentia ex libro prognosticon petenda.]

Ti-

Titulus 34.

De Urinis.

575. CItam dimissionem febris ostendit urina, quæ ex confusa quippiam pingue ostentans aquescit. Quæ autem subrubra est, habetque subrubram hypostasin & lævem, siquidem antè septimum diem (*i. e.* 4to) fuit hujusmodi, septimo die solutionem fore designat. Sin autem post 7, tardiorem aut plane diuturnam. Et quæ 4to die subrubram nubeculam capit, septimo die liberat, si cætera convenienter sint constituta. Tenuis autem & biliosa, ac ne vix quidem exiguam habens hypostasin, tum quæ in melius, modo in pejus mutatur, temporis diuturnitatem postulat. Quod si ista diutus perseverat, aut ad crisin diuturnitas temporis requiratur, periculo non vacat.

576. Aquosa verò & alba in diuturnis morbis perseverans, difficilem & non securam judicationem facit. (Quia in eâ cruditatis summa sunt omnia, ita ut vix sperabilis sit pepasmus.)

577. At verò nebulæ in urinis albæ quidem & versus fundum, utiles; rubræ autem & nigræ, lividæ item, difficiles.

578. In acutis morbis periculum denunciat urina biliosa non subrubra, & quæ crassius commolitam farinam refert, albas habens hypostases, & quæ colore ac hypostasi variat, & maximè in rheumatismis è capite. Perniciem etiam præ se fert, quæ ex nigra, in biliosam tenuem transit, & quæ sedimentum habet divulsum.

579. Urinæ derepente præter rationem parum concoctæ, vitiosæ sunt. Atque omnino quicquid

præ-

præter rationem coctum eſt in acuto, malum eſt. Prava autem & illa, quæ ab his prærubra, virulenti quippiam efflorèſcentis continet. Quæ autem alba funditur & pellucida, mali eſt ominis, præcipue in phreniticis apparens. Prava eſt item quæ mox à potu effluit, maximeque pleuriticis & peripneumonicis. Mala eſt etiam quæ antè rigorem oleoſa redditur. Malum eſt etiam in acutis cum vireſcentes urinæ ſunt, nec in ſuperficie tenus. (Vel nec in colore perſiſtunt.)

580. Peſtifera autem eſt inter urinas, quæ & hypoſtaſin habet nigram, & ipſa quoque eſt nigra. Sed pueris peſtifera eſt magis aquoſa. Pernicioſa eſt omnis urina quæ clam emittitur. Peripneumonicis pernicioſa eſt, quæ initiò coctionem habet, verum poſt quartum diem, tenuis evadit.

581. Pleuriticis urina cruenta, obſcura cum varia hypoſtaſi & indiſcreta, ut plurimum intrà dies 14. mortem adfert. Sed illud confeſtim mortiferum eſt in pleuriticis urinam reddi porraceam cum nigra hypoſtaſi aut furfuracea.

582. Quæ emittitur urina habens pinguem hypoſtaſin, febrem denunciat. (Abire ſecundum Duretum) cruenta verò circa initia reddita, morbi eſt longi, at perturbata cum ſudore, recidivæ; ſicut & alba qualis eſt jumentorum, cephalalgiæ, pelliculoſa autem, convulſionis: Quæ verò ſputiformes habent hypoſtaſes, aut limoſas, rigorem denunciant. Quæ aranearum telis ſimilia quædam habet, colliquationem; quæ in erraticis febribus ſunt nigræ nubecnlæ, quartanas denunciant. Decolores autem quæ nigra oſtentant enæoremata, idque cum vigiliis & perturbata mente, phreniticæ: Cinereæ (vel potiùs lixivio ſimiles) cum dyſpnæa ſunt hydropificæ.

583. Urina aquoſa vel conturbata friabili aſperitate, liquidam fore alvum denunciat. Quæ verò ad-

admodum tenuis ſpiſſa evadit, fortaſſe erupturum ſudorem indicat; jam autem erupiſſe, quæ ſpumam in ſe ipſam inſidentem habet.

585. Urina quæ utilem habet hypoſtaſin, & mox non habet, laborem & mutationem oſtendit: Quæ autem perturbata, hypoſtaſin habet, reſidens, rigorem circa criſin denunciat, fortaſſe etiam tranſitum in tertianam aut quartanam.

586. In pleuriticis, urina ſubrubra, quæ hypoſtaſin habet levem, ſecuram criſin denunciat. Subviridis autem (vel aliquantulum pallida) & florida cui eſt alba hypoſtaſis, citam quoque criſin oſtendit. Sed admodum rubra & florida, quæ viridem (pallidam) habet hypoſtaſin, lævem, exactam, longi & valdè turbulenti eſt morbi, in alium tranſeuntis, non tamen funeſti. Aquoſa verò & alba quæ ſimilem craſſioris farinæ hypoſtaſin rubram habet, dolorem & periculum denunciat: At quæ viridis (pallida) rubram & inſtar craſſioris farinæ hypoſtaſin habet, longi & periculoſi eſt morbi.

588. Veſica intercepta quippiam habet convulſificum, idque cum alias, tum ſi acceſſerit cephalalgia; quæ in his torpide exolvuntur, difficilia ſunt, non tamen mortifera. Ac forte etiam aliquantulum decipiunt. *Prorrh.* 120.

589. Renum repentè dolor obortus, cum urina ſuppreſſa, lapillos, aut craſſam urinam meiendo reddendam oſtendit.

592. In bilioſis (Duretus in Ileoſis) urina intercepta citam mortem adfert.

593. Urina in febre denſitatem habens divulſam, morbi reverſionem, aut ſudorem portendit.

594. In longis febribus, exiguis & erraticis, urinæ tenues meiendo emiſſæ, lienoſæ.

595. In febre interdum varias reddi urinas, longi eſt morbi.

597. Quibus urinæ paucæ & grumosæ, febre non carentibus, tenuium copia ex his emissa prodest. Tales autem emittuntur ab initio, vel citò habent hypostasin.

598. Quibus urina citò hypostasin habet, celeriter illi judicantur.

599. Epilepticis, urinæ præter morem tenues & crudæ, si repletio nulla adsit, de instanti casu admonent. Idque cum alias, tum si ad acromium, cervicem aut dorsum, dolor & tensio urget. Vel corporis obrepit stupor, vel perturbata insomnia obversantur.

600. Quæ parva copia apparent, veluti stillæ Sanguinis, urinæ, vomitiones, & dejectiones, malum denunciant: Pessimum verò si exiguis intervallis sese consequantur.

Titulus 35.

De Dejectionibus.

603. UBi alvus modicè intercepta, nigra stercoribus caprarum similia, nec nisi coacta demittit, hoc casu nasus erumpens, malo est.

604. Glutinosa, sincera & alba dejectio, prava est: Prava item quæ multum est fermentata, & aliquantulum pituitosa: Prava etiam cum ex his quæ concreta feruntur, quod subsidet, aliquantulum livescit, purulentum ac biliosum est.

605. Sanguis splendidus alvo per secessum rejectus, malo est, præsertim si dolor aliquis adsit.

606. Spumans dejectio eximiè biliosa (aut circumfusa bile) prava: Tum inde fiunt icterici.

608. Prava

608. Prava eſt purulenta & Sanguinis atri dejectio, cum febre & alias. Prava quoque varia & abundè colorata dejectio, & tanto pejor, quo colore formidanda magis, ſecus in pharmacia; tum namque periculo vacat, copia non exuperans. *Aph. 21 Sect. 4.*

[Nulla quæ ſua ſponte movetur Sanguinis atri dejectio, in bonis ducenda; ſemper omnino peſtifera eſt ac cita morte non rarò funeſta. Nam qui à morbo emacruerunt, cum nigra dejecerint, poſtridie moriuntur. Sed mirum illud, ac pene dixerim miraculo apponendum, quod hæmorrhoicus ater Sanguis tot commodis beat ægrotum, & idem dejectus augeat multis damnis, tantumque periculo vitæ adjiciat, ut cita inde mors veniat. Tum illud etiam ſubit mirari, quod nigra dejectio ſponte ducta, periculo & maleficio eſt apponenda; ſperabili autem ſaluti ac beneficio, quam movet pharmacia convenienter præſcripta.] *Duretus. Aph. 23 Sect. 4.*

611. Liquida dejectio in ſopore & torpore detentis, peſſima eſſe ſolet. Lethale etiam eſt, multum Sanguinem grumoſum ex alvo effluere, itemque candidum & liquidum excrementum cum alvi tumore.

615. Exactè candicans dejectio in febre, non eſt judicii fauſti.

616. Alvus perturbata, ut pauca ſæpiſſimè ſubducat, diſtendit buccas, rubores etiam faciei delet.

617. Stercoracea cum tenſione dejectio, laborem alvi denunciat, at pituitoſa facta protinus cum oris ventriculi dolore, dyſenteriam fortè & lumborum dolorem. His diſtenta alvus, quæ coacta & ægrè liquida reddit, ocyuſque intumeſcit, habet aliquid convulſorium, iiſdem novus ſubinde rigor, periculum creat.

618. Qui nigra egerunt, ii tenuibus & fri- 633

gidis ſudoribus diffluunt. (Qui ſunt mortis rudimenta.)

619. Alvus initio perturbata cum paucis urinis, labentibus inde diebus facta ſiccior, cum urinis tenuibus (crudis) & copioſis, abſceſſum in articulos prævidendum exhibet. (Si frigida cauſa eſt, calida aures petit.)

620. Frequentes deſidendi labores, rigores adferunt: Et quibus alvi excrementum vitioſum eſt,
644 id maximam moleſtiam exhibet, ſi 4to die initium fecerit.

621. Frequentes & ex parvis intervallis deſidendi labores, aliquantulum viſcida excernentes, cum paucis ſtercoraceis, hypochondrii & lateris dolore, icterum prænunciant. Animadvertendum autem, num ex iſtorum ſuppreſſione, ii cum virore palleſcant. Eos verò etiam exiſtimo Sanguinem profundere: Hos quoque lumborum dolores affligunt, & his Sanguinem profundentibus, Sanguis ſplendidus prodit. Cum ſopore & capi-
454 tis dolore ſubinde incaleſcere, perniciem denunciat.

625. Squalida cutis malè affectæ alvi index eſt. In his prærubræ caruncula purulentæ ferè ex alvo prodeunt.

Aph. 28 & 60. Sect. 4. 627. Biliosas alvi dejectiones ſurditas, & ſurditatem bilioſa alvi dejectio ſedat.

629. Virium exolutio dolorem ſolvens, alvum maximè humectam reddit.

630. Quæ circa ſedem cum dolore ſuppurant, alvum conturbant.

631. Exitialis eſt dejectio pinguis & nigra, ac livida cum odoris gravitate, item bilioſa ſimile quiddam lentium aut cicerum lomento continens; aut veluti florulentos Sanguinis grumos, & infantium egeſtionem odore referens, ac varia, eademque diu perſeverans; talis etiam fuerit cruenta, ſtrigmentoſa, bilioſa, nigra, viridis, & ſi-

mu

mul & per vices excreta. Exitiosa quoque quæcunque prodeundo sensum ægri fallit.

638. Si cui, post diuturnum alvi profluvium, biliosa vomenti & cibos aversanti, sudor effluit multus, repente interimit.

639. Ab assumpto medicamento, si tum in ipso purgationis fluxu, tum posteà, Sanguis liquidus confestim exit, malum.

645. Lingua tremula, nonnullis signum est alvi proruptura.

647. In humecta alvo, perfrigeratio cum sudore, mala.

648. Qui è gingivis, alvo liquida, Sanguis effluit, lethalis.

649. Dejectio pura cum sudore, febrem exolvit.

Sectio tertia.

Τὰ φυσικὰ καὶ Αἰτιολογικά.

De Natura Hominis.

Περὶ φύσιος Ἀνθρώπου.

SI unum esset homo, nunquam doleret, non enim quicquam esset ex quo doleret, si unum existeret: Quin etiam si doleret, necessarium foret, etiam huic unicum tantum remedium esse. At nunc plura sunt, siquidem multa insunt in corpore, quæ cum mutuò inter se præter naturam calescunt & refrigerantur, siccanturque & humectantur, morbos pariunt. Ita ut plurimæ morborum ideæ sunt, unde & varia eorum medela.

Corpus hominis continet in se Sanguinem, pituitam, & geminam bilem, nimirum flavam & nigram, ex quibus corporis ipsius natura constat, & per quæ ægrotat ac sanum est. Sanitate tum maximè fruitur, quando hæc inter se moderate affecta fuerint temperie, facultate, & copia, & maximè si optimè mixta fuerint. Ægrotat verò vehementer, quoties horum aliquod, aut parcius, aut copiosius fuerit, aut etiam à cæteris divortium fecerit in corpore, neque cum reliquis cunctis
644 commixtum fuerit.

In immodicis purgationibus, sola vacuata bile, nullus unquam mortuus est. Verum epoto medicamento quod bilem ducat, primum sanè quis bilem vomitione refundet, mox etiam pituitam, deinde quoque atram bilem, idque per vim, sub mortem verò etiam Sanguinem purum evomet.

Per hiemem augetur in homine pituita, at vere Sanguis increscit, æstate bilis, autumno verò atra bilis.

454 Cum hæc ita se habeant, par est, morbos qui augentur hieme, æstate finiri: Et qui æstate augentur, hieme desinere; nisi intra certum dierum circuitum solvantur; quicunque autem morbi vere fiunt, horum discessum, autumno expectare oportet. Quicunque verò autumnales morbi sunt, horum discessum, necesse est vere fieri. Quod si quis morbus hæc tempora transgressus fuerit, eum annuum fore scito.

Aph. 22 Sect. 2. De Flatibus.

Hæc quoque nosse oportet; quod mobos quos repletio parit, sanat evacuatio, & qui ex evacuatione oriuntur, repletione curantur, & qui ex immoderato labore fiunt, eos quies sanat, quique ex otio gignuntur, immoderato labore tolluntur.

Omnino Medicum sua prudentia obviam ire convenit morbis instantibus, & naturis, & anni tem-

temporibus, & ætatibus, contentaque solvere, & soluta intendere.

Ubi complures uno morbo, eâdem tempestate, vexantur, in id, quod maximè commune est, quoque omnes utimur, potissimum rejicienda causa est: Id autem est quod inspirando trahimus.

In Dorsi & coxendicum doloribus, ex malleolis externis venæ sectiones fieri debent, in lumborum verò & testium doloribus, ex malleolis internis. *Lib. de Ossium natura.*

Probe nosse convenit hominem primâ ætate in omni vitâ esse calidissimum, postremâ verò frigidissimum.

De Genitura.

Περὶ γονῆς.

GEnituram ex toto corpore, & ex solidis, & mollibus partibus, & ex universo totius corporis humido, secerni assevero. Cujus rei istud est argumentum, quod ubi rem veneream exercemus, tantillo emisso imbecilles evadimus. Semen verò è corpore etiam emittit mulier.

In venere exercenda longe minorem, quam vir, voluptatem mulier percipit, vir verò etiam diuturniorem.

Qui juxta aures sectionem experti sunt, ii venerem quidem exercent, verum semen paucum, imbecillum & infæcundum emittunt. Maxima siquidem seminis pars, è capite secundum aures in spinalem medullam fertur.

Humidi 4. sunt species, Sanguis, bilis, aqua & pituita.

Sic autem se res habent mulierum, si quidem cum viris rem habeant, magis sanæ sunt: Sin con-

contra, minus benè habent. Nam & coitu uteri humidiores evadunt, qui ſi plus æquo ſicceſcant, vehementer contrahuntur, ſicque contracti, corpori dolorem afferunt, coitus etiam Sanguinem excalefaciens, & humectans cauſa eſt, ut menſes facilius profluant, quibus minimè prodeuntibus, morbis obnoxiæ mulieres redduntur.

644
De Natura Pueri.

Περὶ φύσιος παιδίου.

SI genitura ab utroque parente profecta, in mulieris utero permanſerit, primum quidem ſimul permiſcetur, condenſatur, & calore incraſſeſcit, deinde ſpiritum concipit, tum quia loco calido exiſtit, tum quia mater ſpirat. Ubi ſpiritu repleta fuerit, viam ipſe ſibi foras facit, qua
454 per mediam genituram exeat; ubi verò via facta, ſpiritus ille calidus foras erupit, alium rurſus frigidum à matre ad ſe attrahit, idque toto tempore perſeverat.

Ubi genitura tota incaluit, & flatu intumuit, ei exteriore parte membrana circumducitur, per quam ad mediam genituram intrò & foras ſpiritui tranſitus fit. Equidem genituram 6. diebus in utero retentam & foras prolapſam ipſe vidi, & qualis tunc meo judicio viſa eſt, ex eò reliquorum conjecturam facio. Quânam autem ratione iſtud viderim, enarrabo. Mulieri nobis familiari, perelegans erat fidicina, quæ cum viris converſabatur, & quam minimè decebat gravidam eſſe, ne viliore loco haberetur. Hæc audierat quæ mulieres inter ſe narrant, ſi quando mulier conceptura ſit, genituram intus manere, neque foras egredi. Quibus auditis & intellectis, ea

ſem-

ſemper in animo habuit: Cumque aliquando genituram non exire percepiſſet, rem ad Dominam detulit, quæ ad me etiam pervenit: Quo audito, ipſa ut in terram deſiliret, juſſi. Quod cum jam ſepties feciſſet, genitura in terram cum ſonitu defluxit. Quam illa videns non ſine admiratione ſpectavit, ego verò qualis erat referam: Ut ſi quis ovo crudo externam teſtam undique auferat; in quo, interiore membrana contentus humor pelluceat; ad hunc fere modum ſe habebat ille liquor, prætereaque ruber erat & rotundus. Conſpiciebantur autem fibræ albæ & tenues, in membrana, cum ſanie craſſa & rubra contentæ, & ipſa membrana exteriore parte cruore, adinſtar ſugillatorum ſuffuſa erat: In cujus medio tenue quiddam extabat, quod mihi umbilicus eſſe videbatur, & per illum primum reſpiraſſe, ex eoque protendebatur membrana tota genituram complectens.

Cum genitura in membrana continetur, ſpirationem intrò & foras habet, & Sanguine, à Matre in uterum delapſo, incrementum accipit.

Caro dum increſcit à ſpiritu diſcernitur, in eaque ſimile quodque, ad id quod ſibi ſimile, fertur, denſum ad denſum, rarum ad rarum, humidum ad humidum; ferturque unumquodque in proprium locum, ad id cum quo cognationem habet, & ex quo etiam ortum eſt.

Membrorum diſtinctio in fæmina fit 42. diebus in maſculo verò 30. quod longiſſimum. Ut plurimum enim intrà hoc tempus, vel paulo minus, vel majus iſta diſtingui contingit. Nam & purgatio à partu fit iis quæ fæminam ſuſceperunt, 42. diebus, quæ verò maſculum, 30. Purgationes autem à partu eâ de cauſa mulieribus contingunt, quod primo tempore ad 42 dies in fæmina, in maſculo verò ad dies 30, pauciſſimus Sanguis in Pueri alimentum cedit; ex eo verò ad par-

tum usque tempore, copiosior; ac sanè purgationem in partus purgamentis reddi, & foras exire pro dierum ratione oportet.

Postquam singulis diebus, toto quo diximus tempore, purgatio foras procedit, primò quidem quantum hemina attica una & dimidia, vel paulo plus aut minus pro ejus ratione, dum cesset. Prodit autem velut à victimâ Sanguis, si benè habeat & benè habitura sit mulier, citòque concrescit.

644 Nisi a partus purgamentis mulier repurgetur, magno morbo tentabitur, vitæque periculum incurret, nisi quis celeri adhibitâ curatione, convenientem purgationem promoveat.

Partus purgamenta primis diebus plurima prodeunt, deinde sensim imminuuntur, donec desinant.

Ad masculi motum trium mensium tempus conceditur, fæminæ verò, quatuor. Sic enim ut plurimum contingit. Etsi etiam quidam Pueri antè hoc tempus moventur. Primum autem mas
454 movetur, quod fæmella sit robustior. Cum autem fætus movetur, tunc sanè lac de se significationem Matri exhibet.

Pecora cum uterum gerunt, nisi morbo aliquo laborent, potu ciboque pinguiora evadunt; itidemque mulier, ex eo quod uterus fætu intumescens, fætæ ventrem comprimat, quâ compressione, quod in cibo & potu pinguissimum est, foras in omentum & carnem prosilit.

Arbores quæ ex aliorum inoculatione proveniunt, eæ non illarum similem, in quas insitæ sunt, fructum ferunt. Quod hoc modo contingit. Primo quidem oculus germinare incipit, cum alimentum habeat primum quidem ab arbore à qua avulsus est; tum verò ab eâ in quam insitus est. Ubi pullularit, tenues ex se radices in arborem demittit, primumque arboris humore, in quam in-

insitus est, fruitur, deinde temporis spatio radices in terram demittit, per eam in quam insitus est, & attracto à terrâ humore fruitur, indeque alimentum sumit. Ut proinde mirum minimè videri debeat, si insitæ arbores alios fructus proferant, cum è terra vivant.

Puer ubi in utero existit, manibus ad genas adhæret, caputque pedibus proximum habet, neque certò dignoscere queas, etiamsi Puerum in utero videas; utrum caput sursum an deorsum vergat.

Quando mulieri partus instat, tum se movente Puero, & manibus ac pedibus se jactante, membranam quandam abrumpi contingit. Quâ ruptâ, cæteræ imbecilliores fiunt, primumque rumpuntur quæ illam contingunt, deinde postrema. Ruptis autem membranis, fætus vinculo exolvitur, & agitatus foras prodit. Cum verò Puer prodit, utero dilatato, qui mollis est, vi sibi viam aperit, & in caput fertur, si secundum naturam exiêrit.

Quamdiu autem in uteris manet (fætus) validior semper evadit, dum membranas decimo mense perrumpat, quando Matri partus instat. Quod si vis quædam Puero contingat, etiam antè præfinitum tempus foras prodit: Quin etiam si alimento à Matre priùs destituatur, sic quoque antè tempus partio ingruit. At verò si quæ ultra decem menses utero gestare sibi visæ sunt (quod jam sæpe audivi) sibi ipsis imponunt. Cur autem non longiore quam 10. mensium spatio, fætum utero gestari contingat, referam. Post exactos 10. menses, ubi fætus grandior est, alimentum & incrementum, quod à matre demittitur, non ampliùs Puero sufficere potest: Quod in Sanguine enim dulcissimum est, ad se attrahit, simulque aliquantula lactis portione fruitur. Quæ cum ipsi pauciora sint, puerque jam plenior factus,

tum uſque tempore, copioſior; ac ſanè p
tionem in partus purgamentis reddi, & foras
pro dierum ratione oportet.

Poſtquam ſingulis diebus, toto quo di
tempore, purgatio foras procedit, primò q
quantum hemina attica una & dimidia, vel
plus aut minus pro ejus ratione, dum
Prodit autem velut à victimâ Sanguis,
habeat & benè habitura ſit mulier, citòq
creſcit.

644 Niſi a partus purgamentis mulier repu
magno morbo tentabitur, vitæque pericul
curret, niſi quis celeri adhibitâ curatione
venientem purgationem promoveat.

Partus purgamenta primis diebus plurim
deunt, deinde ſenſim imminuuntur, don
nant.

Ad maſculi motum trium menſium temp
ceditur, fæminæ verò, quatuor. Sic e
plurimum contingit. Etſi etiam quidam
antè hoc tempus moventur. Primum au
454 movetur, quod fæmella ſit robuſtior. C
tem fætus movetur, tunc ſanè lac de ſe ſ
tionem Matri exhibet.

Pecora cum uterum gerunt, niſi morb
laborent, potu ciboque pinguiora evad
demque mulier, ex eo quod uterus
meſcens, fætæ ventrem comprimat,
preſſione, quod in cibo & potu pinguiſſi
foras in omentum & carnem proſilit.

Arbores quæ ex aliorum inoculation
unt, eæ non illarum ſimilem, in quas
fructum ferunt. Quod hoc modo con
mo quidem oculus germinare incipit,
mentum habeat primum quidem ab ar
avulſus eſt; tum verò ab eâ in quam i
Ubi pullularit, tenues ex ſe radices in
demittit, primumque arboris humore,

... vena cava nominatur. ... quam vena cava, & ... compressis labris ex Ma- ... fugit, tum etiam spi- ... utero calidissimus est, Matre ac- ... Quod si quis roget, ... Puer in utero trahat ... alimentum, Pueri nascun- ... & quam primum ... tum homines, tum pecora, ilico ... haberent stercus, ... que mammam ili- ... posset, si non in ...

... septenario annorum ... moderatores nominan- ...

... dies habet quæcunque ex con- ... necesse est, ut multoties vidi, ... conjecta, si acuratius inspexe- ... omnia habere deprehendes, & ocu- ... aures & brachia; quin & ma- ... pedes, & pedum di- ... reliquum totum corpus in ...

... horrescit, & in- ... articulum reli- ... deprehendit, & uterum ...

... certa ratione in lucem ... Octavo autem mense natus ... Novem autem mensium ... ingreditur, & vitalis est, nu- ... hebdomadas exactè respondentem ... decades hebdomadarum ... hebdomadarum autem decuriam ... constituunt. At 7. mense editus

 par-

ctus, plus alimenti quam adſit, requirat, ipſe ſe jactans, membranas diſrumpit.

Procreatur avis ex ovi luteo, alimentum verò & incrementum, quod in ovo eſt candidum. Quod omnibus qui animum adverterint conſpicuum eſſe poteſt. Cum autem alimentum ex ovo pullo deficit, neque ſatis ei ſuppetit unde vivat, copioſius alimentum poſtulans, vehementer movetur in ovo, & membranæ circum circa diſrumpuntur. Et ubi avis pullum vehementer moveri ſenſerit, putamen tundendo excavans, ipſum excludit. Atque hæc intrà dies 20 contingere ſolent, idque ita ſe habere manifeſtum eſt. Nam ubi volucris ovi teſtam contundendo excavârit, nihil penitus humoris quod alicujus ſit momenti in eâ ineſt, quod totus in pullum abſumptus ſit.

Si quis ova 20. aut plura gallinis duabus aut pluribus, ut excludantur, ſupponat, & ſingulis diebus à ſecundo exorſus, ad ultimum uſque quo ovi putamen detrahetur, ſubtrahat, frangat, & diligenter inſpiciat, is eo, quo dixi, modo, omnia ſe habere deprehendet; ſi modo avis naturam cum humana conferre licet. Ex umbilico enim membranas portendi, aliaque omnia quæ de Puero dicta ſunt, eodem prorſus ſe habere modo, in ovo gallinaceo comperies.

De Carnibus ſeu de Principiis.

Περὶ σαρκῶν vel Ἀρχῶν.

QUod calidum vocamus, id mihi immortale eſſe videtur, cunctaque intelligere, videre, & audire, ſentireque omnia, tum præſentia tum futura: Duæ ſunt à corde venæ cavæ, & hæc qui-

quidem arteria, illa verò vena cava nominatur. Arteria calidi plus continet quam vena cava, & ſpiritus penus eſt.

Puer dum in utero eſt, compreſſis labris ex Matris utero, tum alimentum ſugit, tum etiam ſpiritum, qui in Puero calidiſſimus eſt, Matre reſpirante, in cor attrahit· Quod ſi quis roget, unde quis hoc ſciat, quod Puer in utero trahat & ſugat: Huic ita reſpondendum, Pueri naſcuntur ſtercus in inteſtinis habentes, & quam primum nati fuerint, tum homines, tum pecora, ilico alvum deponunt; atqui nullum haberent ſtercus, niſi in utero ſuxiſſent, imo neque mammam ilico ut natum eſt animal ſugere noſſet, ſi non in utero ſuxiſſet.

Hominibus pleriſque quarto ſeptenario annorum duo dentes enaſcuntur, qui moderatores nominantur (σωφρονιςῆρες.)

Genitura intra 7. dies habet quæcunque ex corpore ei accedere neceſſe eſt; ut multoties vidi. Eâ enim in aquam conjecta, ſi acuratius inſpexeris, membra omnia habere deprehendes, & oculorum regiones, & aures & brachia; quin & manuum digiti, & crura, & pedes, & pedum digiti, & pudendum, & reliquum totum corpus in conſpicuo eſt.

Mulier ubi concepit, ſtatim inhorreſcit, & incaleſcit, ac dentibus ſtridet, & articulum reliquumque corpus convulſio prehendit, & uterum torpor.

Puer 7. menſe natus, certa ratione in lucem prodit & vitalis eſt. Octavo autem menſe natus nullus unquam vixit. Novem autem menſium & decem dierum fætus editus, & vitalis eſt, numerumque ad hebdomadas exactè reſpondentem habet. Quatuor nempe decades hebdomadarum dies ſunt 280. hebdomadarum autem decuriam dies ſeptuaginta conſtituunt. At 7. menſe editus

partus, tres hebdomadarum decurias obtinet, quæ faciunt dies 210. forte quis mirabitur fætum 7. mense nasci, atque id quidem certè & sæpius vidi. Quod si quis volet, id facile deprehendet, obstetrices quæ parturientibns præsunt adeundo & percontando.

De Septimestri Partu.

Πεϱὶ ἑπταμήνου.

Ex his qui septimo mense nati sunt, supersunt quidam, licet ex multis pauci.

Mulieribus de partu fides habenda est; quæ semper proferunt & affirmant, 7. mense & 8vo, & 9, & 10, & 11, partus in lucem prodire, & ex his 8vo mense natos minimè superesse.

Pueris ubi 7. menses attigerunt, tum alia eximia in corporibus fiunt, tum eò tempore dentes apparere incipiunt.

De Octimestri Partu.

Πεϱὶ ὀκταμήνου.

Quod ad partum qui 8vo mense editur, attinet, fieri non posse assevero, ut duas continenter consequentes afflictiones Pueri perferant. Ideoque eos qui 8vo mense nascuntur, minimè superesse. Hic etenim accidit, ut eâ quæ in utero est, & eâ quæ in partu fit afflictione, consequenter laborent. Propterea eorum qui 8vo. mense eduntur, nullus est superstes. Decimestres nuncupatos 7. dierum quadragenariis potissi-

ſimum, in lucem edi ſentio. Perfectiſſimus fœtus eſt primis quadraginta diebus.

De Superfœtatione.

Περὶ ἐπικυήσιος.

CUm fœtus mortuus fuerit, tum aliis ſignis conjicere licet, tum etiam jubere oportet, ut modo quidem dextrum in latus jaceat, modo etiam in ſiniſtrum convertatur; dilabitur enim fœtus in utero, quocunque ſe vertat mulier, velut ſaxum, aut aliud quidpiam, ſi mortuus fuerit, & pectinem frigidum mulier habet.

Si parturienti, antè fœtum multus ſanguinolentus citra dolorem fluxus contingat, periculum eſt, ne fœtus mortuus exeat, aut minimè vitalis edatur.

Mulier prægnans ſi venerem non exerceat, partu faciliùs liberabitur.

Prægnantem mulierem vel oculi retracti & caviores redditi tibi indicabunt, & oculorum candidum albedinem nativam non habens, ſed lividius.

Prægnantibus ſi terra aut carbones in cibum expetuntur, eaque edant, in fœtus capite, ubi in lucem editus fuerit, horum ſignum apparet.

Mulier quæ præter naturam craſſa & pinguis evaſit, & pituita repleta, eò tempore non concipit, quæ verò ſua natura talis eſt, horum gratia concipiet, niſi aliud quid impediat.

Quæ citò concipiebat, ſi concipere deſinat, bis in anno manuum & crurum venam ſibi ſecari jubeat.

Si cui dolores in coxendice, aut in capite, aut in manibus, aut aliqua alia corporis parte fuerint,

rint, cum verò prægnans est, desinunt, conceptu autem ab utero exoluto, rursum insunt, odorata & bibere, & ad uteri os apponere conducit.

Lib. περὶ ἀφορῶν. Si noscat mulier se genituram suscepisse, tunc ne virum adeat, sed quiescat: Id autem cognoscet, si quidem vir se semen emisisse dicat, mulier verò præ siccitate ignoret. Sin uterus genituram ad pudenda remiserit, & mulier humecta evadat, rursus cum viro concumbat, quoad concipiat.

Lib. περὶ ἀφορῶν. Mulier quæ concipit quidem, fætus autem bimestres perdit, eò exacto tempore, neque priùs neque posteriùs, idque bis aut ter illi contigit, quin etiam si trimestres, aut quadrimestres, aut etiam majores fætus ad eundem istum modum perdat, his uteri in majorem amplitudinem non ampliùs increscunt.

Lib. περὶ ἀφορῶν. Vernum tempus ad conceptum maximè accomodatum.

Virgini, si menses suo tempore non appareant, multum & febricitat, & dolet, sitit, esurit, vomit, insania vexatur, & rursus ad mentem venit.

De Dentitione.

Περὶ ὀδοντοφυΐας.

Ex lactentibus qui urinam multam reddunt, minimè per annum durant.

Quibus alvus multum fertur, si benè concoquunt, ii melius habent.

Quibus cum dentes erumpunt, alvus crebrius demittit, minus convulsione tentantur, quam quibus sic rarò alvus subducitur.

Qui-

Quibus in dentitione febris acuta accedit, ii rarô convulsionibus tentantur: Qui cum dentitione benê habito corpore permanent, gravi somno premuntur, periculum est ne eos convulsio prehendat.

Quibus hieme dentes erumpunt, si cætera similiter se habeant, ii melius degunt.

Non omnes dentibus erumpentibus convulsione tentati, moriuntur, plerique etiam servantur.

Qui cum tussi dentiunt, iis tardius dentes erumpunt, in ipsa autem punctione, magis extenuantur.

De Corde.

Περὶ καρδίης.

HUmiditatem cor tantam habet quanta maximè ad æstuantis medelam satis sit.

Cor musculus est validus admodum, duos discretos habens in uno amictu ventriculos, utrinque quidem unum, qui nullo modo inter se sunt similes.

Mens humana in sinistro ventriculo à natura insita est. Et reliquæ animæ imperat.

De Glandulis.

Περὶ Ἀδένων.

CErebrum ipsum quasi Glandula est. De capite fluxiones velut secretione contingunt, per aures secundum naturam, per oculos, per na-

res, tres numero. Aliæ per palatum in fauces, in gulam, aliæ per venas in ſpinalem medullam, in Sanguinem, omnes numero ſeptem; eæ ſi diſcedunt, cerebri purgamenta ſunt, & niſi diſcedant, ipſi morbum creant, non ſecus ac reliquo corpori, ſi intrò & minimè foras diſceſſerint.

De Oſſium Natura.

Περὶ ὀστέων φύσιος.

DAnda eſt opera, ut quam maximè procul à locis in quibus dolores fieri, & Sanguis colligi ſolet, venæ ſectiones faciamus. Ad hunc enim modum continget minimè magna repente mutatio, & tranſlata conſuetudine efficiet, ut ne ampliùs ad eundem locum coeat. Oſſa corpori firmitatem, rectitudinem, ac formam præbent, nervi verò flexionem, contractionem & diſtentionem; carnes autem & cutis omnium colligationem ac connexionem. Venæ per corpus diffuſæ, ſpiritum, fluxionem & motum exhibent, ab una multas propagines emittentes. Atque hæc una unde exordium ſumat, & ubi deſinat, non ſatis mihi compertum eſt; circulo enim facto principium non invenias.

De Aere locis & Aquis.

Περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων.

QUi artem Medicam rectâ inveſtigatione conſequi volet, is primum quidem anni tempora in conſiderationem adhibere debet, quid

he-

horum quodque possit. Deinde verò ventos tum calidos, tum frigidos, præcipue quidem eos, qui omnibus sunt communes, ac deinceps eos qui cuique regioni sunt familiares. Quin etiam aquarum facultates animo reputare oportet. Quemadmodum enim gustu & pondere, ita & facultate, singulæ plurimum differunt. Terra etiam ipsa inspicienda, nuda ne sit, & aquis careat, an densa & irrigua, & an cavo loco sita sit & æstuoso, an verò sublimi & frigido. Hominum quoque victus ratio, quânam maximè delectentur, inspicienda, an potui, & cibis & otio dediti, an exercitationibus & laboribus gaudeant, & an edaces sint, & à potu sibi temperent, & ex his singula reputare oportet. Hæc enim, præcipue quidem omnia, aut certè plurima probè qui agnoverit, cum ad urbem sibi ignotam pervenerit, eum neque morbi regioni familiares, neque communium quæ sit natura, latere poterit, ut neque in eorum curatione hæsitare aut aberrare possit. Qui verò ista rectè cognoverit, is cujusque temporis impendentis, & anni statum prædicere poterit, & quinam morbi tam æstate, quam hieme in urbe communiter sint grassaturi, tum etiam quinam cuique privatim ex victus mutatione impendere debeant.

Ad artem Medicam Astonomia plurimum confert.

Hieme frigidâ Homines capita humida & pituita redundantia habere æquum est, & pituitâ ex capite defluente, eorum alvos crebrò exturbari, eosque ut plurimum habitu corporis esse debiliore, ac neque probè edere nec bibere posse.

Quibus autem capita debilia fuerint, ii nunquam egregii potores erunt, quod eos crapula magis vexet.

Calidæ sunt aquæ, ubi aut ferrum nascitur,

aut æs, aut argentum, aut aurum, aut ſulphur; aut alumen, aut bitumen, aut nitrum: Hæc enim omnia caloris vi proveniunt.

Optimæ ſunt aquæ quæ ex profundiſſimis fontibus proveniunt, maximè verò commendantur, quarum fontes ad ſolis exortus præſertimque æſtivos decurrunt; limpidiores enim, & boni odoris, & leves eſſe neceſſe eſt.

Qui ſanus eſt ac valet, is nullo habito diſcrimine, ſemper aquam quæ adeſt, bibat.

At verò de aquis ſalſis, propter imperitiam falluntur quidam, quod alvum ſolvere exiſtimentur, cum maximè alvi dejectionibus repugnent.

Aquæ ex imbribus collectæ leviſſimæ & dulciſſimæ ſunt, tenuiſſimæ & limpidiſſimæ. Sol enim quod imprimis in aqua eſt tenuiſſimum & leviſſimum, ſurſum educit & rapit. Quin etiam ex ipſis hominibus tenuiſſimum ac leviſſimum humorem educit; cujus rei maximum eſt indicium, cum homo veſtibus indutus in ſole ambulaverit, aut ſederit, quaſcunque enim corporis partes ſol aſpicit, hæ nullum ſudorem emittunt. Sol enim quicquid ſudoris comparet, ad ſe rapit, quæ verò veſte conteguntur, hæ exudant, cum verò ad umbram pervenerit, tum corpus æqualiter ſudore diffluit.

Pravæ omnes aquæ quæ ex nive & glacie fiunt. Ubi enim ſemel concreverint, non ampliùs ad priſtinam naturam redeunt. Sed quod in his eſt ſplendidum & leve & dulce excernitur & evaneſcit; remanet verò quod turbidiſſimum & ponderoſiſſimum. Quod hâc ratione deprehendas, ſi enim hiemis tempore vaſculum, certâ aquæ menſurâ affuſâ, ſub diò exponere voles, uti maximè congeletur, deindè poſtridiè in locum calidum delatum, ubi glacies maximè liqueſcat, cum ſoluta fuerit, iterum aquam metiaris, aquam multo pauciorem reperies.

De

De annis hoc modo consideratione adhibitâ quis statuat, qualisnam annus futurus sit, numne salubris, an morbosus. Siquidem secundum rationem, in siderum ortu & occasu signa appareant, si per autumnum pluat, & hiems sit moderata, neque admodum blanda; neque præter modum frigida, & vere ac æstate aquæ tempestivæ eveniant, sic annum saluberrimum esse consentaneum est.

Quod si hiems sicca fuerit & aquilonia, ver verò pluvium & austrinum, æstatem febribus abundare, & lippitudines inducere necesse est. Ubi enim ab imbribus vernis, & ab austro terra humectata fuerit, & plenior æstus derepente supervenerit, tum à terrâ madidâ & calidâ existente, tum à sole adurente, ardorem conduplicari necesse est, hominum ventribus minimè consistentibus, neque resiccato cerebrò. Neque enim ubi ver tale extiterit, fieri potest, quin corpus & caro nimio humore diffluant, ita ut omnibus, ac maximè pituitosis, acutissimæ febres immineant. Mulieribus verò & naturis maximè humidis, dysenterias contingere par est. Ac siquidem sub caniculæ exortum aqua & Hyberna tempestas supervenerit, etesiæque spiraverint, quietis spes est, autumnumque salubrem fore. Alioqui periculum est ne Pueri & mulieres moriantur, minimè verò senes, aut ne qui evaserint in quartanas tandem incidant, & ex quartanis in aquam intercutem. *Aph.* 11. *Sect.* 3.

At si hiems quidem austrina, pluviosa & placida fuerit; ver verò aquilonium, siccum & tempestuosum, primum quidem mulieres prægnantes, quibus partus in ver imminet, abortionem facturas est verisimile, quæ verò pepererint, adeo imbecillos ac morbosos fætus parituras, ut aut statim pereant, aut tenues, debiles & valetudinarii vivant. Atque hæc quidem mulie- *Aph.* 12. *Sect.* 3.

lieribus; reliquis verò, dysenterias & lippitudines siccas, nonnullisque defluxiones à capite in pulmonem.

Si verò æstas pluviosa fuerit & austrina, & autumnus similiter, morbosam esse hiemem necesse est, iisque qui pituitâ abundant, & 40. annum excesserunt, febres ardentes contingere æquum est; biliosis verò, pleuritides & pulmonum inflammationes.

At si æstas sicca & aquilonia fuerit, autumnus
Aph. 13 verò pluvius & austrinus, sub hiemem, capitis do-
Sect. 3. lores, & cerebri siderationes fieri par est, ac præterea raucedines, gravedines, & tusses, & nonnullis quoque tabes.

Quod si aquilonius & siccus fuerit autumnus,
Aph. 14 ac neque sub canem, neque sub arcturum pluvio-
Sect. 3. sus, pituitosis quidem, naturaque humidis & mulieribus confert, biliosis verò hoc est maximè adversum. Admodum enim resiccantur, iisque lippitudines aridæ contingunt, & febres acutæ ac diuturnæ, quibusdam etiam melancholiæ. In bile namque quicquid est humidissimum & aquosissimum consumitur, quod verò crassissimum & acerrimum remanet, quod in Sanguine eâdem quoque ratione accidit, unde ii morbi illis contingunt. Pituitosis verò hæc omnia auxilio sunt.

Præcipuè maximæ anni temporum mutationes observandæ sunt, ut neque Medicamentum purgans lubenter exhibeamus, neque partes circa ventrem uramus, aut secemus, ante dies 10. aut etiam plures, sufficiunt tamen 10, at maximi periculi plena sunt ambo solstitia, præcipue æstivum, periculosissima etiam ambo æquinoctia existimantur, maximè verò autumnale. Siderum quoque ortus observandi, præcipuè caniculæ, deinde Arcturi, & Vergiliarum occasus. His enim potissimum diebus, morbi judicationem subeunt,

&

& alii quidem perimunt, alii verò desinunt, aliique omnes in alium statum transeunt.

[Oriuntur Vergiliæ seu Pleiades circa finem Aprilis, & occidunt sub initium Novembris, Arcturus oritur mense Septembri. Hiems durat à Pleiadum occasu usque ad æquinoctium vernum, ver à verno æquinoctio ad Pleiadum usque exortum. Æstas verò à Pleiadum ortu, ad ortum Arcturi. Autumnus denique ab ortu Arcturi ad Pleiadum occasum.]

De macrocephalis circa Mæotidem paludem degentibus, quemadmodum se habeant, mihi dicendum est. Initio quidem hominum institutum longitudinis capitis causa fuisse videtur. Nunc verò natura etiam ad institutum accedit. Longissima enim habentes capita generosissimos existimant. Hujusmodi est institutum. Cum primum editus est infans, caput ejus adhuc tenellum & molle manibus effingunt, & in longitudinem adolescere cogunt, vinculis & idoneis artibus adhibitis, quibus capitis rotunditas vitietur, & longitudo augeatur. Hoc institutum primum hujusmodi naturæ dedit initium. Successu verò temporis in naturam abiit; ut proinde instituto nil amplius opis esset. Semen enim genitale ex omnibus corporis partibus provenit, ex sanis quidem sanum, & ex morbosis morbosum. Si igitur ex calvis calvi gignuntur, & ex distortis ut plurimum distorti, quid prohibet, cur non etiam ex macrocephalo, macrocephalus gignatur.

Cur Asiatici Europæis minus bellicosi existant, & moribus sint lenioribus, anni tempestates in causa sunt, quæ non magnas, tum ad calorem, tum ad frigus, permutationes faciunt, verum similes permanent: Unde neque mens stupore percellitur, neque corpus vehementer à suo statu dimovetur. Ex quibus iram exasperari, ac prudentiæ & caloris compotes fieri magis æquum

est,

est, quam si eodem semper statu permaneant: Mutationes enim inter omnia, Hominis mentem semper excitant, neque sinunt quiescere. Quas ob causas mihi Asiaticorum genus omni ope destitutum videtur; quibus præterea eorum instituta accedere debent. Multo enim maxima Asiæ pars regum Imperio regitur. Qui verò sui potestatem non habent, neque sui juris sunt, sed Dominis subditi, ii rerum bellicarum nullam curam habent, sed ut ne bellicosi videantur.

Scythæ Carnibus coctis vescuntur; & lacte equino in potu utuntur. Et hippaco (ἱππάκη) i.e. caseo equino victitant. Plerique Scythæ eunuchi fiunt, & evirati, & effæminati evadunt, ex eò quod ex defluxione ob diuturnas equitationes laborantes, & circa coxendicem claudicantes, sibi ipsis medentur, utramque venam post aures incidendo. Hac enim curatione seipsos perdunt; juxta aures quippe venæ sunt, quæ incisæ sterilitatem inducunt.

De Flatibus.

Περὶ Φυσῶν.

MEdicus non nisi quæ periculo sunt proxima intuetur, & quæ sunt ingrata contrectat, atque ex aliorum calamitatibus sibi dolorem conciliat.

Ægrotantes verò artis operâ, maximis malis, morbis, laboribus, dolore & morte, vindicantur. His enim omnibus Medicina manifestam medelam adhibere deprehenditur.

In digna prorsus Hippoc. Sententia.

Hujus artis vilia nosse difficile, seria verò facile, ac vilia quidem ipsis Medicis, vulgo autem minime sunt cognita, cum mentis non corporis

opera existant. Obscurissimos & maximè difficiles morbos opinio magis quam ars judicat. Etsi in his plurimum imperitiæ peritia præstat.

Qui morbi causam cognoverit, is utique ex his quæ in corpore insunt, adeptâ per contraria morborum cognitione, facilè poterit quæ conferunt offerre. Ipsa enim ars Medica maximè à naturâ inest.

Plenitudinem evacuatio sanat, evacuationem plenitudo, laborem otium, & otium labor. Atque ut uno verbo dicam, contrariorum contraria sunt remedia. *De natura Hominis.*

Medicina additio est & substractio, eorum quidem quæ exuperant, Substractio, eorum verò quæ deficiunt, Additio. Qui verò istud optimè facit, is optimus Medicus existimandus est, quique plurimum abest ab eo præstando, is plurimum in arte Medica deficere censetur.

Hominum & reliquorum animantium corpora triplici alimento nutriuntur, cibo, potu & spiritu.

Tanta corporibus omnibus spiritus inest necessitas; ut si quis aliis omnibus, & cibis & potionibus abstineat, duos tamen, & tres, vel plures dies possit vitam ducere. At si quis spiritus in corpus vias intercipiat, vel exiguâ diei parte, homini pereundum sit; adeò necessarius est usus spiritus in corpore.

De Morbo Sacro.

Περὶ ἱερῆς νόσου.

MOrbus hic nihil habet aliis morbis divinius aut sacratius, sed eandem, ex quâ reliqui morbi oriuntur, naturam sortitus est. Homi-

nes verò ex imperitia & admiratione ei naturam quandam & causam divinam inesse censuerunt, quod nulla in re reliquorum morborum similis esset.

Hic morbus pituitosis contingit, biliosis verò minimè. Ac originis initium sumit, cum adhuc fœtus in utero existit.

Quibus in puerili ætate ulcera in caput, in aures, & reliquum corpus erumpunt, si salivosi mucosique extiterint, ii procedente quidem ætate facillimè degent. Tunc enim pituita, quam in utero repurgari oportuerat, emittitur & purgatur; quique sic purgati fuerint, ferè hoc morbo comitiali minimè corripiuntur. Qui verò puri fuerint, ut neque ulcus ullum habuerint, neque mucus aut saliva ulla prodierit, periculum est, ne ii hoc morbo corripiantur.

Oves, & præsertim capræ frequentissimè hoc morbo prehenduntur.

Cum inveteraverit morbus, ampliùs curari non potest.

Quibus morbus jam in consuetudinem venit, ii se correptum iri præsentiunt, & hominum conspectum fugiunt, domumque, si propè sit, se conferunt, sin minus, in solitudinem, quo quam paucissimi eos cadentes videant, statimque se contegunt, propter affectionis verecundiam, & non (ut plerique existimant) propter numinis metum.

Oportet Medicum non augere morbum, sed properanter profligare, id quod cuique morbo est maximè adversum, non amicum aut familiare exhibendo.

SECTIO

SECTIO QUARTA.

Continens τὰ διαιτητικά.

De Salubri Victus ratione.

Περὶ διαίτης ὑγιεινῆς.

CRaſſi qui tenues fieri cupiunt, ii jejuni omnes exercitationes ſubire, & adhuc ex labore anhelantes, nec dum refrigerati, cibos aggredi debent, priuſque vinum bibere dilutum non admodum frigidum. Quin & ſemel cibus capiendus, & duriter cubandum.

Sex Hibernis menſibus vomitus ciendus, quod tempus hoc æſtivo plus pituitæ gignat, & morbi circa caput & regionem eam, quæ eſt ſupra ſeptum tranſverſum, excitantur. At ubi æſtas viguerit, infuſis utendum. Hæc enim anni tempeſtas æſtuoſa eſt, & corpus bile magis abundat, gravitates etiam lumbos & genua infeſtant, calores oboriuntur, & venter torminibus torquetur. Corpus igitur refrigerandum, & quæ ſurſum attolluntur, deorſum ex iſtis locis deducenda.

Obæſi ac minimè tenues jejuni vomant. Graciliores autem & imbecilliores, à cibis vomitum cieant.

Qui ſingulis menſibus bis vomere conſuevit, hunc præſtat duobus ex ordine diebus vomitum ciere, quam decimo quinto die.

Qui poſtridie cibos eructant, & quibus præcordia, nimirum cibis non concoctis, attolluntur, iis longior ſomnus confert.

Liber Primus.

De Victus Ratione.

Περὶ Διαίτης τὸ πρῶτον.

NUllus eorum qui antè nos ſcripſerunt, reprehendendus, quod omnia invenire non potuerint, quin potiùs laudandi omnes, quod quædam inveſtigatione aggreſſi ſunt.

Si inventus fuerit cujuſque naturæ conveniens cibi modus, & laborum numerus, qui neque ſupra, neque infrà, modum excedat, ſanitas ſanè hominibus exactè inventa fuerit.

Non enim morbi derepente hominibus contingunt, ſed paulatim collecti, acervatim ſe produnt.

Omnia tum animantia, tum homo ipſe, ex duobus facultate quidem diverſis, uſu verò conſentientibus, conſtant, igne inquam & aqua. Quæ duo ſimul juncta, tum aliis omnibus, tum ſibi invicem ſatis ſunt: Utrumque verò ſeorſim, neque ſibi ipſi, neque cuiquam alteri ſatis eſſe poteſt. Horum utrumque hanc obtinet facultatem. Ignis ſi quidem omnia ſemper movere, aqua verò omnia ſemper nutrire poteſt.

Irrepit in hominem animus (ψυχὴ) ignis & aquæ temperationem ſortitus, corporis humani portionem.

Ars Medica ab eo quod moleſtum eſt, liberat, & id, ex quo quis ægrotat, auferendo, ſanitatem reddit: Idem & natura per ſe facere novit.

Liber Secundus.

De Victus Ratione.

Περὶ διαίτης τὸ δεύτερον.

INſulæ continenti vicinæ, rigidiores habent hiemes, marinæ verò tepidiores, propterea quod nives & glacies in continenti perdurant, & ventos frigidos ad vicinas inſulas mittunt: In his verò quæ in alto ſitæ ſunt, per hiemem non perdurant.

Venti omnes natura quidem refrigerant & humectant, verum ex regionum & locorum ſitu, per quæ ad regiones quaſque obveniunt, inter ſe differunt, & frigidiores, calidiores, humidiores, ſicciores, morboſiores, & ſalubriores exiſtunt.

Hordeum naturâ quidem frigidum & ſiccum. Ineſt & quiddam quod purget, ex palearum ſucco.

Lac ovillum alvum ſiſtit, caprinum verò magis alvum ſubducit, bubulum minus, equinum & aſininum per alvum magis demittitur.

Triticum hordeo valentius eſt, & magis nutrit, minus autem alvum ſubducit, tum ipſum, tum ſuccus.

Panis ex farina integra nec excuſſa, ſiccat & alvum ſubducit, purus verò, plus quidem nutrit, minùs autem alvum dejicit.

Ex panibus autem, fermentatus quidem levis eſt, & per alvum ſecedit. At non fermentatus, minus quidem alvum dejicit, plus verò nutrit.

Fabæ alimentum quoddam alvum ſiſtens & flatuoſum exhibent, piſa minus quidem inflant,

magis alvum dejiciunt. Cicer album alvum & urinam movet, & nutrit. Lentes æstuosæ sunt, & turbant, & neque alvum dejiciunt, neque sistunt. Lini semen in cibo sumptum alvum sistit, & aliquantulum refrigerat.

Carnes bubulæ validæ sunt, & alvum sistunt, nec facilè in ventriculis concoquuntur, quoniam crassi & multi Sanguinis est hoc animal. Caprinæ carnes his leviores sunt, & magis alvum dejiciunt. Suillæ his quidem magis corpus roborant, & abunde alvum dejiciunt. Agninæ ovillis sunt leviores, & hædinæ caprinis, quia exangues magis & humidæ. Vitulinæ carnes ad bubulas eodem se habent modo: At porcellorum carnes suillis sunt graviores. Hoc enim animal naturâ carnosum & exangue, quamdiu tenellum est, superabundantem habet humiditatem. Sylvestris suis caro siccat, robur affert, & alvum dejicit; Cervi verò, siccat & minus alvum dejicit, magis autem urinam provocat. Leporina sicca est, & alvum moratur, urinam tamen quodammodo ciet.

Omnia ferè volucrum genera quadrupedibus sicciora existunt; nam quæ vesicam non habent, neque urinam reddunt, neque salivam fundunt, prorsus sicca sunt. Palumbis caro siccissima, deinde columbæ, 3. loco perdicis & galli, ac turturis, anseris verò maximè humida. Anatis carnes, & reliquarum avium quæ in paludibus, aut aquis degunt, omnes humidæ existunt.

Ex piscibus leves sunt saxatiles ferè omnes, velut turdus, gobio.

Vinum calidum & siccum, habet & purgans quiddam à materiâ. Vina nigra & austera sicciora sunt, neque per alvum secedunt, neque urinam movent, sed corporis humiditatem absumendo, siccant & caliditatem inferunt. Dulcia nigra humidiora sunt, calefaciunt autem & in-

flant

flant, cum humiditatem inducunt. Alba verò & austera calefaciunt, magis autem urinam movent, quam alvum dejiciunt. Vina recentia alvum magis movent, quod musto sint propiora, & nutriunt, item odora magis quam inodora ejusdem ætatis, quia facilius concoquuntur, & crassa quam tenuia. At tenuia dulcia, urinam magis & alvum movent, corpusque humectant, & Sanguinem imbecillum reddunt, cum adversarium corpori Sanguinem augeant. Mustum flatum movet, & subducit, turbationemque in ventre, suo fervore excitat, alvumque dejicit. Vina acida refrigerant, extenuant & humectant. Sapa calefacit, humectat & subducit.

Allium calidum, urinam & alvum movet, oculis minimè bonum. Nasturtium calidum est, & carnem liquefacit, pituitam albam sistit, proindèque stranguriam infert. Sinapi calidum est, & alvum dejicit, sed & hoc urinæ difficultatem parit. Apium urinam magis quam alvum movet, radices etiam magis quam ipsum, alvum movent.

Ruta urinam magis quam alvum movet, & præpota adversus venena valet.

Asparagus siccus est & alvum sistit. Salvia sicca est & alvum sistit.

Solanum refrigerat, & in somnis, veneris ludibria prohibet.

Mentha calefacit & urinam ciet, vomitionemque sistit, ac si quis eam sæpè comedat, ejus genitale semen ita colliquefacit, ut effluat, & arrigere prohibet, corpusque imbecillum reddit.

Brassica calefacit, per alvum secedit, & biliosa educit.

Betæ succus quidem alvum dejicit, olus autem ipsum cibo sumptum, sistit. Radices verò alvum magis movent.

Rapum æstuosum est, humectat autem, & corpus

pus conturbat, non tamen per alvum secedit, verum urinæ difficultatem adfert.

Mora calefaciunt & humectant, per alvumque secedunt. Pyra matura alvum dejiciunt, cruda verò sistunt.

Veneris usus extenuat, humectat & calefacit.

Alvum coactam vomitio solvit, & plus æquo fluidam sistit, illam quidem humectando, hanc verò siccando.

Otium humectat & corpus imbecillum reddit. Quiescens enim animus, corporis humidum minimè absumit: labor siccat, corpusque validum efficit.

Semel die sumptus cibus extenuat & siccat, alvumque sistit, quoniam animi calore, ventris & carnis humidum absumitur.

Liber Tertius.

De Victus Ratione.

Περὶ διαίτης τὸ τρίτον.

ANnum plerique in quatuor partes omnibus notas dividunt, hiemem, ver, æstatem & autumnum: Ac hiemem quidem à vergiliarum occasu ad æquinoctium vernum; ver autem ab æquinoctio ad vergiliarum exortum; æstatem à vergiliarum ortu ad arcturi exortum: Autumnum verò ab arcturo ad vergiliarum occasum.

Vomitionibus post cibos cujusvis generis, humidiores ter in mense utantut, sicciores verò bis.

A cœna minimè deambulandum, sed tantum standum. Mane verò deambulationibus utendum.

dum.

dum. Soles vitandi, & frigora tum matutina, tum vespertina, quæcunque à fluminibus, aut stagnis, aut nivibus spirant.

Cum intestinum humiditatem non habeat, stercus ambiens intumescit, viasque obstruit, & dolorem parit, calor prehendit & quicquid biberit aut comederit, evomit, tandem etiam stercus vomitione rejicit: Quo cum pervenerit, minimè hic vivere potest.

De Insomniis.

Περὶ ἐνυπνίων.

QUi de his, quæ per somnos contingunt, rectè conjectaverit, is ea per omnia magnam habere vim comperiet. Quisquis igitur rectè ista dijudicat, is non minimam Sapientiæ partem assequitur.

Oportet manus admoventem, Deorum opem advocare.

Quæ insomnia, de diurnis actionibus mens humana vesperi sub noctem in somnis affert, & eodem modo reddit, quo per diem in re justa, gesta, aut consulta sunt; ea bona, & sanitatem portendere existimanda sunt; propterea quod animus neque plenitudine ulla, neque evacuatione, neque aliâ re quâvis extrinsecus irruente, superatus, in diurnis consiliis perseverat. At insomnia quæ diurnis consiliis adversantur, perturbationem in corpore denunciant. Sol, Luna, Cœlum, Stellæ, pura quæque & suo motu agitata, in somnis visa, bona sunt. Sanitatem enim corporis, omniumque ejus partium significant. Quod si quid contra contingat, aliquem corporis morbum portendit. Astris quidem exterior corporis ambitus re-

ſpondet, Soli Medius, Lunæ verò, qui ad cavitates ſpectat: Si quod igitur iſtorum ſiderum extingui, aut lædi, aut evaneſcere, aut curſum ſuſtinere (alii à curſu deflectere) videatur, in illa parte morbum eventurum indicat.

Quod ſi in ſtagno, aut mari, aut fluminibus quis natare videatur, bonum non eſt, cum humiditatis exuperantiam indicet. Huic autem victus ratio ſicca, & labores conferunt. At febricitanti bonum eſt, quoniam calor ab humoribus extinguitur.

Mortuos nitidos & candidatos videre bonum eſt, bonum quoque quid purum ab ipſis ſumere. Quod ſi contra quis nudos, aut atratos, aut ſordidos, aut aliquid accipientes, vel ædibus exportantes videat, minimè eſt accommodatum; morbum enim indicat.

Per ſomnum, ſi quis ſolitos cibos, aut potus ſibi edere videatur, alimenti inopiam, animique abjectionem indicat.

Fluviorum tranſitus, hoſtes armati, monſtra difformia, morbum, aut furorem præſagiunt.

De Alimento.

Περὶ τροφῆς.

IN alimentorum genere, id quod alit, alimentum eſt, qnod alimento eſt proximum, & quod alimentum eſt futurum.

Confluxio una, conſpiratio una, conſentientia omnia.

Venarum origo tanquam radix, hepar eſt, & arteriarum cor. Ex his per omnia Sanguis & Spiritus pervagatur, calorque per hæc permeat.

Me-

Medulla ossis alimentum, ideô callo firmatur.

Facultas omnia auget, & alit, ac propagat.

De Ratione Victus in Morbis acutis.

Περὶ διαίτης ὀξέων.

MAximè eum Medicum probaverim, qui in morbis acutis longè melius cæteris se gerat. Sunt autem hi, pleuritis, peripneumonia, phrenitis, lethargus, febris ardens, & quicunque alii morbi ad hos consequuntur, quorum febres omninò continuæ interficiunt.

Eadem omnia videntur plebeis dicere Medici tum meliores, tum deteriores.

Ptisana rectè videtur omnibus frumentaceis eduliis præferri in morbis acutis, eosque qui eam prætulerunt laudo. Nam & lentorem habet lævem, continuum & suavem, ac lubricum, mediocriter humescentem, sitim minimè inferentem, & si quid elui indiget, probè abluentem, neque adstringit, neque malam turbationem adfert, neque in ventre intumescit, nempe inter coquendum quoad maximè fieri potuit, intumuit.

Si lateris dolore continuò, neque ad calida fomenta remittente, sputoque minimè prodeunte, verum citra concoctionem, extremè glutinoso reddito, nisi quis dolorem, vel ventre emollito, vel secta vena solverit, aut utrum horum conducere videbitur, exhibuerit, ptisanam autem ita affectis dederit, præcipites eos in mortem adducit. Has igitur ob causas, aliasque hujusmodi, qui tota utuntur ptisana 7. die, aut citiùs, moriuntur, alii quidem mente perculsi, alii verò ab orthopnæia stertore suffocati.

Lateris dolorem sive per exordia, sive posteà incidat, fomentis calidis tentare dissolvere, absurdum non est. Quorum quidem optimum est, aqua calida, in utre vel vesica, vase æneo, aut testaceo adhibita. Verum molle quippiam lateri, quo lenior fotus fiat, supponere oportet; utiliter admovetur spongia mollis & magna ex aqua calida expressa, fomentumque linteo involvendum, ut longiore tempore sufficiat & perduret. Hordeum item & eruum, in aceto ita temperato, ut paulo acidius sit, quam quis bibere queat, macerata & fervefacta, sacculis consuta apponere oportet; furfuresque eodem modo. Ad siccum autem fomentum, sales & milium torrefactum in sacculis laneis, maximè accommodantur. Quod si ad calida fomenta dolor non remittat, non multo tempore calefacere convenit, quod id pulmonem exsiccet, & pus intrà thoracem colligat.

Venæ sectio non æque dolorem solvit, nisi dolor ad jugulum pertingat; tunc ex interna cubiti vena, quam citissimè copiosum Sanguinem detrahere convenit, eo usque dum multo rubicundior, aut pro puro & rubro, lividus effluat. Utrumque enim usu venit. Si verò eas, quæ sunt sub septo transverso, partes dolor affligat, nullamque ad jugulum de se significationem præbeat, alvum veratro nigro, aut peplio emollire oportet.

Ptisanam quidem, ubi epotum est medicamentum, insuper sorbendam statim dare oportet, neque admodum minore quam consuetum est quantitate. Sed rationi consentaneum est, media in purgatione, sorbitionem non exhibere.

Multo gravius ferunt insuetam cibi abstinentiam, qui parte superiore ventris sunt biliosi. (πικρόχολοι τὰ ἄνω.)

Maximæ mutationes morbos potissimum pariunt.

Non ita peritos Medicos video, ut virium infir-

firmitates in morbis dignoſcant, quæ vel ex vaſorum inanitione perficiuntur, vel ob aliud quoddam irritamentum, quæque ob dolorem & morbi vehementiam, quamvis hæc cognita aut ignorata ſalutem aut mortem afferunt. Majus ſiquidem malum eſt, ſi ob dolorem, aut morbi vehementiam debilitato, quis potum, aut ſorbitionem copioſiorem, aut cibum exhibeat, ob vaſorum inanitionem debilem eſſe ratus. Indecorum autem eſt, probroque vertitur, ſi quis ex vaſorum inanitione ægrè habentem non agnoſcat, & victus ratione opprimat.

Aceti aciditas bilioſis naturis magis confert, quam Melancholicis: Amara enim diſſolvuntur, & in pituitam tranſeunt, dum ab ipſo in ſublime attolluntur. Nigra verò fermentantur, in ſublime attolluntur, & multis partibus augentur: Acetum namque nigra ſurſum educit. Mulieribus quam viris acetum longe magis eſt adverſum, nempe cum uterum dolore afficiat.

In morbis acutis Sanguinem detrahes, ſi vehemens fuerit morbus, & qui ægrotant ætate florenti fuerint, & virium robore valuerunt.

Si angina, aut aliquis aliùs lateris morbus ægrum divexarit, Medicamentis quæ delinguntur repurgato; ſin verò detracto copioſo Sanguine æger debilior videatur, infuſum alvi per clyſterem tertio quoque die exhibebis, donec in tuto æger fuerit, & fame opus habeat.

Pulmonum & laterum inflammationibus hæc inſtituenda curatio. Si quidem dolor ſurſum ad jugulum tendat, vel ad mammam & brachium, internam brachii venam ſecare oportet, eâ parte qua dolor affligit, & Sanguinem detrahere pro corporis habitu, anni tempore, ætate & colore, pluſque & cum majori fiducia, ſi dolor acutus fuerit, ad animi uſque deliquium ducere, poſteà clyſma injicere.

Allium optimè editur ei, qui se ad compotationem comparare volet, aut jam ebrius est.

Suillæ carnium optimæ sunt, præstantissimæ verò, quæ neque vehementer pingues, neque contra vehementer graciles, neque veteris victimæ ætatem assecutæ, edendæque sinè pelle & subfrigidæ.

Si cui Sanguinem detrahere confert, alvum firmam reddere oportet.

Potionem hydrope laboranti ita concinnabis, si cantharidum trium, ablato cujusque capite, pedibus & alis, corpora, in tribus aquæ cyathis contrita, exhibueris. Ubi verò ex epoto Medicamento laborarit, calida perfundatur, ex oleo tamen prius inunctus, jejunus bibat, edatque panes [illegible]s ex oleo.

Ora venarum in ano Sanguinem fundere solita, (hæmorrhoidas vocant) intruso in acum quam crassissimo & maximo lanæ succidæ filo, deligabis. Securior enim evadit hæc curatio. Deinde compressas Medicamento putrefacies, neque perfundes donec deciderint, unamque perpetuò relinques.

De Locis in Homine.

Περὶ τόπων τῶν κατὰ ἄνθρωπον.

QUicunque à venis morbus oritur, is levior est, quam qui à nervis, diffluit enim una cum humore in venis contento, neque quiescit.

Ars Medica ut citò addiscatur fieri nequit, propterea quod in ea firma aliqua doctrina tradi non potest.

Qui artis Medicæ cognitionem habet, is minimum ex Fortuna pendet, sed & citra fortunam

& cum fortuna, rectè eam administrabit. Firma enim est ars tota Medica, ejusque præceptiones ex quibus constat, pulcherrimæ, fortuna minimum indigere videntur.

Si in medullam fluxio contingat, tabes occulta ac inconspicua oboritur.

Cum ambo latera dolent, peripneumonia est, cum alterum tantum pleuritis.

SECTIO QUINTA.

Continens Θεραπευτικὴ.

De Morbis, Lib. I.

Περὶ νούσων. α.

QUi de morborum curatione, tum scitè interrogare, tum ad quæsita respondere volet, & commode objecta refutare, hæc secum reputare convenit. Primum quidem ex quibus morbi omnibus hominibus oriuntur: Deinde verò, qui morbi, cum necessarias causas habent, aut longi sunt, aut breves; aut lethales, aut minimè lethales, num pars aliqua corporis mutila reddatur, nec ne. Et qui ubi exorti sunt, eventa habent dubia, aut mala, aut bona, & ex quibus in quosnam transitiones fiant, quæque Medicis, in ægrorum curatione prosperè succedunt, & quæ ægrotantibus in morbis mala aut bona contingunt, quæque intempestivè dicuntur, aut fiunt à Medico erga ægrum, aut ab ægro erga Medicum, quæ etiam in arte exactè fiunt, aut dicuntur, & quæ in eâ recta vel non recta, &c.

Mo-

Coac. 509. Moritur, si quis vulneratum habet cerebrum, aut spinalem medullam, aut jecur, aut septum transversum, aut vesicam, aut venam aliquam multum Sanguinem effundentem, aut cor: Ex vulnere autem minimè mori contingit, si his partibus vulnus acceptum non fuerit, sed ab his quam longissime absit.

Hi morbi ex necessitate, cum adsunt, mortem adferunt, tabes, hydrops, mulierem utero gerentem, si pulmonis inflammatio, febris ardens, pleuritis, aut phrenitis prehendat, aut si erysipelas in utero oriatur.

Hi verò morbi dubium habent vitæ exitum, peripneumonia, febris ardens, phrenitis, pleuritis, angina, uva, hepaticus & splenicus affectus, nephritis, dysenteria, in muliere Sanguinis fluor.

Isti verò minimè lethales, nisi quid ipsis accedat, diuturnæ in articulos fluxiones (κέδματα dictæ) melancholia, podagra, coxendicum affectus, tenesmus, quartana, tertiana, stranguria, opthalmia, lepra, impetigo, arthritis.

Ferè in morbis & vulneribus; ubi mala malis ex causis necessariis succedunt; cum ista contingunt, in Medicum causam conferunt, neque talia ex necessitate fieri agnoscunt. Et si ad febricitantem aut vulneratum ingressus, & oblatum quam primum remedium non juvet, sed postridiè æger pejus habeat, in Medicum culpam rejiciunt, quod si prosit, id tamen non perindè laudant, cum id ei contingere oportere existimant.

Suppuratus fit, si pituita ex capite ad pulmonem destillet, ac primum quidem ut plurimum latenter defluit, tussémque tenuem exhibet, sputumque paulo amarius solito existit, calorque tenuis adest. Temporis autem progressu, exaspetatur pulmo, & intus exulceratur à pituita inhærente ac putrescente, pondusque in pectore, & dolo-

dolorem acutum ante & retro exhibet, corpus vehementer incalescit, & pulmo à calore trahit ad se pituitam ex toto corpore, & maximè à capite: Caput verò calefactum ex corpore, & hanc putrescentem subcrassam expuit. Quanto enim longius tempus processerit, tanto sincerum magis pus expuit, & febres acutiores fiunt, tussisque crebra & vehemens, inædia vexat, & tandem alvus infernè turbatur. Cum eò pervenit, perit.

Cerebri sphacelismus, seu corruptio. Si cerebrum corruptum fuerit, dolor ex capite spinam occupat, & ad cor animi deliquium procedit, & sudor est, & somni expers est, & ex naribus Sanguis fluit; sæpe etiam Sanguinem vomit; non audit, & derepentè privatur voce.

De Morbis Liber 2.

Περὶ νούσων. β.

QUod si in cerebrò venæ superevomuerint (superevomunt autem ubi bilis & pituita venas subierit) caput dolor, tenebricosa vertigo, & gravitas occupat: Dolor quidem, ex Sanguinis nimiâ caliditate, vertigo verò tenebricosa cum Sanguis conferta copia ad faciem processerit; gravitas autem cum Sanguis turbidior & morbosior, in capite majore sit copia, quam intrinsecus. Aures etiam sonitum percipiunt, & nihil audiunt. Et si manus, caput, aut alia corporis pars ita affecta secetur, Sanguis ater & turbidus, ac morbosus effluit.

Si venulæ copiam Sanguinis circa cerebrum superevomuerint, & cerebrum calefecerint, febris ac dolor vehemens ad tempora, sinciput, & po-

ſteriorem capitis partem detinet, aures tinniunt, flatibus implentur, nihil audit, æſtuat, & præ dolore ſe ipſe incontinenter jactat, hic 5to aut 6to die moritur. Cum ſic habuerit, caput calefacito. Si per aures aut nares aqua proruperit, periculum effugit.

Alius morbus. Si venæ in caput ſuperevomuerint, dolor levis (alii gravis) totum caput detinet, & ad cervicem pertingit, interdumque ad alias capitis partes tranſmittit, deinde ubi ſurrexerit, eum tenebricoſa vertigo occupat, febris non prehendit. Cum ſic habuerit, deraſo capite, niſi calefactoriis ceſſarit, à capite frontem qua capillus deſinit, ſcindito, ſectam autem diducito, ubi Sanguis defluxerit, tenuiſſimo ſale conſpergito. Poſteà verò quam Sanguis defluxerit, totam ſectionem duplici filo involutam componito, deinde ſplenium cera & pice illitum, ulceri, inferiore parte imponito, lana ſuccida appoſita, deligato, & ſinito ad dies ſeptem, niſi dolor detineat, qui ſi detineat, ſolvito. Aquam autem, in quâ farina hordei craſſior macerata fuerit, quoad convaluerit, ei bibendam exhibeto, ptiſanæ verò ſuccum ſorbendum, aquam etiam ſuperbibendam dato.

Lib. περὶ παθῶν. Si tertiana febris detineat, ſi quidem poſt tres acceſſiones, quarta prehendat, medicamentum deorſum purgans propinato. Quod ſi medicamento tibi minimè indigere videatur, pentaphylli radices, acetabuli quantitate, in aquâ tritas bibendas dato.

Tabes dorſalis ex ſpinali medulla oritur, præcipue verò recentes ſponſos & libidinoſos corripit, febris ſunt expertes, bene comedunt, & colliquantur. Quod ſi ita affectum perconteris, aſſeret ſibi videri, ex ſuperioribus partibus à capite velut formicas in ſpinam demitti, cumque urinam aut ſtercus reddit, ſemen genitale copioſum & liquidum ei prodit, neque generatio fit, & inter dormien-

miendum, cum uxore dormiat nec ne, veneris ludibria patitur. Cumque alias, tum præcipuè per locum arduum iter fecerit, aut cucurrerit, anhelosus & imbecillis evadit. Caput gravatur & aures sonant. Hic temporis progressu vehementibus febribus correptus, perit ex lipyria febre. Purgato sursum & deorsum corpore, lac bubulum per quadraginta dies bibendum exhibeto.

Hydrops pulmonis. Si hydrops in pulmone fiat, febris & tussis tenet, & acervatim respirat, & pedes tument, & ungues contrahuntur, & patitur talia, qualia is qui suppuratus est, sed debilius ac diuturnius. Et si quid infundas, aut fomentum, aut suffitum adhibeas, pus non sequitur, atque ex hoc sanè cognoveris, non pus, sed aquam intus esse. Et si multo tempore, aure ad latera adhibita, audire tentaveris, ebullit intrinsecus velut acetum: Et hæc quidem aliquamdiu patitur, posteà erumpit ad alvum, & statim sanus esse sibi videtur, ac à morbo liberatus. Verum progressu temporis alvus inceditur, eademque illa patitur, & adhuc amplius. Aliqui etiam intumescunt ventre, scroto, ac facie.

De Morbis, Lib. 3.

Περὶ νόσων. γ.

ORiuntur volvuli ex incalescente ventre superiore, inferiore verò refrigerato. Resiccatur enim intestinum & constipatur ex inflammatione, ita ut neque flatum, neque alimenta transmittat, sed venter durus sit, & vomat interdum, imprimis quidem pituitosa, deinde verò biliosa, tandem etiam stercus, sitis & dolor maximè cir-

ca præcordia detinet, totus etiam venter dolet & inflatur, ſeſe jactat, febres invadunt. His ea curatio inſtituenda eſt. Venter ſuperior quam citiſſimè purgandus, Sanguis ex capite & cubitis detrahendus, ut alvus ſuperior caleſcere deſinat. Partes ſuprà ſeptum tranſverſum, excepto corde, refrigerandæ. Inferiores autem partes, homine in aquæ calidæ ſolio collocato, & oleo ſemper illito, calefaciendæ, & calefacientia humida admovenda. Collyrium ex ſolo melle decem digitorum longitudinis, ſumma ejus parte felle taurino illitum, bis aut ter ſubjiciendum, ut exuſta omnia circa rectum inteſtinum ſtercora educas. Quod ſi ſic ſucceſſerit, poſteà infuſum per clyſterem injiciendum. Sin minus, folle fabrili indito, in ventrem flatus immittendus, ut tum ventrem, tum inteſtinum contractum diſtendas. Deinde extracto folle, infuſum per clyſterem injiciendum.

Peripneumonia talia facit. Febris acuta tenet, ſpiritum frequentem ac calidum reſpirat, anxietas adeſt, & impotentia, & jactatio, dolor ſub ſcapulis, & ad claviculam & mammam, & in pectore gravitas, quandoque etiam delirium. Quidam dolorem non ſentiunt, donec tuſſire incœperint. Verum hic morbus diuturnior ac difficilior illo eſt. Salivam tenuem ac ſpumoſam primum ſpuit. Lingua flava eſt, verum progreſſu temporis nigreſcit. Si in principio nigreſcat, citiùs morbus finitur: Sin poſterius, tardius. Tandem verò etiam rumpitur lingua, & ſi digitum apponas, inhæret: Hæc patitur homo minimum diebus 14. ad ſummum uno & viginti: Et per hoc tempus tuſſit vehementer, ſimulque cum tuſſi, primum quidem copioſum & ſpumoſum ſputum expuit, 7. verò & 8. die, cum febris in vigore fuerit, humidaque peripneumonia ſit, craſ-

ſius

ſius procedit, ſin minus, non. nono & decimo aliquantum cum virore palleſcens & ſubcruentum. Duodecimo ad 14. uſque copioſum & purulentum. Atque hæc fiunt, quibus naturæ & corporis affectiones humidæ ſunt, & morbus vehementior eſt. At quibus natura, & morbi conditio ſicca eſt, hi minus conflictantur. Si quidem igitur decimo quarto die reſiccatus fuerit, neque purulentum ampliùs tuſſi rejecerit, ſanus eſt. Sin minus, ad decimum octavum, aut vigeſimum primum diem animadverte, & ſi tunc ſputum illud quieverit, evadit. Sin minus, an dulcius ſputum fuerit interroga, quod ſi affirmaverit, pulmonem purulentum eſſe ſcito, morbumque annuum fore, ſi non quadraginta diebus pus ſurſum eduxerit. At ſi ingratum ſputum eſſe dixerit, hic morbi ſtatus lethalis eſt. Verum primis potiſſimum diebus iſtud in his eſt conſpicuum. Si igitur de his affectibus, aliquid abſuerit, noſſe oportet, quænam ægro ſint neceſſaria, & quænam Medico aggredienda ſint. Quod ſi pauca ex his ſignis habeat, non eſt quod decipiatur, cum hæc pulmonis inflammatio levis ſit, & minimè lethalis.

Cum pleuritis corripit, hæc contingunt, dolor latus occupat, febris & horror detinet, crebrà eſt ſpiratio, ſpiritus non niſi erectâ cervice trahitur, ſubbilioſa, colore mali punici putamen referentia, per tuſſim rejicit, niſi quid intus ruptum fuerit. Quod ſi ſic, etiam Sanguinem poſt ruptiones. Cruenta pleuritis eſt, in qua ſubcruenta expuit. Bilioſa quidem mitior eſt, niſi ægro ruptum quid intus fuerit, alioqui gravior quidem, ſed non adeò lethalis. Cruenta autem vehemens, & gravis, & lethalis.

Si pleuritis in empyema tranſeat, & ad latera ſui ſignificationem exhibeat, ſecato aut inurito.

At ſi neque pus expuatur, neque de ſe in coſtis ſignificationem præbeat, jejunum, poſt copioſæ calidæ balneum, & minimè potum, in ſella firma collocato, cumque alter eum ex humeris apprehenderit, tum ipſe eum concutito, aurem coſtis admovens, ut noſcas quânam ex parte, ſui ſignificationem præbeat. Votum autem eſt, ut id ad ſiniſtra magis contingat, quod inuſtio aut ſectio in dextris mortem magis afferat. Quo enim dextra valentiora ſunt, eo in ipſis vehementiores morbi apparere ſolent. Quod ſi propter craſſitudinem, humor non fluctuet, neque ſtrepitus edatur in pectore, crebrum autem ſpiritum trahat, pedes intumeſcant, & tuſſicula quædam vexet, ne decipiaris videto, ſed ſcito thoracem pure plenum eſſe. Linteo itaque tenui, in rubrica liquida admodum trita & tepida, intincto, thoracem in orbem obtegito, quâque parte primum reſiccatum fuerit, eâ ſectionem aut uſtionem facere oportet, ut quam proximè ad ſeptum tranſverſum accedas, ea tamen adhibita cautione ne ipſum attingas. Multi autem ſimul illinunt, ne partes quæ primum illinuntur, reſiccentur. Poſt ſectionem aut uſtionem, penicillo ex lino crudo utere, & paulatim pus emittito.

De Morbis. Liber 4.

Περὶ νόσων τὸ τέταρτον.

HAbet tum mulier, tum vir in corpore quatuor humidi formas, ex quibus morbi oriuntur. Hæ verò ſunt, pituita, Sanguis, bilis & aqua.

Sanguinis fons eſt cor, pituitæ caput, aquæ lien, bilis locus in jecore.

Ca-

Caput velut cucurbitula corpori incumbens, ex ventriculo pituitam attrahit.

Caput & lien morbis maximê sunt obnoxia.

Lumbricos latos, in puero dum adhuc in utero est, gigni assero; neque enim ubi semel uterum egressus est, tanto tempore stercus in alvo manet, ut ex eo putrefacto & diutius permanente, tantæ magnitudinis animal in ea concrescere possit. Qui enim sanus futurus est, histernum stercus semper quotidiè per alvum demittit.

Qui latum lumbricum habet, is quale quid cucumeris semen, subinde cum stercore per alvum egerit, idque lumbrici partum esse quidam affirmant; sed malè, non enim ab uno animali tot pulli nasci possunt. Lumbricus hic non parit, sed circum circa abrumpitur.

Calculus in vesica quinque habet signa, cum urinam reddere vult, dolore affligitur, & urina paulatim, velut urinæ stillicidio laborantibus, effluit, interdumque subcruenta est, utpote vesica à calculo exulcerata, & vesica inflammatione vexatur. Verum id non apparet, indicio tamen est summa præputii pars, interdum arenosa per urinam reddit, interdum verò duos aut plures calculos.

De Affectionibus.

Περὶ παθῶν.

MOrbi omnes hominibus ex bile & pituita oriuntur.

In dentium doloribus, si quidem dens erosus fuerit & mobilis, eximendus. Quod si neque erosus fuerit, neque moveatur, sed dolorem infe-

cat, ustione resiccandus. Prosunt etiam quæ commanducantur.

Lib. 2. de Morb. Si polypus in naso innascatur, eximitur laqueo ad os pertractus.

Morbus lateralis, pulmonum inflammatio, febris ardens & phrenitis, hi quidem acuti vocantur, & fiunt maximè quidem, & vehementissimi hieme. Oriuntur etiam æstate, sed minus & leviores.

Pleuritis est, cum febris detinet, lateris dolor, spiratio difficilis & tussis. Sputum per initia quidem aliquantum biliosum expuit, ubi verò 5tum & 6tum diem attigerit, etiam aliquantum purulentum.

In phrenitide, confert caput multa calida lavare.

Ex omnibus fere morbis, acuti præcipue, & interficiunt, & maximos labores excitant; iique plurimâ observatione, & accuratissimâ curatione indigent; neque ab eo qui curat, malum aliquod inferri debet, satis enim sunt quæ à morbis adsunt; verum ut boni aliquid præstet, pro viribus curandum est. Quod si cum probè quidem curet Medicus, morbi magnitudine superetur æger, hæc Medici culpa non est.

In doloribus qui infrà umbilicum contingunt, alvus molli infuso est abluenda, quod si non sedentur, medicamentum deorsum purgans exhibendum.

Si quartana prehenderit, si quidem impurgatus fuerit, primum quidem caput purgandum, & tribus aut 4. interjectis diebus, sub ipsam accessionem medicamentum sursum purgans exhibendum, rursus aliquo intervallo interjecto, aliud medicamentum deorsum purgans in ipsâ accessione dandum.

Qui magnum habent lienem, & biliosi sunt, malè colorati evadunt, prava ulcera contrahunt,

os graviter olet, graciles ſunt, lien durus eſt, ſemperque æqualis magnitudinis, neque ciborum reliquiæ per alvum demittunrur.

In morbis ubi alter alteri ſuccedit, is plerumque interficit; corpus enim ex præſenti morbo imbecillum redditum, ſi alter morbus acceſſerit, ex imbecilitate priùs perit, quam alter qui poſterior acceſſit morbus deſinat.

Coxendicum morbus quum fit, dolor corripit coxæ juncturam & ſummas nates: Tandem etiam per totum crus dolor vagatur. Huic confert mollire, in quâcunque tandem cruris parte dolor hæſerit, per balnea & tepefactoria, ac fomenta; & alvum ſubducere. Ubi verò quieverit dolor, pharmacum dandum eſt infrà purgans, & poſteà bibat lac aſininum coctum. Si verò in unum aliquem locum incubuerit dolor, & conſtiterit, & medicamentis non fuerit exactus, urito quocunque loco fuerit dolor; urito autem lino crudo.

Pedum dolor, his omnibus qui circa articulos contingunt, violentior quidem exiſtit, & maximè diuturnus, quique ægerrimè ſolvitur.

Cum verò ad ægrotum perveneris, quænam patiatur, & quânam ex causâ interrogandum, & ex quot jam diebus, an etiam venter demittat, ac quânam victus ratione utatur.

Eos qui vulnera acceperunt fame conficito, & quæ inſunt ex alvo per infuſum ſubducito.

Pinguia inflammatis minimé conferunt, neque ſordidis, neque putreſcentibus. Verum ad inflammata frigida conferunt, ad ſordida verò & putreſcentia, acria & quæ morſum quendam excitando purgant. Cum verò carnem generare voles, pinguia & calida magis conferunt. Ab his enim caro ſuccreſcit. Cum cibos aut potiones addere vel detrahere cœperis, paulatim, & additiones & detractiones faciendæ.

Singula edulia quæ juvent & noceant habent. Cibi, qui aut flatum, aut odorem, aut morsum, aut repletionem excitant, aut tormina, ab hujusmodi liberat vinum merum superbibitum.

De Internis Affectionibus.

Περὶ τ͂ ἐντὸς παθῶν.

QUi phthisi laborat hæc patitur. Febris lenta initio invadit, & rigor & pectoris ac dorsi dolor, interdum verò vehemens tussis urget, & sputum copiosum, liquidum & salsum expuit. Et hæc quidem per morbi exordia contingunt: In progressu verò totum corpus extenuatur, exceptis cruribus, hæc autem intumescunt, & pedes unguesque contrahuntur, ab humeris extenuatur & debilitatur, fauces sono implentur, & velut per arundinem sibilum reddunt, sitis vehemens per totum morbum vexat, & movendi impotentia multa corpus occupat. Hic ubi ad hunc habuerit modum, intrà annum malâ tabe perit.

Hydrops pectoris gignitur, ubi tubercula in pulmone exorta fuerint. Et aquâ repleta in pectus eruperint: Hydropem quandoque oriri ita mihi argumento sunt Boves, Oves & Sues; in his enim fere quadrupedibus, pulmonis tubercula oriuntur, quæ aquam continent, sectione namque facta, citissimè cognoveris, effluet enim aqua. Talia autem, multo magis etiam in homine, quam pecoribus fieri videntur, quanto morbosâ magis victus ratione utimur. Plerique verò exortis tuberculis purulenti etiam extiterunt. Hæc igitur per morbi initia (iis) contingunt. Tussis sicca, & fauces stridulam quandam asperitatem habere videntur,

ri-

rigor & febris, erectæque cervicis respiratio (ὀρθόπνοιη) contingit, corpus & pedes intumescunt, ungues contrahuntur, interdum ad latus intumescit, & quâ parte secandum sit, indicat. Quod si non indicet, multa calida lotum, humeris comprehensum concutito, deinde quonam latere magis fluctuet, auscultato. Quod cum intellexeris, tertiam ab ultima costam, ad os usque secato, deinde terebra (τρυπάνῳ) acuta ulterius perforato, cumque perforata fuerit, paucam aquam educito, qua educta, penicillum ex lino crudo in vulnus immittito, & mollem spongiam superapponito, deinde ne penicillus decidat, deligato. Per 12. autem dies, semel die aqua educenda: Post 12. verò diem, 13. die, tota aqua educenda. Et de cætero, si suscitetur aqua emittenda, venterque cibis siccis resiccandus.

Lienis morbus quidam. Venter inflatur, posteà verò lien intumescit, durus est, eique dolores acuti contingunt; color autem immutatur & niger cernitur, pallidus, & qui malicorium forma referat, ex aure & gingivis, gravis odor exhalat, eæque à dentibus discessionem faciunt, & in tibiis ulcera, qualia pustulæ nocturnæ erumpunt, membra extenuantur, neque stercus per alvum demittitur.

Convolvulus Sanguineus (εἰλεὸς αἱματίτης.) Ex ore malus odor expirat, à dentibus gingivæ abscedunt, & ex naribus Sanguis effluit, interdum verò ex cruribus ulcera erumpunt, & hæc quidem sanescunt, alia verò exoriuntur, color niger est, cutis tenuis, ad deambulationem & exercitationem (non) alacriter se habet.

De Natura Muliebri.

Περὶ γυναικείης φύσιος.

SI ex partu minimè purgata fuerit, venter & crura intumescunt, rigor & dolor imum ventrem & lumbos occupat. Quandoque etiam ad viscera progreditur, & animo deficit. His per morbi exordia afficitur, procedente verò tempore, cavæ faciei partes multum rubescunt. Cum ita habuerit, post fomentum uteris admotum, cyclaminum in subdititio apponito.

Cum fluor albus subortus fuerit, urina qualis asini apparet, & dolor imum ventrem, lumbos ac laterum inanitates (κενεῶνες) detinet, crura ac manus intumescunt, oculorum cava elevantur; & oculi humescunt, color auriginosus & albus redditur, cumque deambulat, anhelatione corripitur. In uteri strangulatu, graveolentia omnia in suffitu naribus adhibenda, bitumen scilicet, sulphur, cornu, lucernæ funiculus, vituli marini adeps, castoreum, pudendis verò odorata.

Cum mulieri uteri duri evadunt, & ad pudenda prominent, inguinaque indurantur, & ardor in pudendis inest, cancri initia suspecta sunt.

Olivas albas priùsquam oleum insit in tenues partes dissectas siccato, deinde tusas & cribratas in vinum injectas, bibendas exhibeto. Hoc & menses detrahit, & secundas ejicit. Dictamnum creticum oboli pondere, ex aquâ potui exhibeto. Quo epoto, si secundas ejicere non potes, sambuci succum coctum pro fotu injicito, & cantharidem subter apponito. Hoc etiam fætum expellit.

Si uteri ad cor irruentes strangulârint, viticis & pæoniæ semen ex vino bibendum dato.

Si

Si cum jam movetur fœtus, corrumpatur & suffocetur, venter imus intumescit, & ad contactum velut ex ulcere dolet, febris, & dentium fremitus eam prehendit, dolorque gravis & vehemens, ipsa pudenda, imum ventrem, coxendices, laterum inanitates & lumbos detinet.

De Morbis Mulierum. Liber I.

Περὶ Γυναικείων πρῶτον.

MUlier quæ nunquam peperit, majore cum molestiâ & celerius afficitur, ex mensibus profluentibus, quam quæ partum experta est. Ubi enim peperit, venulæ ei ad mensium descensum insunt ampliores.

Mulierem rariore & molliore carne esse quam virum censeo.

Si intra trimestre spatium mulieri menses non prodeant, in suffocationem subinde incidet, febrisque ac horror, & lumborum dolor sæpè invadet. Intrà verò quadrimestre spatium, nisi progressi menses prioribus viam fecerint, etiam tunc trimestres omnes afflictiones eam magis affligent, maximèque quo tempore menses decurrere consueverunt, posteà minus. Plerumqne verò doloris expers videtur. Erunt autem in quartis mensibus etiam hæc signa, urinam copiosam & crassam subinde reddet, ei venter indurescet, majorque erit quam anteà, dentium stridor aderit, ciborum fastidium, & insomnia. Si verò curetur, etiam in his sana evadit. Intra quintum mensem, nisi ei copiosi menses descenderint, dolor adhuc fortior accidit. Sexto verò mense, jam incurabilis erit, & juxta quidem priora signa magis affligetur. Deinde ad ea etiam hæc aderunt, anxia erit,

& ſubinde ſeipſam jactabit, & animo deficiet, & pituitam vomet, & vehemens ſitis eam corripiet, incenſo nimirum ventre, ab uteris Sanguine redundantibus, & ad contactum, maximèque circa pubem, dolebit, ſubindeque acute febricitabit, uteri frequenter murmur edent, neque pro more venter dejiciet, neque veſica urinam percolabit, ſpinæ & totius dorſi dolore vexabitur: Nonnullis etiam lingua frænatur, vox deficit, animi deliquium adeſt, ſtomachus mordetur, urina mingitur rubra, dolet univerſum corpus, potiſſimum cervix, ſpina, lumbi, & inguina. Cumque eo devenerit, tum venter attollitur, tunc crura, & tibiæ, ac pedes, plus æquo intumeſcunt, & mors inſtat.

Mulieribus nonnullis, cum copioſi menſes duorum menſium ſpatio in uteris extiterint, ubi intercepti fuerint, ad pulmonem feruntur, eademque omnia his continguut, quæ in tabe dicta ſunt, neque inde ſupereſſe poſſunt.

Infæcunda erit mulier etiamſi meliuſcule habeat, ſi magna in uteris orta ulcera fuerint, quamvis curentur, propter cicatrices.

Prodeunt menſes craſſiores & copioſiores in intermediis diebus, pauciores verò & tenuiores cum incipiunt vel deſinunt.

In omni autem muliere ſi ſana ſit, euntes menſes moderatâ quantitate prodeunt ad duarum Atticarum heminarum menſuram, aut paulo plures aut pauciores, idque ad biduum vel triduum. Longius, autem tempus, aut breviùs, morbum aut ſterilitatem portendit.

[Hemina attica continet uncias IX.]

Quod ſi quæ à viro emittuntur non ſint ei manifeſta, cruribus diſtentis & alternatim poſitis quieſcat.

Concipiendi facultatem habet ea, quæ neque humiditate redundat, neque etiam exareſcit, niſi horum aliquid ex priſcâ naturâ inſit.

Ad

Ad virum autem eam accedere oportet, curatione receptâ, desinentibus aut incipientibus mensibus, præstiterit tamen ubi desierint.

Sunt quæ si acre quiddam, aut amarum præter consuetudinem ederint, aut biberint, fætus perdunt, cum adhuc tenellus puellus intus existat.

Ubi uterum gestat mulier tota pallida redditur, quoniam qui in ea purus est Sanguis, semper quotidiè è corpore aliquantulum stillat, & ad fætum fertur, eique in alimentum cedit.

In omnibus morbis, in quibus fotus conducit, præstiterit post fotum, pingui aliquo perungi.

Lib. de natura Muliebri.

Si lac deficiat, porra trita & aqua macerata, potui exhibeto, calidâ lavet, & in cibo, porra & brassicam comedat, quin & fæniculi, necnon radicis illius decoctum propinato, & hordeum decorticatum, unâ cum butyro coctum & refrigeratum potui exhibeto.

Lib. περὶ ἀφορῶν.

Molæ conceptus hæc est causa, ubi copiosi menses extiterint & paucum ac morbosum semen conceperint, & minimè genuinus conceptus gignitur, & venter tanquam utero gerentis impletur: Nihil autem in ventre movetur, neque lac in mammis innascitur, pectus verò turgescit. Hæc igitur biennium sæpe etiam triennium sic affecta est. Et si quidem una caro nascatur mulier perit, neque enim superesse potest. Sin verò multæ, copiosus ei Sanguis, & carnosus per pudendum erumpit, quod si id moderatè fiat, servatur, alioqui profluvio correpta perit.

Quod si prægnans diutiùs immoretur, & parere non possit, sed pluribus diebus partus doloribus discrucietur, sit autem juvenis & ætate florens, multoque Sauguine redundet, venas in malleolis secare oportet, & virium habitâ ratione Sanguinem detrahere.

Ad fœtum excludendum, mulierem ex axillis comprehensam vehementer concutito.

De iis quæ uterum non gerunt.

Περὶ ἀφορῶν.

SI uterorum os à pudendo aversum fuerit, non concipiunt.

Si uteri lubrici fuerint (id quibusdam naturâ contingit, & si innata ulcera magnas cicatrices intus reliquerint) mulier utero non concipit, semen enim foras elabi sinunt.

Si nosse velis an mulier conceptui sit idonea, butyrum, & lac mulieris puerum lactantis, potui exhibeto, & si eructaverit concipiet, sin minus, minimè.

Allium caput unicum habens, capite depurgato & deraso, in uterum subdito, & postridiè spectato, num odor ad os perveniat, quod si sic, concipiet, sin minus minimè.

Si mulier nosse velit, an conceptura sit, anisum ex aquâ quam tenuissimè tritum bibat, & dormiat, quod si quidem pruritus circa umbilicum eam corripiat, concipiet, sin minus, minimè.

Quæ utero gerentes maculam in facie velut ex solis adustione (ἔφηλιν vocant) habent, eæ femellam gestant. Quæ verò benè coloratæ permanent, marem plerumque.

Si papillæ sursum conversæ fuerint, marem gestant, si deorsum fæminam.

Latæ fæminas, parvæ verò & conclusæ mares procreare videntur.

Ad conceptum summè faciens. Melanthium (ni-

(nigellam) mulieri ex vino rubro acerbo exhibeto.

Mulierem juvenculam fluor muliebris ruber infestabat, & medicamento sumpto, capite purgato, vena secta, nihil proficiebat. Hæc autem ei causa esse videbatur ne conciperet: Ei autem radicum aspalathi decoctum, ex vino albo mane & ante cœnam exhibebam, fluorque cessavit, & non longe posteà concepit & marem peperit.

SECTIO SEXTA.

Continens Τὰ χειρουργούμενα.

De Officina Medici.

Κατ' ἰητρεῖον.

PRincipio quænam similiter, aut dissimiliter se habeant videndum, idque ex his quæ maximi sunt momenti, aut facillimè cognoscuntur, aut quâvis viâ & ratione comprehenduntur: Quæ & visione, & tactu, & auditione percipiuntur; quæque in visionis, auditionis, tactus, narium, linguæ & intelligentiæ sensum cadunt, ex quibus omnis nostra cognitio constat.

[In sequentibus omnia percurrit *Hippocrates* à quibus, per quæ, quibuscum, & circa quæ, Chirurgia exerceatur. Communia etiam tradit præcepta de recta deligandi ratione.]

Frictio vim habet solvendi, vinciendi, carnem augendi, minuendi. Dura quidem vinciendi, mollis solvendi, multa minuendi, mediocris implendi.

De Fracturis.

Περὶ Ἀγμῶν.

TRiginta ad ſummum diebus, cubiti oſſa in totum coaleſcunt. Nihil tamen eſt perpetuum. Nam natura à naturâ, & ætas ab ætate plurimum diſtat.

Pauciore victu ad decimum uſque diem utendum, præſertim cum ex toto quieſcant, ac obſonia liquida exhibenda, quæ ventrem modicè deducant. Vino verò & carnibus abſtinendum. Poſt hæc paulatim reficiendi.

Firmatur autem brachii os, diebus ferè quadraginta. Quos ubi exceſſerit, reſolvendum, minuſque adſtrictis faſciis, ac paucioribus vinciendum.

Machinas admovere ubi res non exigit abſurdum eſt.

Septimo, aut nono, aut undecimo die, in fracturis ferulæ ſunt admovendæ.

Canales, qui cruribus fractis ſupponuntur, ſubjici debeant, nec ne, ambigendum mihi videtur. Proſunt etenim, non tamen quantum exiſtimant, qui eos ſupponunt. Nam neque in quiete, ut putant, crus continent, neque dum reliquum corpus in hanc vel illam partem convertitur, canales prohibent quominus crus ſequatur, niſi homo ipſe diligenter advertat. Quin etiam durum videtur & aſperum lignum ſubjici, niſi ſimul molle aliquid in ipſum imponatur. Maximè tamen eſt uſui, cum ſtratum ſubſternitur, ac dum ad deſidendum æger progreditur. Poteſt igitur cum canali (vel gloſſocomo) & ſine eo, benè vel malè res confici.

Ti-

Tibiæ ossa. quadraginta diebus, si rectè curentur, firmantur. Femur verò quinquaginta diebus firmatur.

Imprimis confert nosse, quâ ratione fasciæ initium injiciendum sit, & quâ parte maximè comprimendum, quantum item conferat, si quis fasciæ initium rectè circumdet, & quâ parte maximè convenit, comprimat; tum quantum detrimenti sequatur, si neque quis probè fasciæ initium circumjiciat, neque quâ maximè parte convenit, sed hinc & inde comprimat.

Turpe est, & ab arte abhorrens, aliquid molientem in ipso artificio deficere.

Ex omnibus machinamentis, quæ convenienter ad usum homines comminiscuntur, violentissima hæc tria existunt, aselli circumactio, per vectem molitio, & cunei adactio. Negligenda non est per vectes molitio. Hâc siquidem ratione aut nullâ aliâ, ossa in suas sedes reconduntur.

Reposito osse, multo magis excitabitur nervorum distentio, quam non reposito, quod probè nosse convenit. Etenim si reposito osse, nervorum distentio supervenit, in angusto spes est. Præstatque, si id sinè molestiâ fieri possit, os retro compellere. Neque enim his, quæ plus justo laxiora sunt, nervorum distentiones accedunt, sed his quæ magis intenduntur.

Nullus articulus, ac minimè omnium cubitus, dum febris adest, in suam sedem compellendus est.

De Articulis.

Περὶ Ἀρθρῶν.

HUmeri articulum, uno modo, in alam videlicet, excidere vidi, nunquam autem in su-

periorem aut exteriorem partem. Non tamen excidat, nec ne contenderim; licet de eo aliquid dicere possim. Verum neque in priorem partem unquam vidi, nec excidere posse existimo.

Humerus calce reponitur, in alæ cavum priùs immittendo rotundum aliquid, velut parva pila & dura. Nisi enim tale quid indatur, ad brachii caput calx pervenire nequit. Est & alius restituendi modus, cum in erecti & stantis humerum, æger manu apprehensus sustollitur. Alius repositionis modus per transversum in scala lignum rectè obitur. Pistillo quinetiam, quidam humerum in suam sedem compellunt. Sed omnium optimus reponendi modus, est per machinam ἄμβην dictam.

Multarum rerum experientiam Medicum habere oportet, ac certè etiam frictionis. Ex eodem enim nomine, non idem evenire consuevit: Nam & justo laxiorem articulum frictio vincire, & justo duriorem solvere potest.

Non satis est artem tantum ratione nosse, sed & in usum exercitatione traducenda est.

Manus articuli si intrò luxentur, digiti inflecti, si extra, intendi nequeunt. Ut restituantur, collocentur digiti super scamnum, & in diversas partes distendantur: Quod extat ex osse, vel prominentiori palmæ parte, aut calce, simul repellatur, & in anteriorem & inferiorem partem urgeatur: Ab inferiore verò parte, juxta os alterum, molle aliquid in tumorem sublatum, si superiore quidem parte extat, manui conversæ, sin inferiore, supinæ est supponendum. Curatio linteis perficitur.

Digiti articulus ubi exciderit, facilè quidem videtur. Restituitur verò in directum contendendo, & quod eminet propellendo, contrarium autem in alteram partem impellendo. Curatio fasciis fit & linteis.

Optima medicina interdum est, medicinam non facere.

Tur-

Turpe eſt cum in omni arte, tum verò in arte medendi, vel maximè poſt multum exhibitum negotium, multum apparatum, multam de ſe excitare opinionem, tandemque nihil opis adferre.

Femoris articulus ubi coxendice excidit, quatuor in partes promovetur, in interiorem quidem ſæpiſſimè, deinde in exteriorem, interdum verò in poſteriorem, & anteriorem ſed raró.

Quibus interiorem in partem exceſſit, iis crus alteri collatum, longius duabus de cauſis merito apparet. Oſſi enim quod à coxendice procedit, & ad ſuperiorem pectinis partem fertur, femoris caput inſidet, & articuli cervix in acetabulo fertur; rurſus exteriore parte nates excavatur: Summa item femoris pars ad genu, & tibia ſimiliter, ac pes in exteriorem partem ferri coguntur.

Qui ad perfectum incrementum nondum devenêre, iis ſi prolapſus articulus non reconditur, femur, tibia, & pes breviora evadunt. Neque enim iis oſſa æque in longum augentur, verum breviora fiunt, ac præcipue femur.

Ferunt nonnulli, Amazonas maſculam ſuam prolem ſtatim ab infantia, partim ad genua, partim ad coxendices, luxare conſueviſſe, quo videlicet claudi fierent, ne mares fœminis inſidias tenderent, & ut iis ad manuarias operas uterentur.

At quibus in exteriorem partem femoris caput exceſſit, iis crus juxta alterum extenſum, meritò quidem brevius apparet. Exteriore autem parte, nates in gibbum magis extumeſcit. Extrema verò femoris pars ad genu, & tibia, & pes introrſum ſpectare conſpiciuntur. Quibus jam adultis luxatus articulus reconditus non fuerit, iis crus totum brevius conſpicitur, neque ingreſſu terram calce contingere poſſunt.

Prædictiones laude dignæ ex eo exiſtunt, quod dignoſcimus quonam, & quânam ratione, aut quando, res quæque exitum habitura ſit, ſive eo tendat ut curationem recipiat, ſive curationis ſpem adimat.

Quibus tibiæ oſſa luxata, accedente vulnere, commiſſura, quæ eſt ad pedem penitus eminent, ea ſive intro, ſive extra vergant, minimè reponenda ſunt, ſed ſinenda. Id enim manifeſtò noſſe oportet, eos, quibus iſta repoſita permanſerint, interituros, pauciſque diebus duraturos. Convulſione namque ſublati pauci diem ſeptimum ſuperant. Sed & pes & tibia ad gangrænam deveniunt, eaque ſic affore certo noſſe convenit. Quod ſi neque repoſita, neque ab initiò tentata fuerint, eorum plerique ſuperſunt.

Eadem quoque ratio eſt, ubi cubiti oſſa ad manus articulum, facto vulnere, vel interiorem in partem vel exteriorem emineant. Certo enim tenendum eſt, eum cui recondita oſſa permanſerint, ſuprapoſito mortis genere, intrà paucos dies interiturum. Eadem ratio eſt in reliquis articulis ſi cum vulnere luxentur. Ea omnia ſi reconduntur, mortem, non repoſita ſpem ſalutis afferunt. At iis qui evadunt claudicatio adeſt.

De Capitis Vulneribus.

Περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων.

TOtius capitis os id tenuiſſimum, & maximè imbecillum quod ad ſinciput eſt, idque quam minimam & tenuiſſimam carnem hâc capitis parte in ſe habet, cerebrumque plurimum eo loco ſubeſt. Cumque hæc ita ſe habeant, ab ictu, os hâc capitis parte magis colliditur, frangitur & me-

medium desidit, sub eoque casu, magis moriuntur ægri, ægriusque curantur, & mortem evitant, quam si quâlibet aliâ capitis parte istud accidat.

Ex vulnere capitis, quâcunque parte acceptum sit, ubi alioqui ex vulnere quis fuerit periturus, hieme quam æstate diutius vivit.

Fracturarum ossium capitis quinque sunt genera. ῥωγμὴ & ῥῆξις, rima seu fissura, φλάσις & θλάσις, contusio seu collisio, ἔσφλασις seu ἔνθλασις depressio, ἕδρη, sedes, & ξυμφορά, infortunium.

Capitis ulcus nulla re madefaciendum, ac ne vino quidem, aut quam minimum.

In capitis sectione, cæteræ quidem capitis partes tuto secari possunt, tempus verò secari non debet; nervorum enim distentione prehenditur qui sectus est. At si sinistra tempora secta fuerint, dextra convulsio prehendit. Sin ad dextra sectio fuerit, sinistra convelluntur.

Postquam os scalpro eraseris, si quidem ossis vulnus ad sectionem tendere videatur, intrà triduum ad sectionem veniendum, neque id spatium citra sectionem superandum, idque præcipue si calida anni tempestas fuerit.

Ubi quis ex capitis vulneribus periturus est, neque ullâ ratione servari potest; his signis hoc dignoscere potest. Convulsio plerosque invadit in aliâ corporis parte, si in dextrâ parte fuerit vulnus, sinistra convellitur, & è contra, ante decimum quartum diem hieme plerumque febris invadet, æstate verò post septimum. Quod ubi contigerit, ulcus coloris expers evadit, ex eoque sanies parva effluit, & quod in eo inflammatum est, emoritur, glutinosumque fit, ac salsamentum refert, colore fulvum & aliquantulum lividum, tuncque os corruptione vitiari incipit, & nigrescit, læve existens, ad extremum autem subpallidum

&

& albicans evadit. Cum verò jam purulentum extiterit, pustulæ in linguâ exoriuntur, & cum delirio mors contingit.

Inter secandum capitis os, ubi parum abest ut totum os sectum sit, jamque os labat, ab ipsa sectione desistendum, permittendumque ut os sponte suâ discedat; secto enim ossi & inter secandum relicto, mali nihil contingere potest. Inter secandum etiam terebra sæpius, ne os incalescat, auferenda, & in aquam frigidam demergenda.

SECTIO SEPTIMA.

Continens. Τὰ ἐπίμικτα.

Liber Primus.

De Morbis Epidemicis.

Ἐπιδημιῶν τὸ πρῶτον.

Sectio Secunda.

COncoctiones celeritatem judicationis, & securitatem salubrem (certam salubritatem) significant.

Præterita discito, præsentia cognoscito, prædicito futura; hæc meditator.

Duo circa morbos elaboranda sunt, ut prosis, aut non noceas.

Ars ex tribus constat, morbo, ægroto, Medico artis ministro; adversari morbo ægrotum cum Medico oportet.

Sectio

Sectio Tertia.

QUibusdam icterus sexto die accidit, sed hos aut per urinam purgatio, aut alvus turbata juvabat, aut larga Sanguinis è naribus profusio. Sect. 2.

Cum febres ardentes inciperent, significabant quibus lethalia impenderent: Statim enim incipientibus, febris acuta, parum rigebant, insomnes, anxii, sitibundi, fastidiosi, paulum exudantes circa frontem, & claviculas, sed nullus per totum: Multum delirabant, timores, tristitiæ, extrema subfrigida, pedes extremi, præcipue autem manus: Accessiones diebus paribus; plurimis quarto die dolores maximi, & sudores plurimum subfrigidi, & extrema jam non recalescentia, sed livida, subfrigida, permanebant, neque amplius sitiebant. Adhuc his urinæ nigræ, tenues, paucæ, & alvi sistebantur, neque fluebat Sanguis ex naribus ulli eorum quibus hæc accidebant, sed paucus stillavit: Nulli horum res venit ad recidivam, sed sexto die mortui sunt cum sudoribus.

In hac constitutione (quæ magna ex parte fuit frigida & sicca) ex quatuor præcipue signis servabantur: Quibusdam enim ex naribus Sanguis fluebat, aut per vesicam multa urina, multum sedimentum & bonum habens, procedebat; aut perturbata alvo, biliosa tempestivè excernebant, aut dysenterici fiebant, Multis autem contigit non ex uno suprascriptorum signorum judicari, sed plurimis per omnia excurrere, & videri habere gravius. Servabantur autem omnes quibus hæc contigerunt. Fœminis autem & virginibus contigebant omnia anteà scripta signa: Quibus autem

horum aliquid benè fiebat, aut muliebria largiter apparebant, per hæc servabantur, & judicabantur: Et nullam novi mortuam earum quibus horum aliquid benè fiebat. Philonis namque filia, cum liberaliter ex naribus Sanguis effluxisset, quod 7mo die intempestivè cœnasset, mortem obiit.

Moriebantur plurimi ex his morbis sexto die, velut Epaminondas, Silenus & Philiscus Antagoræ filius:

Sect. 3. *Videndæ* sunt quæ fiunt morborum vicissitudines, & ex quibus, in quos, succedant.

Quæ diebus paribus exacerbantur, paribus judicantur, quorum autem paroxysmi in imparibus fiunt, judicantur in imparibus.

Febrium omnium tutissima est quartana, placidissima & longissima. Non enim solum per se ipsa talis est, verum etiam ab aliis magnis morbis vindicat. Septimana longa est, non tamen lethalis. Nonana hâc adhuc longior, sed non lethalis. Tertiana exacta celerem habet judicationem, neque lethalis est. *Quintana* omnium est pessima: Hæc enim ante tabem, aut jam contabescentibus ubi supervenerit, perimit. Semitertiana etiam præcipue lethalis.

Ægroti Quatuordecem.

Primus Ægrotus.

PHiliscum qui propè murum decumbebat, primo die febris acuta invasit, sudavit pernoctem laboriose, 2do omnia exacerbata sunt: *Vesperi* verò post clysterem benè habuit, noctem quiete transegit. Tertio mane & usque ad meridiem videbatur

tur esse sine febre: Ad vesperam verò febris acuta invasit cum sudore & siti; exaruit lingua. Minxit nigrum. Nox laboriosa. Non dormivit. Omninò deliravit. Quarto, omnia exacerbata sunt, urinam nigram reddidit, noctem habuit minus molestam & urinas melioris coloris. Quinto, circa meridiem, parum de naribus stillavit sincerum. Urinæ variæ, habentes pendentia quædam rotunda, genitali semini similia, sparsa; non sudavit. Supposita glande, flatuosa pauca exierunt. Noctem laboriose transegit. Somni exigui, verba cum delirio. Omnia extrema frigida non amplius recalescentia; minxit nigra. Dormivit parum. Sub diem obmutuit. Sudavit frigidum. Extrema livida Ad meridiem obiit sexto die. Huic spiritus ad finem usque velut recordanti, (Fœsio intro revocanti & ingeminanti) rarus & magnus fuit. Splen intumuit tumore rotundo. Sudores frigidi usque ad finem. Paroxysmi paribus diebus.

Ægrotus Secundus.

Sllenum qui in Platamone habitabat juxta Eualcidis ædes, ex laboribus, compotationibus & exercitationibus intempestivis, ignis (πῦρ) i. e. febris vehementissima præhendit. Cepit autem lumborum dolore & capitis gravitate laborare cum cervicis distentione. Ex alvo primo die, biliosa, sincera, spumosa, abundè colorata, & multa fluebant. Urinæ nigræ, nigram hypostasin habentes. Siticulosus. Lingua arida. Noctè nihil dormivit. Secundo, febris acuta, dejectiones plures, tenuiores, spumosæ, urinæ nigræ. Noctem difficulter tulit, parum deliravit. Tertio, omnia exacerbata sunt: Hypochondrii contentio utrinque ad umbilicum promissa, submollis. Dejectiones tenues,

ſubnigræ, urinæ turbatæ, nigræ. Nocte nihil dormivit. Verba multa, riſus, cantus, non poterat ſe continere. Quarto cum iiſdem. Quinto, dejectiones ſinceræ, bilioſæ, læves, valde pingues, urinæ tenues, pellucidæ, paucæ. Mente conſtitit. Sexto circa caput parum ſudavit. Extrema frigida, livida. Magna jactatio. Nihil demiſit alvus. Urinæ ſuppreſſæ ſunt. Febris acuta. Septimo die ſine voce. Extrema non amplius recaluerunt. Minxit nihil. Octavo, ſudor frigidus emanavit é toto corpore. Exanthemata cum ſudore, rubra, rotunda, parva, velut vari permanebant, nec faciebant abſceſſum. Ex alvo irritatione parva, ſtercora tenuia, velut cruda, multa reddebantur cum dolore. Mingebat cum dolore, mordacia, ſyncera, pauca. Recaleſcebat, ſomni leves, comatoſi, obmutuit. Urinæ tenues, perſpicuæ. Nono cum iiſdem. Decimo potum non capiebat. Comatoſus, ſomni autem tenues erant, & à ventre ſimilia prodibant. Mingebat confertim craſſum, ſubſidens. Sedimentum (κριμνώδης) farinæ ſimile, album. Extrema rurſum frigida, Undecimo obiit. A Principio huic uſque ad finem, ſpiritus magnus & rarus, hypochondrii palpitatio perpetua; circiter viceſimum ætatis annum agebat.

Ægrotus Tertius.

HErophontem corripuit febris acuta, à ventre pauca, qualia per Teneſmum ſolent, inter initia egerebantur. Poſt hæc tenuia dejecit, bilioſa, copioſa. Somni non aderant. Urinæ nigræ, tenues. Quinto die mane ſurditas. Exacerbabantur omnia. Lien intumeſcebat. Hypochondrii contentio. Ex aluo pauca nigra exibant.

Deſi-

Desipuit. Sexto deliravit. Sub noctem sudor, refrigeratio, delirium permanebat. Septimo circumfrigebat. Siticulosus fuit. Desipiebat. Ad noctem rediit in mentem: dormivit. Octavo, febricitavit, lien subsidebat, intelligebat omnia. Doluit ad inguen, primumque tumor ortus est secundum rectitudinem lienis. Deinde dolores in ambas tibias deciderunt. Noctem facilè tulit. Urinæ melioris coloris, subsidentiam habebant exiguam. Nono sudavit, judicatus est. Intermisit. Quinto repetiit. Statim autem splen intumuit. Febris acuta. Rursusque surditas. Post recidivam tertio splen subsedit. Surditas minor. Crura dolebant. Noctu sudavit. Judicatus circa 17. neque deliravit in recidiva.

Ægrotus Quartus.

IN Thaso, Philini uxorem quæ filiam pepererat, cum ex naturæ præscripto purgationes procederent, & alia leviter transegisset, decimo quarto post partum die, febris ardens cum rigore corripuit. Huic in initiò oris ventriculi dolor contigit, & in hypochondrio dextro. Dolores muliebrium locorum. Purgatio cessavit. Apposito autem balano vel pesso, hæc leviora sunt facta. Capitis verò & colli & lumborum dolores permanebant. Somni non aderant, Extrema frigida, siticulosa. Venter uri videbatur. Pauca dejecit. Urinæ tenues & per initia decolores. Sexto die ad noctem deliravit multa, rursusque ad mentem rediit. Septimo siticulosa. Dejectiones biliosæ, coloratæ, Octavo riguit. Febris acuta. Convulsiones multæ cum dolore. Multum deliravit. Glande subdita ad desidendum exsurrexit, multaque dejecit cum fluxu bilis. Somni non aderant.

No-

Nono convulsiones. Decimo nonnihil sapuit. Undecimo dormivit. Omnium recordata est: Sed statim rursus deliravit. Minxit autem cum convulsionibus confertim multum & raro (nisi admonita) crassum, album, quale fit in urinis subsidentibus cum perturbantur. Repositum per multum tempus non subsidebat. Color & crassities qualis in jumentis. Decimoquarto die totum corpus palpitationes occupârunt. Verba multa Paululum mente constitit, sed confestim rursus desipuit. 17mo. obmutuit. 20. obiit.

Ægrotus Quintus.

Epicratis uxorem, quæ decumbebat prope Archegetem, vicinam jam partui, rigor fortis apprehendit. Non incaluit ut ferebant; sequenti die eadem adfuerunt. Tertio die peperit filiam, & alia omnia secundum rationem processerunt. Secundo die post partum apprehendit eam febris acuta, cordis & muliebrium locorum dolor. (Insomnis erat) subdito pesso hæc facta sunt leviora. Capitis autem & colli & lumborum dolor invasit. A ventre pauca biliosa, tenuia, sincera reddidit. Urinæ tenues, subnigræ. Sexto verò postquam eam febris arripuit, sub noctem deliravit. Septimo omnia exacerbata sunt. Sine somno deliravit, siticulosa: Dejectiones omnes biliosæ, subrubæ. Octavo riguit; dormivit copiosius. Nono cum iisdem fuit. Decimo, crura cum labore dolebant, cordis (oris ventriculi) rursus dolor invasit, cum capitis gravitate, non deliravit, dormivit magis, venter restitit. Undecimo (sudavit) minxit urinas melioris coloris, subsidentiam habentes copiosam, melius se habuit. Decimo quarto riguit. Febris acuta. Decimo

quinto, vomuit biliosa, flava, subcrebra, sudavit, sine febre fuit: Per noctem autem febris acuta; urinæ crassæ album habentes subsidentiam. 16. exacerbationem noctè habuit, & cum difficili tollerantia, non dormivit, deliravit. 18. Siticulosa: Lingua exaruit. Non dormivit. Deliravit multum, dolebant ei crura. Ad diem autem 20. mane parum riguit. Comatosa, quieta, dormivit, vomuit biliosa pauca & nigra, sub noctem surda facta est. Circa 21. lateris sinistri gravitas undique cum dolore infestavit: parum tussiit. Urinæ autem crassitiem habentes, turbidæ, subrubræ, repositæ non subsidebant. Cetera verò levius habebat, non sine febre. Statim à principio, in faucibus dolorem & ruborem habuit, & gurgulionem revulsum, fluxio acris, mordax, salsa usque ad finem perseveravit. Circa 27 sine febre fuit. Urina habuit sedimentum. Latus nonnihil dolebat. Circa 34. febris eam corripuit. Venter biliosis turbatus est. 40. vomuit pauca biliosa. Judicata est perfectè, & â febre liberata est.

Ægrotus Sextus.

CLeonacti dem, qui supra Heracleum decumbebat (πῦρ) febris ardens corripuit incerta periodo. A principio dolor capitis & sinistri lateris adfuit, cæterorumque membrorum, perinde ac ex lassitudine, labores. Febriles exacerbationes subinde & sine ordine invadebant. Sudores quidem nunc aderant, nunc minime. Maxima ex parte incidebant paroxysmi in dies decretorios præcipue. Circa 24. frigescebant ei (Valesio ἐπεψύχετο, doluerunt) extremæ manus. Vomuit flava, biliosa, satis multa, paulo post virulenta,

qui-

quibus omnibus ſublevatus eſt. Circa 30. diem cepit Sanguis fluere ex utrâque nare. Et hæc erraticè & paulatim ad judicationem uſque. Non abhorruit a cibo, neque ſitiit per totum tempus, neque ſomno caruit. Urinæ tenues non tamen ſine colore. 40. autem minxit ſubrubra, ſedimentum multum ſubrubrum habentia. Sublevatus eſt. Poſt hæc variarunt urinæ, nunc quidem ſedimentum habebant, nunc non. 60. urinis ſedimentum multum & album & læve adfuit. Remiſſa ſunt omnia. Febris intermiſit. Urinæ rurſus tenues, ſed boni coloris. 70 ſine febre fuit. Intermiſit dies decem. Octogeſimo riguit. Febris eum arripuit acuta, ſudavit multum. Urina habuit ſedimentum rubrum, læve, perfectè judicatus eſt.

Ægrotus Septimus.

Æger. octavus. ERaſinum qui prope Bootæ torrentem habitabat febris ardens poſt cœnam corripuit; noctem perturbatè tranſegit, diem primum quietum, noctem moleſtam habuit. Secundo omnia exacerbata ſunt, ſub noctem deliravit. Tertium laborioſè tranſegit, deliravit multum. Quartus fuit moleſtiſſimus. Noctè autem nihil dormivit. Inſomnia aderant & cogitationes. Deinde pejora & magna & periculoſa, timor, difficilis tolerantia. Quintò manè recreatus eſt. Intelligebat omnia. Multum verò antè meridiem furiit, continere ſe non poterat. Extrema erant frigida, ſublivida. Urinæ crudæ. Mortuus eſt ſub ſolis occaſum. Huic febres ad finem uſque cum ſudore erant. Hypochondria ſublimia (μετέωρα) contentio cum dolore. Urinæ nigræ habentes ſuſpenſiones rotundas, nec ſubſidebant, ex ventre au-

autem reddebat stercus. Sitiebat usque ad finem, non tamen vehementer, Convulsiones multæ cum sudore circa mortem usque ad finem.

Ægrotus Octavus.

Metonem febris vehemens corripuit cum lumborum gravitate & dolore. 2do. Cum multum aquæ biberet, alvus benè egessit. 3tio. Capitis gravitas: dejectiones tenues; biliosæ, subrubræ, 4to. omnia exacerbata sunt. Fluxit à dextrâ nare sanguis paululum bis, noctem laboriosè transegit. Dejectiones quales tertio die, urinas nigras habebat; in quibus pendebant subnigra sparsa. Non subsidebant. 5to, copiosè sanguis fluxit sincerus ex nare sinistrâ. Sudavit. Judicatus est. A judicio insomnis erat, delirabat, Urinæ tenues, subnigræ. Capitis perfusione usus est. Dormivit mente constitit. Morbus non repetiit. Sed fluxit sanguis sæpe post judicium. *Æger. septimus*

Ægrotus Nonus.

Crritoni in Thaso erecto & ambulanti pedis pollex vehementer dolere cepit. Decubuit eodem die, horrescens, fastidiosus. Parum incalescens. Nocte deliravit. 2do. Tumor per totum pedem & usque ad talum subrubens & cum contentione. Pustulæ nigræ. Febris acuta. Insaniit. A ventre verò mera biliosa copiosa effluxerunt. Mortuus est a principio secundo die.

Ægrotus Decimus.

CLazomenium qui decumbebat juxta puteum Phrinichidæ, febris vehemens corripuit, a principio dolebant illi caput & collum & lumbi. Statim ſurditas accidit. Somno carebat. Febris acuta corripuit eum. Hypochondrium attollebatur cum tumore, ſed contentione exigua. Lingua arida. 4to. Per noctem deliravit. 5to. Cum dolore omnia ſunt exacerbata. Circa undecimum autem nonnihil remiſſa. Ex ventre ab initio & uſque ad 14. Multa tenuia aquei coloris reddebat. quod ad dejectiones attinet, cum bona tollerantia tranſigebat. Deinde venter reſtitit. Urinæ uſque ad finem tenues quidem, boni autem coloris & multam habebant ſuſpenſionem, diſperſam, non ſubſidebant. 16. Minxit paulo craſſius, quod habebat exiguam ſubſidentiam. Sublevatus nonnihil eſt, melius ſibi conſtitit. 17. Rurſus tenues fluxerunt. Secundum utramque aurem tumor cum dolore ortus eſt, ſomno carebat. Delirabat. Crura illi dolebant. 20 Sine febre, judicatus eſt. Non ſudavit. Omnia intelligebat. Circa autem 27. Coxæ dextræ fortis dolor ortus eſt, qui cito ſedatus eſt. Qui vero ad aures tumores, neque ſubſidebant, neque ſuppurabant, dolebant tamen. 31. Ex diarrhea multa aquoſa prodierunt, cum excrementis dyſentericis. Urinas craſſas minxit, ſubſederunt qui circa aures tumores. 40. doluit dexter oculus. Videbat obtuſius. Rediit ad ſtatum.

Ægrotus

Ægrotus Undecimus.

DRomeadæ uxorem quæ filiam pepererat, & aliis omnibus secundum rationem procedentibus. 2do. die rigor accepit. Febris acuta. Cepit primo dolere circa hypochondrium, cum fastidio, horrore & inquieta corporis jactatione. Sequentibus diebus non dormivit. Spiritus magnus & rarus: Subito revulsus & retractus. 2do. Ab eo quo riguit, ex alvo bene processerunt stercora. Urinæ crassæ, albæ, turbidæ, quales fiunt ex subsidentibus cum repositæ per multum tempus perturbantur: Non subsidebant. Noctu non dormivit. 3tio. Circa meridiem cum rigore febris acuta corripuit. Urinæ similes, Hypochondrii dolor. fastidiosa. noctem difficulter tulit. Non dormivit. Sudor accidit per totum corpus frigidus. Cito autem recaluit. 4to Circa hypochondrium nonnihil sublevata est: Capitis vero gravitas cum dolore. Levi sopore detenta est. Paucus è naribus sanguis stillavit. Lingua arida, Siticulosa erat; Urinæ tenues oleosæ, parum dormivit. 5to. Sitibunda, fastidiosa, urinæ similes, ab alvo nihil dejecit. Circa meridiem multum deliravit, & rursus citò parum rediit ad mentem. Surrexit, mox sopore correpta est, refrigeratio exigua, nocte dormivit, deliravit. 6to. Mane riguit, cito recaluit, toto corpore sudavit, extrema frigebant, deliravit, spiritus magnus & rarus. Paulo post convulsiones à capite ceperunt, Subito mortua est.

Ægrotus Duodecimus

HOmo quidam incalescens largius cœnavit & potavit, nocte vomuit omnia, febris acuta corripuit cum hypochondrii dextri dolore: phlegmone submollis ex externa parte (alii ex interna parte) noctem difficulter tulit. urinæ initio rubræ crassitiem habentes. Repositæ non subsidebant. Lingua arida. non valde siticulosus. 4to. febris acuta corripuit cum omnium membrorum dolore. 5to. minxit læve, oleosum, multum. febris acuta perseveravit. 6to. vesperi multum deliravit, neque nocte dormivit. Septimo omnia exacerbata sunt. urinæ similes. verba multa proferebat, nec se continere poterat, ab alvo autem cum irritatione, exierunt humida, turbata, cum lumbricis. nox similiter laboriosa. mane post rigorem, febris corripuit acuta. Sudavit multum , sine febre fieri visus est. Non multum dormivit. Ex somno refrigeratio accidit & sputatio. Vesperi multum deliravit. Paulo post vomuit nigra, pauca, biliosa, 90. Refrigeratio. Deliravit multum, non dormivit. 10. Ei crura doluerunt. Omnia exacerbata sunt. Deliravit. Undecimo, mortuus est.

Ægrotus decimus tertius.

MUlierem quæ decumbebat in littore, trimestri fœtu gravidam, febris vehemens invasit

invasit. Statim cœperunt dolere lumbi. Tertio die doluit collum & caput secundum claviculam & dextram manum. citò autem lingua privata est voce, dextra manus elanguit cum Convulsione Apoplectico modo. Deliravit omnino. Noctem difficulter tulit. Non dormivit. Venter turbatus est, biliosis, paucis, sinceris, Quarto, Lingua privata est voce. Convulsio eorundem, dolor omnium membrorum permanebat, circa hypochondrium tumor aderat cum dolore. Non dormivit. Deliravit omnino. Venter turbatus. Urinæ tenues non boni coloris. Quinto, Febris acuta corripuit cum hypochondrii dolore. Deliravit omnino. Dejectiones bibliosæ. Per noctem sudavit, & febre liberata est. Sexto, Mente constitit. Omnia sublevata sunt. Circa claviculam sinistram dolor permanebat. Siticulosa. Urinæ tenues. Non dormivit. Septimo, Tremor accidit, levi sopore & delirio detenta est parvo. Dolores secundum claviculam & brachium sinistrum permanebant. Alia verò sublevata sunt. Omnia intelligebat. Tribus diebus eam reliquit febris. Undecimo rediit, & rigore suborto febris eam corripuit vehemens. 14. Vomuit biliosa, flava, copiosa, sudavit. Sine febre. Judicata est non sine dolore ex iisdem passionibus.

Ægrotus decimus quartus.

MElida quæ decubuit juxta templum Junonis, cœpit caput & collum & pectus vehementer dolere. Statim eam corripuit febris

febris acuta. Menstruus sanguis paucus apparuit. Dolores omnium horum continui erant. Sexto, Sopor occupavit cum fastidio, horrore & malarum rubore. Parum deliravit. Septimo, Sudavit. Febris intermisit. Permanebant dolores. Reversa est. Somni pauci, urinæ usque ad finem, boni quidem coloris, sed tenues. Dejectiones tenues, biliosæ, mordaces; valde paucæ, nigræ, fœtidæ prodierunt, in urinis subsidentia alba, lævis. Sudavit. Judicata est perfecte undecimo.

EPIDEMIORUM
Liber Secundus.

Sectio Prima.

IN ardoribus ſine pluvia, maxima ex parte abſque ſudore febres contingunt. In his ſi tenuior pluvia guttatim ſtillaverit, copioſiores ſudores ſtatim in febribus fiunt,

Febres ardentes æſtate magis graſſantur.

Ver in univerſum ſaluberrimum eſt, et minime lethale.

Quæ iudicant in melius, ne ſtatim appareant.

Iudicatoria non judicantia, partim lethalia ſunt, partim difficilis judicationis.

Quæ præmaturius judicantur, cum cruda ſunt omnia, recidivas portendunt, ſin minus, acriſiam. Fluxus ſanguinis largi ex naribus ſolvunt multa, ut Heragoræ. Non agnoſcebant Medici. (*i. e.* Judicatorium, ſed malum & noxium putabant.)

Sectio Secunda.

AQua quæ celeriter caleſcit & celeriter frigeſcit, ſemper levior eſt. *Aph. 6 ſect. 5.*

Cui-

Cuidam coxa dolebat antequam conciperet, postquam autem concepit, non amplius doluit. Vigesimo die a partu rursum doluit, peperit igitur masculum.

Hieroni judicatio facta est decimo quinto die, (hoc rarum, ideo ab Hippocrate notatum.)

Sectio Tertia.

lib, 6. sect. 2. aph. 9.

OScitationes assiduas, longa spiratio sanat. Iis qui non bibunt, aut ne vix quidem, brevis spiratio plurimum confert.

Aph. 12 Sect. 2

Quæ relinquuntur in morbis post crisin, recidivas facere solent.

Quarto die facti sanguinis è naribus fluxus, difficilem faciunt judicationem.

Quæ febres diem unum intermittentes, altero superrigent, judicatione ad septimum circuitum terminantur.

lib. 6. sect. 2. aph. 14

Sectio Quarta.

Lib. 6. Epid. Sect. 4. aph. 11.

IN Æno qui leguminum esu continenter utebantur mares & fæminæ, crurum impotentia laborabant. Rursus etiam qui orobum comedebant, genuum dolore torquebantur.

Sectio Quinta.

QUicunque rufi sunt & acuto naso, ac parvis oculis, ii maligni sunt : Qui vero,

vero rufi, simi, & magnis oculis, boni. Vocis gracilitatem ſolvit varix ad ſiniſtrum & dextrum teſtem ſubortus: abſque horum altero fieri non poteſt, ut ſolvatur.

Steriles ſovere, ac pharmaco uti oportet.

Qui repente voce privantur, ſi ſine febre ſint, iis venam ſecare oportet.

Si hydropicum tuſſis corripiat, malum. *Aph. 35. Sect. 6.*

Si quis ſtatim animo linquatur, calidis omnibus uti debet, ſin minus, vinum bibere, & cibis repleri.

Si auris doleat, lacte utatur.

Oris ventriculi morſum, merum in pane, calido exhibitum, ſanat.

Vomitus ſolvitur exhibito aquæ calidæ potu, ut vomat æger. *Lib. de locis in homine.*

Niſi die legitimo recedat febris, neceſſe eſt redeat.

Sectio Sexta.

Longævi plures dentes habent.

Balbi, celeri lingua præditi, melancholici, bilioſi & iracundi ſunt.

Qui magnum caput, oculos nigros & magnos, naſum craſſum & ſimum habent, ij boni ſunt.

Prædicere mortem aut vehementes dolores, Medico decorum eſt.

Numerorum tertius validiſſimus eſt.

Cynanchen & ophthalmiam venæ ſectio curat,

Mulieri menſtrua ut cohibeas, cucurbitulam *Aph. 50 Sect. 5.*

maximam secundum mammam affigere oportet.

Trimestris fœtus omnia habet manifestè figurata.

Aph. 36. Sect. 6. Urinæ stillicidium solvit venæ sectio.

Gravissimos aurium dolores affixa cucurbitula tollit.

Ad reduvias galla nigra cum melle prodest.

Liber Tertius.

EPIDEMIORUM.

Sectio Prima.

Ægrotus Primus.

PYthion qui habitabat juxta telluris ædem. Hunc cœpit tremor à manibus. Primo Die, febris acuta, delirium. 2do. Omnia exacerbata sunt. 3tio. Eadem. 4to. A ventre pauca, mera, biliosa fluxerunt. 5to. Omnia exacerbata sunt. Somni tenues, & alvus restitit. 6to. Sputa varia, subrubra. 7mo. Os distortum est. 8vo. Omnia exacerbata sunt. Tremores perseverabant. Urinæ ab initio usque ad octavum tenues, decolores, suspensione

nes habentes nebuloſas. 16. Sudavit, ſputa ſubcocta, judicatus eſt. Et Urinæ ſubtenues circa judicium. Quadraginta autem diebus poſt judicium, ſuppuratio facta eſt circa ſedem, & ſtrangurioſus etiam abſceſſus, π. π. ω. μ. υ. probabile eſt, multitudine urinarum, die 40. ſanitatem illi contigiſſe.

Ægrotus Secundus.

HErmocratem qui decumbebat juxta novum murum febris ingens corripuit. Cœpit capitis & lumborum dolore affici, hypochondrium molliter contendebatur. Lingua ab initio aduſta fuit. Statim obſurduit. Inſomnis erat nec valde ſiticuloſus. Urinæ craſſæ, rubræ, repoſitæ non ſubſidebant. A ventre uſta non pauca exibant. 5to Die minxit tenuia, habebant ſuſpenſionem, non ſubſidebant. Sub noctem deliravit. 6to. Ictericus factus eſt. Omnia exacerbata ſunt. Mente non conſtabat. Septimus cum difficili tollerantia, urinæ tenues, ſimiles, ſequentibus diebus eodem modo ſe habuit. Circa 11 verò, omnia viſa ſunt eſſe ſublevata. Coma incepit. Urinæ craſſæ, ſubrubræ, infra tenues, non ſubſidebant. Placide ratiocinabatur. 14. Sine febre. Non ſudavit, dormivit; intelligebat omnia. Urinæ ſimiles. Circa 17. rediit morbus. incaluit diebus ſequentibus, febris acuta, urinæ tenues. Rurſus 20. judicatus eſt, a febre liber, non ſudavit, cibum non capiebat per totum tempus, mente conſtabat. Loqui non poterat: Lingua arida, non ſitiebat. dormiebat ſoporoſus

tosus. Circa 24. calefactus est, alvus humida, multis tenuibus fluens. Sequentibus diebus febris acuta, lingua exusta est. 27. Mortuus est. Huic surditas semper perseverabat, urinæ aut crassæ & rubræ non subsidentes, aut tenues & decolores, suspensum quid habentes, cibum capere non poterat. π. ι. δ. κ. ζ. θ. i.e. πιθανον εξιοντων διαχωρηματων κ. ζ. θανατον. Probabile exeuntibus dejectionibus 27. mortem accidisse.

Ægrotus Tertius.

QUi decumbebat in horto Dealcis, capitis gravitate, & dextri temporis dolore affectus per diuturnum tempus, ex levi occasione, vehementi febre correptus decubuit. 2do. Ex sinistra nare, paucus & sincerus sanguis fluxit. A ventre stercora bene exierunt. Urinæ tenues, variæ, suspensionem habentes minutatim dispersam, farinam crassiorem referentes & genituræ similes. 3tio. Febris acuta, excretiones nigræ, tenues, spumosæ, & quæ in dejectionibus subsidebant livida erant. Sopore premebatur, difficulter surgebat, in urinis subsidentia livida, subviscosa. 4to. Evomuit biliosa, flava, exigua, paulo post æruginosa. Ex sinistra nare paucus sincerus sanguis fluxit. Dejectiones & urinæ similes, exsudavit circa caput & claviculam. Splen elevatus intumuit; Femoris dolor accidit secundum rectitudinem. Hypochondrij dextri contentio submollis. Nocte non dormivit, deliravit aliquantulum. 5to. dejectiones plures, nigræ, spumosæ, & quæ in dejectionibus subsiderant,

derant, nigræ erant. Nocte non dormivit, deliravit. 6to. Dejectiones nigræ, pingues, viscidæ, fœtidæ, dormivit, mente melius constabat. 7mo, Lingua sicca, siticulosa, non dormivit, deliravit, urinæ tenues non boni coloris. 8vo. Dejectiones nigræ, exiguæ, consistentes, dormivit, intelligebat, siticulosus non valde. 9no. Ex rigore febris acuta corripuit, sudavit, perfrixit, deliravit, dexter oculus distortus est, lingua arida, siticulosus erat, & insomnis. 10. Eadem, 11. Intelligebat omnia, febre liberatus erat. Dormivit. Urinæ tenues circa judicationem. Duos dies febris intermisit. 14. Rediit. Statim per noctem non dormivit, mente motus est. Omnino deliravit. 15. Urina turbata qualis fit ex iis quæ subsederunt, quum agitantur. febris acuta, omnino deliravit, non dormivit. Genua & tibiæ dolebant. A ventre autem, glande apposita, nigra stercora exierunt. 16. Urinæ tenues, habebant enæorema nebulosum, deliravit. 17. Summo mane extremæ partes frigebant, contegebatur. Febris acuta, toto corpore sudavit, sublevatus est, mente melius constabat, non est a febre liberatus, siticulosus, vomuit biliosa, flava, pauca, a ventre autem stercora exierunt. Paulo post nigra, pauca, tenuia, urinæ tenues non boni coloris. 18. Mente non constabat, sopore tenebatur. 19. Eodem erat in statu, urinæ tenues. 20. Dormivit. Intelligebat omnia, sudavit, a febre liberatus est. Non sitivit, Urinæ autem tenues. 21. Parum deliravit, parum sitiebat, hypochondrii dolor & circa umbilicum, palpitatio usque ad finem manens occupavit. 24. Urinis hypostasis, intelligebat omnia. 27. Coxæ

dextræ

dextræ dolor cepit. Urinæ tenues, habentes subsidentiam. Alia placidissimè se habebant. 29. Dexter oculus doluit, urinæ tenues erant. 40. Egessit pituitosa, alba, copiosa, sudavit multum, & toto corpore. Perfectè judicatus est.

Sectio Secunda.

Ægrotus Quartus.

IN Thaso, Philistes diuturno capitis dolore conflictatus, tandemque sopore aliquantulum correptus, decubuit. Excitata verò post potationem febre, dolor exacerbatus est. Nocte incaluit primum. Primo Die, vomuit biliosa, pauca, flava primum. Postea æruginosa plurima. A ventre stercora fluxerunt. Noctem difficulter tulit. 2do. Surditas accidit, & febris acuta, cum hypochondrii dextri contentione, quæ in partes internas vergebat. Urinæ tenues, pellucidæ, habentes suspensum genituræ simile. Parum insanivit circa meridiem. 3tio. Graviter se habuit. 4to. Convulsiones acciderunt. Exacerbata sunt omnia. 5to. Mane mortuus est.

Ægrotus Quintus.

CHerionem qui decumbebat juxta Demænetum, ex potu, febris vehemens corripuit.

puit. Statim capitis gravitate cum dolore laboravit. non dormivit. alvus turbata est tenuibus, subbiliosis. 3to. Febris acuta invasit, et capitis tremor, præcipue labii inferioris. Paulo post rigor, convulsiones, omnino deliravit, noctem difficulter tulit. 4to. Quievit. Parum dormivit, deliravit. 5to. Laboriose se habuit. omnia exacerbata sunt, delirium, nox molesta, non dormivit. 6to. eadem. 7mo. Superriguit, febris acuta corripuit, toto corpore sudavit. Judicatus est. Huic perpetuo ab alvo dejectiones biliosæ, exiguæ, sinceræ prodierunt. Urinæ tenues, boni coloris, suspensum nebulosum habentes: circa 8vum. Minxit melioris coloris urinas, habentes hypostasin albam, exiguam. mente constabat. Febris intermisit, quæ 9no. rediit. 14. Febris acuta prehendit, sudavit. 16. Vomuit biliosa, flava, satis multa. 17. Superriguit, febris acuta, sudavit. A febre decretorie liberatus est. Urinæ post recidivam, & Judicationem, melioris coloris, subsidentiam habentes, neque deliravit in recidiva. 18, Incalescebat parum, insuper sitiebat. Urinæ tenues, suspensum quid nebulosum habentes. parum deliravit. Circa 19. A febre liberatus. circa cervicem habebat dolorem, urinis subsidentia aderat. perfecte judicatus est 20. π. χ. π. ευ. κ. υ. i. e. Probabile est multitudine urinæ Cherionem 20. die Sanatum.

Ægrotus

Ægrotus Sextus.

Euryanactis filiam virginem febris vehemens corripuit, permansit usque ad finem sine siti, et quævis alimenta respuebat, à ventre pauca exierunt. Urinæ tenues, exiguæ, non boni coloris. Incipiente febre circa sedem dolebat. 6to die, febre libera, non sudavit, judicata est Quod autem circa sedem, parum suppuratum est, et exivit cum judicatione. Post judicationem die 7mo. riguit, nonnihil incaluit, sudavit. post judicationem 8vo die, riguit non multum, postea vero extrema frigida semper fuerunt. Circa 10, post eum quem habuerat sudorem, deliravit, & rursus ad mentem confestim rediit. Dicebant autem eam hæc pati, quod gustasset racemum. Intermittens verò, 12mo. rursus deliravit, venter turbatus est bibliosis, paucis, sinceris, tenuibus & mordacibus, crebro surgebat. 7mo. Quo postremum deliraverat, mortua est. Hæc incipiente morbo doluit fauces, & perpetuo ruborem habebat, & columella revulsa fuit, fluxiones multæ, exiguæ, acres, tussiit concocta. Nihil excreabat. Nullum cibum toto tempore accipere poterat, neque appetebat quicquam, neque sitiebat, neque bibit quicquam notatu dignum. Tacita, nihil loquebatur, tristis, desperata statim erat. Erat autem nativa quædam ad tabem propensio.

Ægrotus Septimus.

ANginoſa quæ juxta Ariſtionem agebat, Hæc primum a lingua incepit. Obſcura vox erat, lingua rubra & reſiccata. Primo. Die horrida, incaluit. 3tio. Rigor, febris acuta invaſit, cervicis tumor ſubruber, durus, & ſuper pectus ab utraqe parte. Extrema frigida, livida, Spiritus ſublimis- Potum per nares rejiciebat, bibere non poterat, dejectiones & urinæ reſtiterunt. 4to. omnia exacerbata ſunt. 5to. mortua eſt. π. δ ε. ε θ. i.e. πιθανον διαχωρηματων επι χεθαντων εθανατον. Probabile dejectionibus ſuppreſſis 5to, Mortuam.

Ægrotus Octavus.

ADoleſcentem illum qui decumbebat in foro Mendacium, vehemens febris corripuit, ex laſſitudinibus & laboribus, & curſibus inſolitis, Primo, alvus turbata eſt bilioſis, tenuibus, multis. Urinæ tenues, ſubnigræ, non dormivit, ſiticuloſus fuit. 2do, omnia exacerbata ſunt, dejectiones plures, intempeſtiviores, non dormivit. Mente turbatus ſuit, & levi ſudore perfuſus. Tertium difficulter tulit, ſiticuloſus, anxius, multum ſe jactavit & perplexus erat, deliravit Extrema livida & frigida; hypochondrii contentio ſubmollis utrinque. 4to. non dormivit, pejus ſe habuit. 7mo. mortuus eſt. Circiter vigeſimum ætatis an-

num agebat, π. ξ. ζ. θ. i. e. πιθανον ξενον τι ἑβδομῃ θανατον. Probabile insolens quiddam 7mo die mortem attulisse.

Ægrotus Nonus.

MUlier quæ decumbebat juxta Misamenum. Huic volvulosa moleste concitabantur, vomitibus multis torquebatur, potum continere non poterat, dolores aderant circa hypochondria, & in inferioribus secundum ventriculum partibus. Dolores & tormina continenter affligebant, non erat siticulosa, incalescebat. Extrema frigida usque ad finem. Fastidiosa sine somno. Urinæ tenues, paucæ, excretiones crudæ, tenues, paucæ, non erat remedio locus, mortua est.

Ægrotus Decimus.

MUlierem quandam earum quæ apud Pantimedem degebant, ex abortu recentis fœtus, vehemens febris primo die corripuit. Lingua sicca, siticulosa, fastidiosa, insomnis erat. Alvus turbata est tenuibus, multis, crudis, 2do. Superriguit, febris acuta invasit, ex alvo multa egessit. Non dormivit. 3tio. Dolores augebantur. 4to. Deliravit. 7mo. Mortua est. Alvus per totum morbum humida, cum dejectionibus multis tenuibus, crudis. Urinæ paucæ, tenues. febris ardens

Ægrotus

Ægrotus Undecimus

ALteram ex abortu circa 5tum mensem, Oecetæ uxorem, febris vehemens corripuit. Initio comatosa erat, & rursus insomnis, cum renum dolore & capitis gravitate. 2do Alvus turbata est paucis, tenuibus, meris primum. 3tio. plura & deteriora, Nocte nihil dormiuit. 4to. Deliravit. timores, tristitiæ aderant. dexter oculus distortus est, sudore circa caput pauco & frigido, maduit, extrema frigida. 5to. omnia exacerbata sunt. Multum deliravit, & rursus celeriter ad mentem rediit, siticulosa erat & insomnis. Alvus multis & meris, usqe ad finem defluxit. Urinæ erant tenues, paucæ, subnigræ, extrema frigida, sublivida. 6to. Eadem. 7mo. mortua est phrenitide.

Ægrotus Duodecimus.

MUlierem quæ decumbebat in foro Mendacium, enixam primum laboriose masculum, vehemens febris corripuit. Mox in principio siticulosa, fastidiosa, dolebat cor, lingua arida, alvus turbata tenuibus, paucis, non dormivit. 2do. Parum riguit, febris acuta invasit, paucus sudor circa caput & frigidus diffusus est. 3tio. laboriose ex alvo cruda multa tenuia fluxerunt. 4to. Superriguit, omnia exacerbata sunt, insomnis. 5to, Laboriose se habuit. 6to. Eadem. ab

alvo

alvo fluxerunt humida multa. 7mo. Superriguit: Febris acuta prehendit. Sitis multa aderat, & corporis jactatio: circa vesperam frigidus toto corpore sudor dimanavit. Perfrixit. Extrema erant frigida, nec recalescebant, & rursum ad noctem superriguit. Extrema non recalescebant. Non dormivit, parum quiddam deliravit, & rursus cito mente constitit. 8vo. circa medium diei recaluit, siticulosa, comatosa, fastidiosa, vomuit biliosa, pauca, flava, noctem difficulter tulit, non dormivit, minxit multum, confertim, inscia. 9no. Remissa sunt omnia, erat comatosa, ad vesperam parum superriguit, vomuit amara, biliosa, 10. rigor accidit, febris exacerbationem habuit, non dormivit quidquam: Mane minxit multum, subsidentiam non habens. Extrema recalefacta sunt. 11. *V*omuit virulenta, biliosa, riguit non multo post, & rursus extrèma frigida. Ad vesperam rigor, sudor, vomuit multa. Noctem laboriose transegit. 12. Vomuit multa, nigra, fætida, Singultus multus adfuit, & sitis laboriosa. 13. Nigra, fætida, multà vomuit, rigor obortus est. circa meridiem voce privata est. 14. Fluxit sanguis de naribus. Mortua est. Huic per totum alvus humida fuit, & horrebat. annum ætatis agebat circiter 17. *F*ebris ardens.

Sectio

Sectio Tertia:

Ægroti 16.

Ægrotus Primus.

IN Thaso Parium, qui decumbebat supra domum *Artimesii*, febris corripuit acuta, circa initia continua, ardens, siticulosa: ab initio comatosus erat, rursusque insomnis. Alvus turbata inter initia. Urinæ albæ. 6to. Minxit oleosum, deliravit. 7mo. Exacerbata sunt omnia. Nihil dormivit, sed urinæ similes, & mens turbata. Ex alvo autem biliosa pinguia fluxerunt. Deinde 8vo. Parum a naribus destillavit. Vomuit virosa, pauca, parum dormivit. 9no Eadem adfuerunt. 10. Omnia remiserunt. 11. Sudavit non per totum, circumfriguit quidem, cito autem recaluit. 12. Febris acuta fuit, dejectiones erant biliosæ, tenues, multæ, urinis enæorema, deliravit; 17. Laboriose transmissus est, neque somni aderant, neque febris intendebatur. 20. Sudavit toto corpore, insomnis, dejectiones erant biliosæ, cibum aversabatur, comatosus erat. 24. Recidiva contigit. 34. Sine febre, alvus non substitit, & rursus recaluit. 40. Sine febre. Alvus non diu restitit, cibum aversabatur, parum rursus febricitavit, & perpetuo erratice, aliquando a febre liber, aliquando non, si enim aliquid intermisisset, & allevata esset, rursus

rursus revertebatur; Cibariis multis & malis utebatur. somni mali in recidivis. Delirabat. Urinas tunc reddebat crassas quidem, verum turbatas & pravas. Alvus adstricta fuit, & rursus soluta, febriculæ aderant continuæ, dejectiones multæ, tenues. 120. die mortuus est. Huic alvus ab initio ad finem usque lubrica erat, excernebatque biliosa, liquida, multa, aut si subsisteret, fervida & cruda. Urinæ usque ad finem malæ. Comatosus erat, aut plerumque cum doloribus insomnis: cibos fastidiebat, & continenter febre ardente laborabat.

Ægrotus Secundus.

MUlierem in Thaso juxta frigidam decumbentem, cum filiam peperisset, nec purgationes procederent, 3tio. Die febris acuta cum horrore corripuit. Multo autem ante partum tempore ex febre decumbebat, & cibum fastidiebat. Postquam verò riguisset, continuæ fuerunt febres, acutæ, & cum horrore. 8vo. Et sequentibus diebus multum deliravit, rursusque cito ad mentem rediit. Alvus turbata est multis, tenuibus & aquosa bile permixtis. Non sitiebat. 11. Constabat mente, comatosa tamen erat. Urinas multas, tenues & nigras reddidit, insomnis erat. 20. Parum circumfrixit, & cito rursus recaluit. Parum deliravit, insomnis erat. & venter eadem demisit. Urinæ aquosæ & multæ erant. 27. A febre immunis fuit, & alvus substitit.

Non

Non multo post vehementi & diuturno dextræ coxendicis dolore vexata est. Febres rursus comitabantur, & urinæ aquosæ. 40. Coxendicis dolores remiserunt; tusses autem continuæ, humidæ, multæ. Alvus substitit. Cibos aversabatur. Urinæ eædem, febres omnino quidem non desinebant, sed erraticas aliquando habebant exacerbationes, aliquando non. 60. Tusses sine signis evanuerunt, nulla enim sputorum concoctio apparuit, neque alius consuetus abscessus. Maxilla etiam dextra convulsa est, comatosa, rursus deliravit, & cito ad mentem rediit. Cæterum a cibis aversum habebat animum. Maxilla autem ad locum suum rediit. Alvus biliosa pauca reddidit. Febricitavit acutius cum horrore, & sequentibus diebus vox defecit, rursusque rediit ad mentem, & loquebatur. Et 80. Mortua est. Huic Urinæ usque ad finem erant nigræ & tenues, & aquosæ, & coma comitabatur. Cibum non sumebat, animo erat dejecto, insomnis, ira & inquietudine torquebatur, animo erat melancholico.

Ægrotus Tertius.

IN Thaso Pythionem, qui decumbebat supra Herculis fanum, ex laboribus & lassitudinibus, & pravo victu; rigor magnus & febris acuta corripuit. Lingua arida erat. Siticulosus & biliosus. Non dormivit; Urinæ subnigræ suspensum quid sublime habebant, non sudavit. Altero sub meridiem die, extremarum partium refrigeratio accidit, & maxime circa manus & caput. Obmutuit (ἄναυδος) vox defecit (ἄφωνος) brevem spiritum traxit, post diuturnum

turnum tempus recaluit, sitiit, nocte quievit. sudavit circa caput parum. Tertium diem quietum habuit. Vesperi crca solis occasum, aliquantulum frixit, turbatio accidit. Noctem laboriosè transegit. Nihil dormivit. Ex alvo pauca stercora compacta exierunt. 4to. Mane quievit, circa méridiem omnia exacerbata sunt. Frixit, obmutuit, vox defecit, deterius se habuit, recaluit. Post aliquod tempus minxit nigra suspensum quid habentia. Noctem quietam habuit, dormivit. 5to. Allevatus esse visus est. Circa ventrem tamen pondus sensit cum dolore. siticulosus fuit, noctemque habuit molestam, 6to. Mane quievit, vesperi autem dolores creverunt, exacerbationem habuit, injecto verò clystere vesperi, ex alvo probe dejecit, nocte dormivit. 7mo. die fastidiosus erat & inquietus, minxit oleosum; noctem turbulente transegit, deliravit, nihil dormivit. 8vo. Mane quidem dormivit parum, mox accidit refrigeratio, vocis defectio, spiritus exilis & imminutus. vesperi rursus recaluit. Deliravit, instante jam die parum levatus est, dejectiones erant meræ, paucæ, biliosæ. 9no. Soporosus erat, fastidiosus, & quum excitabatur non valde siticulosus. Circa solis occasum moleste sese habuit, deliravit, noctem habuit incommodam. 10. mane defecit vox, multa refrigeratio, febris acuta, multus sudor. Mortuus est. Labores huic diebus paribus accidebant.

Ægrotus Quartus.

PHreniticus primo die quo decubuit, vomuit æruginosa, multa tenuia, febris corripuit cum horrore, multus sudor & continuus toto corpore dimanavit, capitis & colli gravitas cum dolore. Urinæ tenues, suspensiones exiguæ, dispersæ. Non sudavit. Ab alvo ejecit stercus confertim, multa deliravit, nihil dormivit. 2do. Mane vox defecit: Febris acuta invasit. Sudavit. Non intermisit. Palpitationes per totum corpus. Nocte convulsiones. 3tio. Exacerbata sunt omnia. Mortuus est (secundum Fœsium) quarto.

Ægrotus Quintus.

IN Larissa Calvus femoris dextri repentino dolore correptus est, nihil eorum quæ offerebantur juvabat. Primo die febris acuta & ardens, sensim corripuit, dolores autem comitabantur. 2do femoris dolores remiserunt, febris autem intensa est, submoleste sese habuit, non dormivit. Extremæ partes frigidæ erant. Urinarum non probarum copia prodibat. 3tio. Femoris dolor sedatus est, mentis autem alienatio accidit & perturbatio & multa jactatio. 4to. Circa meridiem mortuus est acutissime.

Ægrotus Sextus.

ABderæ Periclem morbus corripuit acutus, continuus, cum dolore. Multum sitiebat, anxius erat, potum continere non poterat, erat sublienosus, & capitis gravitate laborabat. Primo Fluxit sanguis multus ex sinistra nare, febris intendebatur, Minxit multum, turbatum, album, repositum, non subsidebat. 2do Omnia exacerbata sunt. Urinæ vero crassæ quidem erant, sed magis residentes: & anxietas levata est, dormivit. 3tio. febris remissa est. Urinæ copiosæ, coctæ, multam hypostasin habentes. Noctem quiete transegit usque ad medium diem, sudavit sudore multo calido, 4to die per totum corpus, à febre liberatus est, & judicatus. Non rediit. Morbus erat acutus.

Ægrotus Septimus.

ABderæ Virginem quæ decumbebat in via sacra, febris ardens corripuit. Erat autem siticulosa & insomnis. Fluxerunt muliebria primum ipsi. 6to. Fastidium multum, ruborem contraxit cum horrore & inquietudine. 7mo. Eadem perseverârunt. Urinæ tenues quidem, boni autem coloris, alvus commodè habebat. 8vo. Surditas accedit & febris acuta, insomnis erat & anxia, horrebat, intellegebat. Urinæ similes. 9no Et sequentibus eadem. Manebat item surditas. 14. Mens turbata

turbata, febris remisit. 17. E naribus sanguis fluxit multus. Surditas parum remisit, sequentibus fastidium & surditas aderat & delirabat. 20. Pedum dolor cœpit. Surditas & delirium intermisit. Fluxit parum sanguinis de naribus, sudore à febre liberata fuit. 24. Febris rediit, surditas rursus, pedum dolor permansit, alienatio mentis. 27. Sudavit multum, a febre liberata fuit. Surditas desiit. Dolor pedum permanebat. Quoad alia vero perfectè judicata est.

Ægrotus Octavus.

ABderæ Anaxionem qui decumbebat ad portas Thracias febris acuta corripuit : lateris dextri dolor continuus, tussis erat sicca, neque expuit primis diebus. Siticulosus, insomnis. Urinæ boni coloris, multæ, tenues. 6to. Deliravit, post fomenta calida nihil remittebatur. 7mo. Laboriose se habuit, febris enim intendebatur, & dolores non sunt minuti, & tusses infestabant & difficulter respirabat. 8vo. Venam in cubito secui, fluxit multum, ut decebat. Remissi sunt dolores. Tusses quidem aridæ permanserunt. 11. Febres remiserunt, parum circa caput sudavit. Tusses adhuc durabant, & quæ à pulmone exibant humidiora erant. 17. Incepit pauca concocta spuere. Levatus est, sitibundus verò erat. Et eorum quæ à pulmone exibant probæ non erant expurgationes. 20. Sudavit, à febre liberatus est. A judicatione melius habuit. 27. Febris rediit, extussiit, excrea-

vit cocta multa. In urinis erat subsidentia multa alba, desiit sitire, dormivit. 34. Sudavit toto corpore, liberatus est à febre, & omnino judicatus.

Ægrotus Nonus.

ABderæ Herophytus rectus & obambulans capite dolebat, non multo postea decubuit. Febris eum corripuit ardens, acuta. Vomuit ab initio multa biliosa. Siticulosus. Difficilis tollerantia multa. Urinæ tenues, nigræ in quibus suspensum quid sublime aliquando erat, aliquando non. Noctem laboriosam habuit. Febris alias aliter exacerbescebat plerunque sine ordine. 14. Verò, surditas accidit, febres intendebantur, Urinæ eædem fuerunt. 20. Multum deliravit, & sequentibus. 40. Multus sanguis exiit de naribus & intelligebat magis. Surditas inerat quidem, minus tamen. Febres remiserunt. Sequentibus diebus sanguis erumpebat crebro & paulatim. Circa 60. Fluxus sanguinis cessaverunt. Coxæ autem dextræ dolor fortis exortus est, & febres intendebantur. Non multo tempore postea doluerunt omnes inferiores partes. Contigit autem aut febres esse majores & surditatem multam; aut hæc quidem, recedere & sublevari, infernarum vero partium circa coxam majores esse dolores. Circa, 80. remiserunt omnia; Deriliquit autem nihil. Urinæ enim boni coloris & copiosiores subsidentias habentes prodibant, & deliria minora erant. Circa, 100. Alvus multis biliosis turbata est, & tempore non exiguo multa

multa hujusmodi prodibant ; & rursus dysenterica cum dolore. Aliorum autem quies. In summa febres defecerunt & surditas cessavit. 100. Die perfecte judicatus est. Febris erat ardens.

Ægrotus Decimus.

ABderæ Nicodemum ex venere & potu febris corripuit. Initio fastidiosus erat & cardialgicus & siticulosus. Lingua usta, urinæ tenues, nigræ. 2do. Febris exacerbata est cum horrore. Fastidiosus, nihil dormivit. Vomuit biliosa flava, urinæ similes. Noctem quietam habuit, dormivit. 3tio. Remiserunt omnia & quies erat. Circa solis occasum rursus subdifficilem habebat tollerantiam. Noctem laboriose transegit. 4to. Rigor cœpit & febris magna, omnium dolores aderant, urinæ tenues in quibus suspensum quid erat, deliravit multum. 7mo. Tranquillitas adfuit. 8vo. Alia omnia remiserunt. 10. Et sequentibus manserunt quidem dolores, leviores autem omnes; accessiones & dolores, huic usque ad finem diebus paribus magis contingebant. 20. Urinam reddidit albam, cui crassities inerat, reposita non subsidebat, sudavit multum. Visus est a febre liberatus. Vesperi rursus incaluit. Iidemque dolores perseverârunt cum horrore & siti, parum deliravit. 24 Urinam reddidit copiosam albam, in qua multa subsidebant. Sudore copioso & calido diffusus est per totum corpus, à febre liberatus est & judicatus.

Ægrotus

Ægrotus Undecimus.

IN Thaſo mulier moroſa, ex mœrore manifeſto, recta adhuc & obambulans, inſomnis facta eſt, & cibum non capiebat, ſiticuloſa erat & anxia. Habitabat prope Pyladem in Leio. Primo die ſub initium noctis, terrores, Sermones multi, triſtitia, febricula tenuis. Mane convulſiones multæ contigerunt. Cum autem intermiſiſſent convulſiones illæ multæ, deliravit, turpia loquebatur. Multi dolores, magni, continui. 2do. Eadem. Nihil dormivit. Febris acutior. 3tio. Convulſiones deſiêrunt, coma autem & cataphora eam detinuerunt, & rurſus expergefacta exiliit. Continere ſe non poterat. Multum delirabat, febris acuta erat. Eadem nocte ſudor copioſus & calidus toto corpore dimanavit. liberata eſt a febre, dormivit. Omnia intelligebat.' Judicata eſt. circa 3tium diem, urinæ nigræ, tenues erant, habebantque ſuſpenſum quid valde rotundum, non ſubſidebat; circa judicationem muliebria multa fluxerunt.

Ægrotus Duodecmus.

LAriſſæ Virginem febris corripuit ardens acuta. Inſomnis, ſiticuloſa; Lingua fuliginoſa, arida. Urinæ, boni quidem coloris, ſed tenues erant. 2do. Laborioſe ſe habuit, non dormivit. 3tio. Multa fluxerunt ab alvo-

ut,

ut aqua biliosa , & sequentibus talia commode prodierunt. 4to. Urinam reddidit tenuem, paucam, habebat suspensum quid sublime, quod non subsidebat, deliravit sub noctem. 6to. Sanguis ex naribus copiosus & multus effluxit, horrore correptus est, & sudore copioso calido perfusa per totum corpus, a febre liberata est & judicata. Per febres autem & etiam perfecta judicatione muliebria tunc primum fluxerunt. Virgo enim erat. Perpetuo autem stomachi fastidio laborabat, horrebat, faciei rubor aderat, oculorum dolor, capitis gravitas. Hæc non passa est recidivam, sed judicata. Dolores paribus diebus contingebant.

Ægrotus Decimus Tertius.

APollonius Abderæ morbum diu rectus & obambulans sustinebat. Magna illi erant viscera & circa hepar dolor consuetus multo tempore comitabatur, & tunc sane ictericus factus est, flatuosus, colore subalbido. Cum cibo & potu intempestivo uteretur, & præcipue carne bovina, primò incaluit parum, decubuit. Cum verò usus fuisset copioso lacte, cocto, crudoque, caprino & ovino, pravaque victus ratione, insignes omnium læsiones factæ sunt: Nam febres exacerbatæ sunt, nec venter quicquam ex ingestis effatu dignum reddidit. Urinæ tenues & paucæ prodibant. Insomnis erat. Inflatio mala aderat, multa sitis, comatosus, hypochondrii dextri elevatio cum dolore. Extrema omni ex parte subfrigida

da erant, parum deliravit, omnium quæ locutus est obliviſcebatur, mentis compos non erat. Circa 14. verò, ex quo ſuborto rigore, incaluit, decubuit & inſanivit, clamor, perturbatio, ſermones multi, rurſuſque ceſſatio, & coma tunc temporis acceſſit. poſtea verò alvus turbata eſt multis, bilioſis, meris, crudis. Urinæ nigræ erant, paucæ, tenues; plurima anxietas, dejectiones variæ erant, aut enim nigræ & paucæ & æruginoſæ erant, aut pingues crudæ & mordaces, poſtea videbatur etiam lacti ſimiles reddidiſſe. Circa 24. Levius, ſe habuit, alia verò eodem modo manſerunt parum ad mentem rediit, verum ex quo decubuerat nullius recordabatur, rurſuſq; celeriter deſipiebat, procedebat omnia in deterius. Circa 30 diem febris acuta corripuit, alvi excrementa copioſa erant & tenuia, diliravit, extrema frigida erant, vox defecit. 34. Mortuus eſt. Huic ex quo eum vidi, ad finem uſque alvus turbata fuit, urinæ tenues, nigræ comatoſus, inſomnis, extremitates frigidæ, deliravit uſque ad finem, phreniticus.

Ægrotus Decimus Quartus.

IN Cyrico Mulierem quæ gemellas et quidem ægre pepererat, nec ſatis expurgata erat, Primo febris corripuit cum horrore, & acuta, capitis & cervicis gravitas cum dolore tenuit. Inſomnis a principio erat, taciturna, & tetrica, & non obſecundans. Urinæ tenues erant & decolores, ſiticuloſa, ut plurimum faſtidioſa & anxia. Alvus ertatice turbata fuit &

& rurſus adſtricta. 6to. Subnoctem deliravit, nihil dormivit. Circa 11. verò inſanivit, rurſuſque ad mentem rediit. Urinæ nigræ erant, tenues, & rurſus cum intermiſiſſent, oleoſæ, & alvus multa tenuia, turbata, egeſſit. 14. Convulſiones multæ exortæ ſunt, extremitates erant frigidæ, neque amplius ad mentem rediit. Urinæ ſuppreſſæ ſunt, mortua eſt. phrenitis.

Ægrotus Decimus Quintus.

IN Thaſo, Dealcis uxorem quæ decumbebat in Leio (vel Plano) febris cum horrore, & acuta, ex mœrore corripuit. A principio contegebatur, & ſemper uſqe ad finem taciturna erat, palpabat, vellebat, ſcalpebat, pilos legebat, plorabat, rurſuſque ridebat, non dormiebat, alvus irritabatur, ſed nihil exibat, exiguum, admonita, bib ebat. Urinæ tenues erant & paucæ, febres ad manum leves apparebant. Extremæ partes frigebant. 9no. multum deliravit, rurſuſque quievit, tacita. 14. ſpiratio fuit rara & magna per aliquod tempus, rurſuſque brevis. 17. Alvus turbulentè irritata eſt. Deinde ipſi potus pertranſibant, neque conſiſtebant, omnium ſenſu privata eſt, & cutis arida, circumtenſa. 20. Multum loquebatur, rurſuſque quieſcebat, muta. Brevem ſpiritum trahebat. 21. Mortua eſt. Huic ſpiratio rara & magna fuit uſque ad finem, omnium ſenſu privata eſt, ſemper contegebatur, aut multum loquebatur, aut taciturna erat uſque ad finem, phrenitis.

Ægrotus Decimus Sextus.

IN Melibæa Adolecens, ex potu & multa venere, multo tempore calefactus decubuit. Horrore concussus est, fastidiosus erat, & anxius, sine somno, & sine siti. Ex alvo, primo die, multa stercora prodierunt, cum multa defluxione, & sequentibus, aquosa, biliosa multa prodierunt. Urinæ tenues, paucæ, decolores. Spiritus rarus, magnus per tempus, hypochondriorum distentio submollis, producta utrinque, cordis palpitatio perpetua usque ad finem. minxit oleosum, deliravit modice, modestus erat, & quietus, cutis arida & distenta, dejectiones multæ, tenues, aut biliosæ & pingues. 14. Omnia exacerbata sunt. Mente est motus. Multa deliravit. 20. insanivit. sese jactavit. nihil minxit, vix potum continebat. 24. Mortuus est, phrenitis.

Liber Quartus Epidemiorum.

VIrgini, cum die sexto judicatio advenisset, in morbum recidit, judicata vero sunt omnia per sextum. His temporibus sexto & octavo judicabantur circa Pleiadis occasum.

Qui in Sutrina decumbebat, Sanguinem per nares fudit valde biliosum, pauca dejiciebat,

bat, judicatus est 7mo. cum rigore.

Mulier quædam cum albis mensibus filiam peperit: Alia cum rubris, ut par erat.

Nicippus in febribus semen effudit somnians, nec quicquam in deterius processit, & hoc ipsi sæpe contigit, & nullo modo læsus est. Illi prædictum est istud cessaturum, cum febres judicatæ essent, & ita accidit.

Alcippus hæmorrhoidibus laborans, prohibebatur curari, curatus, insania correptus est, quæ febre acuta superveniente cessavit.

In acutis febribus siticulosi, a medicis vexati in potu, aut etiam sua sponte abstinentes, videntur posse bibere multum. Aqua frigida data, ut vomant, prodest, biliosa enim aderunt.

Liber Quintus Epidemiorum.

---

6. IN Oeniadis, vir quidam morbo tenebatur, cum sine cibo permaneret, strepitum in ventre vehementem (vel secundum Valesium vehementem suctionis sensum) & dolorem percipiebat: & cum cibo assumpto & contrito, tempus etiam aliquod elapsum esset, post assumptum cibum, paulo post idem patiebatur, corpusque tabescebat & absumebatur, neque alimentum ei accedebat ex assumptis cibis, et reliquiæ ciborum pravæ et exustæ per alvum demittebantur. Cum vero recens cibatus esset, tum minime strepitum (suctionis sensum) sentiebat, neque dolor detinebat. Hic, assumptis omnis generis medicamentis & sursum & deorsum purgantibus, nihil allevabatur

 batur

batur. Secta verò per vices utriusque manus vena, donec exsanguis redderetur, tum demum juvatus est, et à malo liberatus.

✱ Larissæ famula Dyseridis adhuc juvencula, cum venere uteretur, vehementi circum circa dolore afficiebatur, alias verò indolens erat, nec unquam concepit. Sexaginta autem annos nata, post meridiem dolebat vehementer, velut paritura. Cum autem ante meridiem multum comedisset porrum, et dolor, omnium præteritorum vehementissimus, ipsam corripuisset, exurgens asperum quiddam in uteri ore contrectavit. Deinde cum jam animo linqueretur, alia mulier immittens manum extraxit lapidem asperum fusi verticulum æquantem, et statim sana facta est, posteaque permansit.

27 Autonomus in Omilo ex capitis vulnere mortuus est 16 die, cum æstate media cominus lapide fuisset percussus secundum suturas in medio sincipite. Hoc me latuit, eum sectione indigere, deceperunt enim me suturæ, in seipsis jaculi læsionem continentes. Postea enim manifestum fuit. Primum quidem ad claviculam, postea autem ad latus, dolor admodum vehemens exortus est, & convulsio utramque manum occupavit. In medio enim capitis & sincipitis habebat ulcus. Sectus est 15. die, nec multum pus prodiit, meninx enim sine putredine apparebat.

Cornel. Celsus. (A suturis se deceptum esse Hippocrates memoriæ prodidit, more scilicet magnorum virorum, & fiduciam magnarum rerum habentium. Nam levia ingenia, quia nihil habent, nihil sibi detrahunt.)

28 Famula in Omilo 12 annos nata, ex capitis vulnere

vulnere moritur æſtate media, 14. die, convulſio manum ſiniſtram corripiebat, nam in dextra magis parte habebat vulnus.

40 Hermophili filius ægrotavit undecem diebus: Febris tenebat ipſum, & non deſcendebant cibi, primum quidem deliravit, nocte vero ceſſavit, ſequenti die ſine voce jacebat ſtertens, diſtortos habens oculos, febricitans. Penna vero immiſſa vomuit bilem atram, & clyſtere immiſſo ſtercus multum ſubiit.

45 Sutor qui in Pityo erat, calceum aſſuens ſeſe ſupra genu in femur pupugit, & fere ad digiti longitudinem ſubulam immerſit. Huic nullus ſanguis effluxit, & vulnus cito coivit. femur autem totum intumeſcebat, & tumor ad inguina, & lateris inanitatem extendebatur. 3tio die mortuus eſt.

46 Quidam juxta inguen ſagitta percuſſus. quem nos vidimus, maximè præter opinionem ſervatus eſt. Neque enim cuſpis exempta eſt (erat enim admodum in profundo) neque hæmorrhagia ulla fiebat mentione digna: Neque Phlegmone aderat, neque claudicavit. Nos autem cuſpidem invenientes exemimus, cum ſex jam eſſent anni, ex quo percuſſus erat. Suſpicio erat, inter nervos occultatam fuiſſe cuſpidem, nullamque venam aut arteriam diſſectam eſſe.

50 Virgo illa pulchra Nerei filia annos 20. nata, à muliercula amica ludente, lata manu percuſſa eſt ſecundum ſinciput, & tunc quidem vertigine tenebricoſa correpta eſt, & reſpiratione privata, & cum in domum veniſſet, ſtatim eam febris vehemens corripuit, cum capitis dolore & faciei rubore. 7mo die è dextra aure pus prodiit fœtidum, ſubrubrum, cyatho amplius, & melius ſe habere videbatur, & ſublevata eſt. Rurſus in-

intendebatur febris, & in somnum deferebatur nec loqui poterat, & faciei pars dextra trahebatur, difficulter spirabat, et cum tremore convellebatur, et lingua cohibebatur, et oculus stupidus erat, 9no. mortua est.

53 Cuidam, quæ 20 ætatis annum agebat, et pharmacum corruptorium biberat, dolor contigit, et vomitus biliosorum multorum, pallidorum et porraceorum: cum bibisset, convulsio corripiebat, linguam mandebat. Cum circa 4tum advenissem, ipsi lingua erat magna et nigra, oculorum vero album rubescebat, insomnis erat. 4to die mortua est sub noctem.

74 Magnæ navis Gubernatori anchora digitum indicem et manus dextræ os infernum, confregit; inflammatio successit, sideratio, et febris. Moderate per alvum purgatus est, ex quo calores et dolores mites fuerunt. E digito quiddam decidit. Post 7mum diem moderata sanies exibat. Postea dixit, se omnia non posse lingua enunciare. Prædictum est fore opisthotonum, ad id conferebant maxillæ impactæ, deinde ad cervicem retractæ. Tertio vero in posteriora totus convellebatur cum sudore. 6to die à prædictione mortuus est.

(Libro septimo ubi reperitur eadem historia, quinto die purgatus dicitur.)

85 Adolescens quidam post multum meri potum, in tentorio quodam supinus dormiebat. Hujus in os serpens arges irrepsit, & cum sensisset, nec posset loqui, stridit dentibus, et serpentem devoravit, et vehementi dolore afficiebatur, et manus efferebat, ut qui strangularetur, jactavit seipsum, et convulsus, mortuus est.

89 Uxor Epicharmi antequam pareret dysenteria laborabat, vehemens dolor aderat dejectiones sub-

cruent

cruentæ, mucosæ, ubi peperisset, confestim sanata est.

96 Philes filium ex denudatione ossis in fronte, 9no. die febris corripuit, os livorem contraxit, mortuus est.

LIBER SEXTUS.
EPIDEMIORUM.

Sectio Prima.

Quibuscunque ex corruptione circa uterum, et tumoribus, in capitis gravitatem convertitur affectus, circa sinciput dolores præcipue accidunt.

6 Menstruæ purgationes mulieribus aquosis diu perseverant, nisi autem celeriter prodeant, intumescunt.

9 Ante rigorem, urinarum suppressiones accidunt, si ex utilibus signis processerint, et alvus permeet, somnique affuerint.

Sectio Secunda.

1 Dilatare, constringere, alia quidem oportet alia autem non.

13 Quæ 4to die accidunt sanguinis e naribus eruptiones, difficilem faciunt judicationem. *Lib.* 2. *Sect.* 3. *aph.* 13. *Sect.* 2.

15 Quæcunque febres naturam tertianæ induunt, noctem quæ accessionem præcedit, difficilem habent, quæ verò subsequitur, ut plurimum leviorem.

7 Nihi

17 Nihil sineconsilio suscipiendum, nec quidquam negligendum.

18 Contraria paulatim adhibere oportet, et interquiescere.

Valesius Periculosius censeo incidere in medicum, qui nesciat quiescere, quam qui nesciat contraria adhibere. Nam qui nescit quiescere, nescit occasiones contraria adhibendi, quare nescit contraria adhibere. Qui nescit contraria adhibere, tamen, si prudens est, scit quiescere, atque si prodesse non potest, tamen non obest. Præstantissimus tamen est medicus eruditus pariter ac prudens, qui novit festinare lente, pro ipsius morbi urgentia, auxiliis instare, atque in occasione uti maximè opportunis, alioqui quiescere.)

*aph.*68. *Sect.* 5. 19. Capitis posteriore parte dolente, secta in fronte vena recta juvat.

22. Lata exanthemata non sunt admodum pruriginosa, qualia Simon habebat per hiemem, qui cum ad ignem inungeretur, aut calida lavaretur, juvabatur. Vomitus non conferebant. Si quis calida fomenta adhibuisset, adjuvari potuisse existimo.

26. In magnis malis, facies si sit bona, signum bonum. In parvis, bonæ significationi contraria denuncians, malum significat.

33. Ut omnia circa ægrotantem sedulò administrentur, quædam de morbo sunt interroganda, videndum qualia sint, quæ narrant, ut accipiendi sermones, quænam pertinent ad ægrotantem, quæ ad assidentes, et ad externa.

Sectio Tertia.

1 CUtis raritas affert alvi densitatem, cutis compactio carnium incrementum, & cerebri consumptio calvitium.

2. Corporis evacuatio, seu detractio fit cursibus, luctis, (quiete) multa deambulatione, ovilla carne, maza cocta ut plurimum; Et panis exiguus convenit.

3. Cum autem jam conciderint, offerre suillam assam convenit. Cum verò reficiantur, id indicat, quod corpus floridum rursus efficitur.

4. Exercitationum modum significat sudor fluens guttatim, qui exit velut ex canalibus, aut concidentia ex elevatione.

18. Cum venere uti, aut hircire incipiunt, sanguinem fundunt.

20. Mutationes cavendæ sunt.

24. Sitim cohibet os claudere, tacere, ventum cum potu frigidum inducere.

28. Quibus in morbis, quæ facta sunt liberant, eosdem, si ante fiant, prohibent.

31. In cruenta spuentibus, sanguinis detractionem prohibet anni tempus, lateris dolor, bilis.

Sectio Quarta.

7 ÆGrotis gratificandum est in istis rebus, ut nimirum potus et cibi mundè præparentur, et quæcunque videt, et tangit, mollia sint; In aliis etiam quæ non valde læ-

dant, aut facile emendari queant, ut frigida, quum ea opus est. In his etiam ægrotis gratificandum, qualia sunt introitus, sermones, habitus corporis, vestitus, tonsura, ungues et odores.

18 Aqua edax, vigilia edax.

20 Sanitatis tutela est, cibis non satiari, et impigrum esse ad labores.

24 Terrâ siccitatibus squalidâ, volatilium genus bene se habet.

28 Cibos Labores præcedere debent.

Sectio Quinta.

---

1 NAturæ morborum sunt medicatrices.

6 Morbi connutriti in senectute desinunt, concoctione, solutione, et rarefactione.

9 Labor articulis et carnibus confert, visceribus vero cibus et somnus; animæ deambulatio, cogitatio hominibus.

13 Lingua humorum serum quale sit indicat. pallidæ quidem Linguæ, ex bilis redundantia fiunt. (Biliosum autem a pingui) rubicundæ vero a sanguine, nigræ ab atra bile, aridæ autem ab exustione fuliginosa, et vtero, albæ vero a pituita.

15 Lingua concolor est humori prædominanti, ideoque per hanc dignoscimus humores.

16 Si carnes videntur esse salsæ gustanti, redundantiæ signum est.

18 Hominibus aurium sordes, dulces quidem lethales, amaræ verò minimè.

19 Terram mutare confert in longis morbis.

21 In

21 In diuturnis circa articulos defluxionibus, (quæ Κεδματα græcis dicuntur) venas in auribus posteriores pertundere oportet.

22 Venus in morbis a pituita utilis.

25 Increscentes morbos coitus exasperat.

32 Ulcera exoriuntur, si quis impurus exercitatione utatur.

33 Si mulier aut capra elaterium aut cucumerem sylvestrem comederint, etiam pueri purgantur.

Sectio Sexta.

---

1. Ἔκπνοον καὶ εἴσπνοον ὅλον τὸ σῶμα. Totum corpus tam foras, quam intro spirabile est.

9 Quartana laborantes nullo magno morbo corripiuntur, si prius autem corripiantur, & quartana superveniat, liberantur. Aph. 70 Sect. 5.

10 Pro quibus, quinam morbi succedant, videndum.

21 Sputa rotunda delirium significant.

22 Urina multam subsidentiam habens, solvit deliria: qualis fuit Dexippi, post defluvium capillorum.

23 Quartana non producitur ultra annum. (Fœsius, non ante annum desinit.)

Sectio Septima.

2 ANginæ hac tempestate (quam fuse describit) liberis duabus obortæ sunt, eæque

 ni-

mitissimæ, servis verò exuberabant, & quibus vehementissimæ contingebant, eæ celerrimè peribant.

3 Sanguinem è venis profluentem sistunt animi deliquium, figura aliorsum tendens, linamentum contortum, appositio, deligatio.

5 Hydropicos celeriter secare oportet; tabescentes urere statim, secare caput, & hujusmodi.

Sectio Octava.

4. Renum vitia supra quinquagesimum annum sanata non vidi.

19 Continentia, contenta et impetum facientia corpora sunt consideranda.

20 Sermonis et silentii habenda est ratio. Dicere oportet quæ velit æger; quibus sermonibus utatur videndum, sive magni sint, sive multi, sive veri, sive conficti.

46. Contraria victus ratio in morbis instituenda est.

48 Victus ratio quantum fieri potest cognoscenda, nam illius ignoratio multas affert calamitates.

49 Optimis Medicis similitudines imponunt, et difficultates pariunt, sed contraria efficit causa. Et sane difficile est curandi vias ratiocinatione assequi.

52 Satyrus in Thaso cognomento Grypalopex, cum esset annorum circiter 25. Semen per somnum effudit sæpe, et interdiu quoque sæpe ipsi prodibat. Cum autem ad annum 30. pervenisset, tabe correptus mortuus est.

54. Melancholici plerumque consueverunt fieri

fieri epileptici, & epileptici melancholici: horum autem quidvis præcipue fit, prout, in alterutram partem morbus inclinaverit, etenim si in corpus, epileptici fiunt, si autem in mentem, melancholici.

55 Abderis, Phaethusa Pythei conjunx, per juventam antea fæcunda fuerat, cum autem vir ipsius in exilium pulsus fuisset, muliebria multo tempore defecerunt, postea verò in articulos dolores, & rubores acciderunt; quæ cum ei contigissent, tunc corpus virile factum est, & omnino hirsutum, & barba producta est, & vox aspera reddita; & cum omnia fecissemus ut muliebria elicerentur, non profluxerunt, sed mortua est, cum non diu postea vixisset.

56. Evenit autem & Namysiæ Gorgippi uxori in Thaso idem. Videbatur omnibus medicis, quibus & ego forte adfui, unica spes esse, ut in muliebrem naturam reduceretur, si menses secundum naturam prodirent, sed neque huic potuerunt prodire, quamvis omnia tentata. Non multo post mortua est.

Liber Septimus.

EPIDEMIORUM.

CAuponi, qui peripneumonia laborabat, alvus statim subiit, circa 4tum diem, sudor multus accidit. Febricula soluta esse videbatur. Tussicula, nulla erat, ut ita, dicam. 5to, 6to & 7mo detinebat febris, sudor

octavo

octavo. 9no. excreabat pallidum. 10. affatim, non sæpe dejiciebat. Circa undecimum mitius se habuit. 14, Sanus evasit.

Prodromi filius æstate sublæsus, febre ardente laborabat, lingua ipsi subarida, obscura, dejectio multa, servatus.

Isagoræ filius posteriore capitis parte vulneratus est, contuso osse ac denigrato, die quinto liberatus: Os autem non abscessit.

Hippiæ Soror hieme phrenitide correpta est, mente aberrabat, manibus laborabat, seipsam lancinabat. 5to & 6to die, sub noctem voce destituta est. Comatosa buccas & labia veluti dormientes, inflabat. 7mo die mortua est.

Capitis dolores ex utero, castoreum sedat. Plerique hysterici affectus à flatibus ortum ducunt: indicant ructus & strepitus circa ventrem, & tumores lumborum, & dolores circa renes & coxas.

Quibus prægnantibus ex casu aut convulsione, aut plaga, dolores accidunt moderati, intra triduum manifestè constat, an fœtum corrumpent.

Fullo qui in Syro Phrenitide laborans cum ustione tremulus fuit. Crurum color erat culicum puncturis similis, oculus magnus, exiguus motus, vox fracta, clara tamen. Urina pura subsidentiam non habens. Nunquid propter dejectionem à Tapsia morbus 18. remisit, sine sudore evanescens.

LIBER

LIBER APHORISMORUM.

Περὶ Ἀφορισμῶν.

Sectio Prima.

1 Vita brevis, ars longa, occaſio præceps, experimentum periculoſum, judicium difficile. Oportet autem non modo ſeipſum exhibere quæ oportet facientem, ſed & ægrum, & præſentes, & externa.

2 In perturbationibus alvi, & vomitibus ſponte evenientibus, ſi quidem, qualia oportet purgari, purgentur, confert & facilè ferunt: Sin minus, contra. Sic & vaſorum evacuatio, ſi quidem, qualem fieri decet, fiat, confert, & facilè ferunt: Sin minus, contra. Reſpicere igitur oportet & regionem, & tempeſtatem, & ætatem, & morbos, in quibus convenit, aut non. *Aph.* 2. *Sect.* 4.

3 Athletarum boni habitus, ad ſummum progreſſi, periculoſi, ſi in extremo conſtiterint: Neque enim poſſunt in eodem ſtatu permanere, neque quieſcere. Cum vero non quieſcant, neque ultra poſſunt in melius proficere, reliquum eſt, ut in deterius labantur. Horum igitur cauſa bonum habitum ſolvere conducit haud cunctanter, quo rurſus renutritionis initium corpus ſumat. Neque vaſorum conſidentiæ ad extremum perducendæ: Periculoſum enim. Sed qualis natura fuerit ejus qui id per-

perpessurus est, eò usque progrediendum. Sic & evacuationes, quæ ad extremum tendunt, periculosæ: & rursus refectiones, cum extremæ fuerint periculosæ.

4 Victus tenuis & exquisitus, cum in morbis longis semper, tum in acutis, ubi non convenit, periculosus. Ac rursus qui ad extremum tenuitatis devenit victus, gravis. Nam & repletiones ad extremum perductæ, graves sunt.

5 *In* tenui victu delinquunt ægri: ob id magis læduntur. Quicunque enim error committitur, major in tenui fit, quam in paulo pleniore victu. Propterea etiam sanis periculosus est valde tenuis victus; Quoniam errores gravius ferunt. Hac igitur de causa tenuis & exquisitus victus, eo qui sit paulo plenior, maxima ex parte periculosior.

6 Ad extremos morbos extrema exquisite remedia optima.

7 Ubi morbus peracutus est, statim extremos habet labores, & extreme tenuissimo victu uti necesse est. Ubi verò non, sed plenius licet cibare, tantum a tenui recedendum, quantum morbus remissior extremis fuerit.

8 Cum morbus in vigore fuerit, tum vel tenuissimo victu uti necesse est.

9 Conjicere oportet, num sufficiat ægro is victus usque ad morbi vigorem, & utrum prius ille deficiet, neque cum eo victu perduare poterit, vel morbus ante deficiet & remittet.

11 *In* paroxysmis cibum subtrahere oportet; exhibere enim noxium. Et quicunque morbi per periodos exacerbantur, in eorum par-

paroxyſmis ſubtrahere oportet.

13 Senes facillime jejunium ferunt, deinde qui conſtanti ſunt ætate, minime adoleſcentes, omnium minime pueri, præſertim illi, qui inter ipſos ſunt vividiores.

14 Quæ creſcunt, plurimum habent calidi innati: Plurimo igitur egent alimento: ſin minus, corpus conſumitur. Senibus verò parum calidi ineſt, paucis propterea fomitibus indigent, quia a multis id extinguitur. Hanc ob cauſam ſenibus febres non perinde acutæ ſunt: frigidum enim eorum corpus.

15 Ventres hieme & vere natura calidiſſimi ſunt, & ſomni longiſſimi. Per ea igitur tempora copioſiora alimenta ſunt exhibenda, ſiquidem calidi innati plus habent, unde & copioſiore indigent alimento; indicium ſunt ætates & Athletæ.

16 *Victus* humidus febricitantibus omnibus confert, maximè verò pueris, & aliis qui tali victu uti conſueverunt.

17 Et quibus ſemel aut bis, plura aut pauciora, & per partes offerre oporteat, conſiderandum. Concedendum autem aliquid tempeſtati anni, regioni, ætati & conſuetudini.

18 Æſtate & autumno cibos difficillimè ferunt, hieme facillimè, deinde vere.

20 Quæ judicantur & judicata ſunt perfectè, ne moveto, neque innovato, ſive purgantibus medicamentis, ſive aliis irritamentis, ſed ſinito.

21 Quæ ducere oportet, quo maximè vergant, eò ducenda, per loca convenientia. De humoribus

22 Concocta medicamento purgante educenda, & movenda, non cruda, neque per initia, niſi turgeant, ut plurimum verò non turgent.

23 Excreta non copia sunt æstimanda, sed si qualia oportet exeant, & facile ferat æger. Atque ubi ad animi defectionem educere expedit, faciendum id quoque, si æger par esse possit.

24 In acutis morbis rarò, & in principiis, medicamentis purgantibus utendum, idque diligenti ante adhibita circumspectione faciendum.

Sectio Secunda.

1 QUo in morbo somnus noxam adfert, lethale. Si verò somnus prosit, minimè lethale.

2 Ubi delirium somnus sedaverit, bonum.

Aph. 71 Sect. 7. 3 Somnus, vigilia, utraque modum excedentia, malum.

5 Spontaneæ lassitudines morbos denunciant.

6 Qui aliqua corporis parte dolentes, fere dolorem non sentiunt, iis mens ægrotat.

7 Quæ longo tempore extenuantur corpora, lente reficere oportet: quæ vero brevi, celeriter.

8 Si a morbo cibum capiens quispiam, vires non recipiat, copiosiore alimento corpus uti significat. Si verò cibum non capienti, idem eveniat, vacuatione indigere sciendum est.

9 Corpora ubi quis purgare volet, facile fluentia reddere oportet.

10 Impura corpora, quo plus nutriveris, eo magis lædes.

11 Faci-

11 Facilius est potu refici, quam cibo.

12 Quæ in morbis post crisin relinquuntur, recidivas facere solent.

13 Quibus crisis fit, his nox accessionem præcedens, gravis, subsequens verò, levior plerumque.

14 In profluviis alvi, mutationes excrementorum juvant, nisi in prava mutentur.

16 Ubi fames, laborandum non est.

19 Morborum acutorum non omnino certæ sunt prædictiones, neque mortis, neque salutis.

20 Quibus per juventutem, alvi sunt humidæ, iis senescentibus exsiccantur: quibus vero in juventute, alvi sunt siccæ, iis senescentibus humectantur.

21 Famem, vini potus solvit.

22. Morbos, qui a repletione fiunt, curat evacuatio; eos verò qui ex evacuatione, repletio: & in cæteris contrarietas remedio est. *Lib. de nat. hom.*

23 Morbi acuti judicantur intra dies 14.

24 Jndex septimi quartus. Sequentis septimanæ Octavus initium. Spectandus quoque est undecimus, siquidem is secundæ septimanæ quartus est. Rursumque 17. spectandus: Is enim a quarto decimo quartus est, & ab undecimo septimus.

25 Æstivæ quartanæ plerumque breves sunt: Autumnales verò longæ, & maxime quæ ad hiemem pertingunt.

26 Febrem convulsioni supervenire satius est, quam convulsionem febri.

27 Iis quæ non cum ratione sublevant, non oportet fidere. Neque multum formidare mala quæ præter rationem eveniunt. Plurima enim horum incerta sunt, nec admo-

dum perseverare, aut longo tempore durare consueverunt.

29 *Incipientibus* morbis, si quid movendum videtur move: Vigentibus autem, quiescere melius est.

31 A morbo belle comedenti, nihil proficere corpus, malum est.

33 In quovis morbo valere ratione, recteque se ad ea quæ offeruntur habere, bonum. Contrarium verò malum.

34 *In* morbis minus periclitantur, quorum naturæ, & ætati, & habitui, & anni tempestati morbus magis cognatus fuerit, quam quibus in nullo horum cognatus fuerit.

35 Omnibus in morbis, partes quæ ad umbilicum & imum ventrem sunt, crassitudinem habere, melius est: Valde verò tenues & tabefactas esse, pravum. *Periculosum* verò illud est, etiam ad infernas purgationes.

36 Sana habentes corpora, pharmacis purgati citó exolvuntur, ut & qui pravo utuntur cibo.

38 *Paulo* deterior, & potus, & cibus, suavior tamen, melioribus quidem, sed insuavioribus, præferendus.

39 Magnam partem *Senes* Juvenibus minus ægrotant: *Quicunque* veró morbi iis accidunt diuturni, plerumque commoriuntur,

40 Raucedines & gravedines, in valde Senibus non coquuntur.

41 *Qui* sæpe & vehementer, sine causa manifesta, animo linquuntur, ii derepente moriuntur,

42 Solvere Apoplexiam, vehementem impossibile quidem, levem vero non facilè.

43 Ex iis, qui strangulantur, & dissolvuntur, nec

nec dum tamen mortui ſunt, non ſe recolligunt, quibus ſpuma circa os fuerit.

44 Qui natura ſunt valde craſſi, magis ſubito moriuntur, quam graciles.

45 A Comitiali morbo, juvenes mutatione potiſſimum ætatis, & regionum, & victuum, liberationem accipiunt.

47 Dum pus fit, dolores ac febres accidunt magis, quam confecto.

49 Conſueti ſolitos labores ferre, etſi fuerint invalidi aut Senes, non conſuetis, quamvis robuſtis & Juvenibus, facilius ferunt.

50 Conſueta longo tempore, etiamſi deteriora ſint, inſuetis minus moleſta eſſe ſolent; quare ad inſolita quoque facienda mutatio.

51 Plurimum & repente vacuare, vel replere, vel calefacere, vel refrigerare, aut alio quovis modo corpus movere, periculoſum: Omne ſiquidem nimium, naturæ inimicum. Paulatim vero quod fit, tutum, & præſertim ſi quis ab uno ad aliud tranſierit.

52 Omnia ſecundum rationem facienti, ſi non ſuccedant ſecundum rationem, non eſt tranſeundum ad aliud, manente eo, quod ab initio viſum fuit.

53 Quicunque alvos humidas habent, dum Juvenes ſunt, melius degunt his qui ſiccas habent. At in ſenectute deterius degunt; nam ſeneſcentibus ut plurimum ſiccantur.

Sectio Tertia.

SEx primos Aphoriſmos hujus ſectionis, vide ſupra lib. de humoribus.)

7 Per ſiccitates febres acutæ fiunt; Et ſiqui-

quidem annus magna ex parte talis extiterit, qualem fecit constitutionem, ut plurimum etiam tales morbos expectare oportet.

8 Constantibus temporibus, si tempestiva tempestive fiant, morbi stabiles, et boni judicii accidunt. Inconstantibus autem, instabiles, & mali judicii.

9 Autumno in universum morbi acutissimi & perniciosissimi: Ver autem saluberrimum & minimè exitiale.

10. Autumnus tabidis malus.

Lib. de aere, locis & Aquis.

11 Inter anni partes, si hiems sicca & aquilonia, ver pluviosum & australe fuerit, æstate necesse est febres acutas fieri, & ophthalmias, & dysenterias, mulieribus præsertim, & viris natura humidioribus.

Lib. de aere, locis & Aquis.

12 At si australis hiems, & pluviosa, & clemens fuerit, ver autem siccum & aquilonium, mulieres quibus partus in ver incidit, quavis occasione abortiunt: Quæ vero pepererint, infirmos & morbosos infantes edunt, ita ut vel statim intereant, vel tenues, & valetudinarii vivant. Cæteris vero mortalibus dysenteriæ, & ophthalmiæ siccæ fiunt, & Senibus catarrhi perniciem brevi allaturi.

Lib. de aere, locis & Aquis.

13 Si veró æstas sicca & aquilonia fuerit, autumnus autem pluviosus & australis, capiris dolores ad hiemem fiunt, & tusses, & raucedines, & gravedines, nonnullis etiam tabes.

14 Si veró aquilonius sit & siccus autumnus, hominibus natura humidis, & mulieribus commodus: Reliquis veró, ophthalmiæ siccæ accident, & febres acutæ, & gravedines diuturnæ, nonnullis veró etiam melancholiæ.

15 Ex constitutionibus anni, in vniversum siccitates assiduis imbribus sunt salubriores, & minus mortiferæ.

16 Assiduis

16 Assiduis imbribus morbi fere fiunt, febres longæ, fluxiones alvi, putredines, epilepsiæ, apoplexiæ, anginæ. Siccitatibus autem, morbi tabifici, ophthalmiæ, articulorum dolores, urinæ & intestinorum difficultates.

17 Quotidianæ autem constitutiones, aquiloniæ quidem, cogunt corpora, & firma, agilia, beneque colorata, ac auditu valentiora reddunt, alvum siccant, oculos mordent, & si pectus dolor aliquis prius habuerit, exasperant: At austrinæ, corpora exolvunt, & humectant, auditum hæbetant, caput gravant, vertiginem oculis, tarditatem corporibus adferunt, alvum humectant.

18 Per tempora verò anni, vere quidem, & prima æstate, pueri, & his ætate proximi, optime degunt, valentque maxime. Æstate veró, & autumno ad aliquam quidem partem, Senes. Reliquo autumno & hieme, qui mediam ætatem agunt.

20 Vere fiunt furores, melancholiæ, epilepsiæ, fluxiones sanguinis, anginæ, gravedines, raucedines, tusses, lepræ, impetigines, vitiligines, & pustulæ ulcerosæ plurimæ, tubercula, articulorum dolores.

21 Æstate verò, nonnulli horum, & febres continuæ, & ardentes, & tertianæ plurimæ, quartanæ item, & vomitiones, alvi profluvia, opthalmiæ, aurium dolores, oris ulcerationes, genitalium putredines, & sudationes.

22 Autumno, æstivi etiam multi morbi fiunt, & febres quartanæ, & erraticæ, lienes, aquæ inter cutem, tabes, urinæ stillicidia, lienteriæ, dysenteriæ, coxæ dolores, anginæ, asthmata, volvuli, epilepsiæ, insaniæ, melancholiæ.

23 Hieme vero, pleuritides, peripneumoniæ, lethargi, gravedines, raucedines, tusses, pectoris, laterum, lumborum, & capitis dolores, vertigines, apoplexiæ.

24 In ætatibus autem talia eveniunt, parvis quidem & recens natis pueris, aphthæ, vomitus, tusses, vigiliæ, pavores, umbilici inflamationes, aurium humiditates,

25 Ad dentitionem vero accedentibus, gingiuarum pruritus, febres, convulsiones, alvi profluvia, & maximè ubi caninos dentes producunt, & iis qui inter pueros sunt crassissimi, & qui alvos duras habent.

26 Ipsis vero grandiusculis, tonsillarum inflammationes, vertebræ in occipitio introrsum luxationes, asthmata, calculi, lumbrici rotundi, ascarides, verrucæ pensiles, satyriasmi, strumæ, & alia tubercula, præcipue ante dicta.

27 Grandioribus adhuc, & ad pubertatem accedentibus, plurima ex his, & febres diuturnæ potius, & ex naribus sanguinis fluxiones.

29 Juvenibus autem, sanguinis spuitiones, tabes, febres acutæ, epilepsiæ, & alii morbi, sed præcipue supra nominati.

30 Ultra hanc ætatem provectis, asthmata, pleuritides, peripneumoniæ, lethargi, phrenitides, febres ardentes, alvi profluvia diuturna, choleræ, dysenteriæ, lienteriæ, hæmorrhoides.

31 Senibus, spirandi difficultates, catarrhi tussiculosi, stranguriæ, dysuriæ, articulorum dolores, nephritides, vertigines, apoplexiæ, mali corporis habitus, pruritus totius corporis, vigiliæ, alvi, oculorum, & narium humiditates,

tates, visus hebitudines, glaucomata, auditus graves.

Sectio Quarta.

1 PRægnantes purgabis, si materia turgeat, quadrimestres, & usque ad septimum mensem, sed has parcius. Juniores autem & Seniores caute vitare oportet. Aph. 29 Sect. 5.

4 Æstate superiores Potius ventres, hieme verò inferiorés purgandi.

5 Sub cane, & ante canem, difficiles sunt purgationes.

6 Graciles, & ad vomendum faciles, sursum purgandi, caventes hiemem.

7 Difficulter autem vomentes, & mediocriter carnosi, deorsum, caventes æstatem.

8 Tabidi verò, vitantes purgationes per superiora.

10 Purgandum in valde acutis, si turgeat materia, eodem die, differre enim in talibus, malum.

11 Quibus tormina adsunt, & circa umbilicum dolores, & lumborum dolor, qui neque medicamento, neque aliter solvatur, in siccum hydropem firmatur.

13 Ad helleboros, qui non facile sursum purgantur, iis ante potionem corpora præhumectanda, copiosiore alimento, & quiete.

14 Poto Helleboro, corpus movendum potius, quam somno tradendum, aut quieti. Nam vel navigatio indicat, motione turbari corpora.

15 Quum helleborum magis ducere voles,

 move

move corpus: Quum veró ſiſtere, ſomnum concilia, nec move.

Aph. 36 Sect. 2. 16 Helleborus periculoſus ſanas carnes habentibus. Convulſionem enim inducit.

17 Non febricitanti, cibi faſtidium, oris ventriculi morſus, vertigo tenebricoſa, & oris amaritudo, purgatione per ſuperna opus eſſe, ſignificat.

18 Supra ſeptum tranſverſum dolores, qui purgatione egent, ſurſum purgare opus eſſe, indicant. Qui veró infra, deorſum.

19 Qui potione medica dum purgantur non ſitiunt, purgandi finis non fit, donec ſitiverint.

20 Febris expertibus ſi tormina adſint, & genuum gravitas, & dolor lumborum, inferna purgatione opus eſſe, ſignificant.

Coac. 608. 21 Excrementa alvi nigra ſanguini atro ſimilia, ſponte euntia, ſive cum febre, ſive citra febrem, peſſima. Et quanto ipſorum colores pravi fuerint plures, eo deterius. A medicamento autem talia exigi, melius eſt. idque quanto ipſorum plures fuerint colores, non malum.

22 Morbis quibuſvis incipientibus, ſi atra bilis ſupra infrave exierit, lethale.

23 Quibus per morbos acutos, aut diuturnos, aut vulnera, aut alio modo extenuatis, atra bilis, aut velut ſanguis niger, prodierit, poſtridie moriuntur.

24 Dyſenteria, ſi ab atra bile incipiat, lethalis eſt.

25 Sanguinem ſuperné quidem efferri, qualiſcunque ſit, malum. Inferné verò niger ſi dejiciatur, bonum.

28 Quibus dejectiones ſunt bilioſæ, ſurditate

tate

tate ſuperveniente, ceſſant: Et quibus ſurditas adeſt, bilioſis dejectis, finitur.

29 Febricitantibus, ſi ſexto die rigores fiant, difficulter judicantur. Coac. 15

37 Frigidi ſudores, cum febre quidem acuta, mortem: Cum mitiore verò, morbi longitudinem ſignificant,

38 Qua corporis parte, ſudor eſt, ibi morbum eſſe ſignificat.

41 Sudor multus per ſomnum citra cauſam manifeſtam factus, copioſiore cibo corpus uti ſignificat: Quod ſi cibum non aſſumenti hoc accidat, vacuatione indigere ſignificat.

43 Febres quæ tertio quoque die vehementius affligentes non intermittunt, periculoſiores: Quoquo modo autem intermiſerint, periculum abeſſe ſignificant. Aph. 62 Sect. 7. Aph. 63.

44 Quos febres longæ exercent, Iis tubercula ad articulos, vel dolores fiunt. ſect. 7. Aph. 64

45 Quibus tubercula ad articulos, vel dolores, poſt febres diuturnas, fiunt, ii cibarijs plurimis utuntur. ſect. 7.

46 Si rigor, febre non intermittente, ægrum jam debilem frequenter invadat, mortiferum eſt.

48 In febribus non intermittentibus, ſi partes externæ algeant, internæ urantur, & ſitiunt, lethale eſt. Aph. 1. & 72. ſect. 7.

57 Spaſmo aut Tetano vexato, febris ſi acceſſerit, morbum ſolvit.

59 Tertiana exquiſita ſeptenis ad ſummum circuitibus, judicatur.

60 Quibus per febres aures obſurduerint, iis ſanguis è naribus profluens, aut perturbata alvus, ſolvit morbum.

61 Febricitantem niſi diebus imparibus fe-

bris reliquerit, ſolet reverti.

62 Quibus per febres icterus ſupervenerit, ante diem Septimum, malum.

63 Quibus in febribus quotidie rigores repetunt, quotidie febres ſolvuntur.

64 Quibus per febres icterus die 7mo, Aut 9no, Aut undecimo, aut decimo quarto, ſupervenerit, bonum, niſi dextrum hypochondrium durum ſit, alioqui minimè bonum.

70 Quibus per febres urinæ turbatæ quales jumentorum, iis dolor capitis vel adeſt, vel aderit.

71 Quibus die ſeptimo futura criſis eſt, iis urina rubram die quarto nubeculam habet.

72 Quibus pellucidæ & albæ ſunt urinæ; malæ: Maxime verò tales in phreniticis apparent.

74 Quibus ſpes eſt ad articulos abſceſſum futurum, abſceſſu liberat urina multa, craſſa, et alba reddita: Qualis in febribus cum laſſitudinis ſenſu, quarto die exire incipit. Quod ſi ex naribus etiam ſanguis profluxerit, brevi admodum ſolutio fit.

75 Si quis ſanguinem, aut pus meiat, renum aut veſicæ exulcerationem ſignificat.

76 Quibus cum urina craſſa, exiguæ caruncülæ, aut velut pili una exeunt, his a renibus excernuntur.

77 Quibus cum urina craſſa, furfurea quædam ſimul minguntur, his veſica ſcabie laborat.

78 Qui ſponte ſanguinem meiunt, iis a renibus venulam ruptam eſſe ſignificat.

79 Quibus in urina ſubſident ſabuloſa, iis veſica calculo laborat.

80 Si quis ſanguinem, aut grumos meiat, aut

aut urinam guttatim emittat, & dolor ad imum Ventrem, ac interfœminium incidat, ea quæ circa vesicam sunt laborant.

81 Si quis sanguinem, aut pus, aut squammulas meiat, & gravis odor adsit, vesicæ exulceratio significatur.

83 Mictus noctu plurimus parvam dejectionem significat.

Sectio Quinta

---

1 Convulsio ab helleboro, lethalis.

2 Convulsio vulneri superveniens, lethalis. Aph. 25 Sect. 7.

3 A copioso sanguinis fluxu, singultus, aut convulsio, malum.

4 A purgatione immodica, convulsio, aut singultus superveniens, malum.

5 Si ebrius quispiam derepente obmutescat, convulsus moritur, nisi febre corripiatur, aut ubi ad horam pervenerit, qua crapulæ solvuntur, vocem recuperet.

6 Qui Tetano corripiuntur, intra 4 dies intereunt: Si verò hos superaverint, incolumes evadunt.

7 Epilepsia, quibus ante pubertatem contingit, mutationem recipit: Quibus post 25 annum, eos ferè comitatur ad mortem usque.

8 Qui pleuritide laborant, nisi intra 14 dies supernè repurgentur, iis in empyema fit mali translatio.

9 Tabes iis maximè ætatibus fit, quæ a

decimo octavo ſunt anno, ad triceſimum quintum.

10 Quibus ex angina liberatis, ad pulmonem mali fit converſio, ii intra dies ſeptem moriuntur: Si vero hos effugerint, purulenti evadunt.

11 Qui tabe vexantur, ſi ſputum quod extuſſiunt, carbonibus injectum olet graviter, & capilli a capite defluunt, lethale.

13 Qui ſpumantem ſanguinem extuſſiunt, iis ex pulmone educitur.

14 Si tabe detento profluvium alvi ſuperveniat, lethale.

15 Qui ex pleuritide empyi fiunt, ſi a ruptione intra dies 40. ſurſum purgentur, liberantur: Alioqui tranſeunt in tabem.

18 Frigidum inimicum oſſibus, dentibus, nervis, cerebro, dorſali medullæ, calidum verò amicum.

24 Frigida pectori inimica, tuſſes movent, ſanguinis fluxiones, & deſtillationes efficiunt.

25 Articulorum tumores & dolores abſque ulcere, atque etiam podagricos, & convulſiones, magna ex parte, frigida largè effuſa levat, & extenuat, ſolvitque dolorem. Torpor enim modicus doloris ſolvendi vim habet.

28 Suffitus aromatum muliebria educit.

30 Mulierem gravidam morbo quopiam acuto corripi, lethale.

31 Mulier in utero gerens ſecta vena abortit: Et magis, ſi major fuerit fœtus.

32 Mulieri ſanguinem evomenti, menſtruis erumpentibus, ſolutio fit.

33 Mulieri, ſi menſtruis deficientibus, ſanguis è naribus profluens; bonum.

34 Mulieri

34 Mulieri uterum gerenti, si alvus multum fluat, periculum est ne abortiat.

35 Mulieri hystericæ, aut difficulter parienti, sternutamentum superveniens, bonum.

36 Mulieri menses decolores, nec eodem semper modo & tempore prodeuntes, purgationem indicant esse necessariam.

37 Mulieri in utero gerenti, si mammæ subito extenuentur, abortit.

39 Si mulier quæ nec prægnans, nec puerpera est, lac habet, ei menstrua defecerunt.

44 Quæ præter rationem tenues uterum gerunt, abortiunt donec habitiores evaserint.

45 Quæ mediocriter corpulentæ, abortum faciunt secundo mense, aut tertio, sine occasione manifesta, iis acetabula uteri mucoris sunt plena, nec præ pondere fætum continere possunt, sed abrumpuntur.

46 Quæ præter naturam crassæ non concipiunt, iis uteri os ab omento comprimitur, & priusquam extenuentur, non concipiunt.

49. Ad secundas deturbandas, sternutatorio immisso, nares & os comprimito.

57 Menstruis abundantibus morbi eveniunt, Et subsistentibus accidunt ab utero morbi.

60 Si prægnanti purgationes menstruæ cursum suum teneant, bene valere fœtum est impossibile.

61 Si mulieri purgationes non prodeant, neque horrore, neque febre superveniente, cibique fastidia ei accidant, prægnantem esse putato.

62 Quæ frigidos & densos uteros habent, non concipiunt: Et quæ præhumidos uteros habent, non concipiunt: Extinguitur enim in ipsis genitura. Et quæ plus æquo siccos & adurentes:

Nam

Nam alimenti defectu ſemen corrumpitur. Quæ verò ex utriſque moderatam nactæ ſunt temperiem, eæ fæcundæ evadunt.

64 Lac præbere capite dolentibus, malum. Malum verò & febricitantibus, & quibus hypochondria elata, aut murmurantia, & ſiticuloſis. Malum item quibus bilioſæ dejectiones, febres acutæ, copioſa ſanguinis evacuatio facta eſt. Convenit vero tabidis non admodum febricitantibus, & in febribus longis & languidis, dum nullum ex ſupradictis ſignis adſit, & præter rationem extenuatis.

Lib. 2. *Epid.* Sect. 3. & *Lib.* 6. *ſect* 3

68 Parte capitis poſteriore dolenti, in frontem excurrens vena inciſa, prodeſt.

69 Rigores incipiunt mulieribus ex lumbis magis, & per dorſum perveniunt in caput: Viris vero parte corporis poſteriore magis quam anteriore, veluti ex femoribus, & cubitis. Argumento eſt cutis raritas quam pilus oſtendit.

70 Qui quartana corripiuntur, non admodum convulſionibus tentantur: Si vero prius tentati fuerint, ſuperveniente quartana, liberantur.

Sectio Sexta.

Lib. 2. *Epid.* Sect. 2

1 IN diuturnis lævitatibus inteſtinorum, ſi ructus acidus ſuperveniat, qui prius non extiterit, bonum eſt ſignum.

2 Quibus nares humidiores natura, & genitura humidior, ii minus proſpera valetudine fruuntur: Quibus vero hiſce contraria adſunt, Salubrius degunt.

3 In longis inteſtinorum difficultatibus cibi

bi fastidium, malum. Et cum febre pejus. *Lib. 6. Epid. sect. 8.*

4 Circumglabra ulcera, maligna.

6 Renum & vesicæ vitia in senibus difficulter curantur.

8 Hydropicis ulcera in corpore orta, non facile sanantur.

10 Caput dolenti, & vehementer laboranti, pus, aut aqua, aut sanguis per nares, os, aut aures, effluens, morbum solvit.

11 Melancholicis, & nephriticis, hæmorrhoides supervenientes, bonum.

12 A diuturnis hæmorrhoidibus curato, nisi una quæpiam seruetur, periculum hydropis vel tabis impendet.

13 Singultu detento, si sternutamenta supervenerint, singultum tollunt.

14 Hydrope detento, si aqua è venis in ventrem confluxerit, solutio fit.

15 Longo alvi profluvio laboranti, sponte vomitus superveniens, alvi profluvium solvit.

16 Pleuritide aut peripneumonia detento, alvi profluvium superveniens, malum.

17 Ophthalmia laborantem, alvi profluvio corripi, bonum.

18 Cui persecta est vesica, aut cerebrum, aut cor, aut septum transversum, aut aliquod ex intestinis tenuibus, aut ventriculus, aut hepar, lethale.

19 Ubi dissectum fuerit os, aut cartilago, aut nervus, aut genæ pars tenuis, aut preputium, neque augetur, neque coalescit. *Aph 28 sect. 7.*

21 Insanis, si varices, vel hæmorrhoides supervenerint, insaniæ solutio.

23 Si metus & mæstitia multo tempore perseverent, melancholicum est signum.

24 Si quod gracile intestinum persectum sit

sit, non coalescit.

25 Erysipelas foras intro converti, malum: intus vero foras, bonum.

26 Quibus in febre ardente tremores fiunt, delirium solvit.

27 Quicunque empyi, aut hydropici uruntur, aut secantur, si pus, aut aqua universim effluxerit, omnino moriuntur.

28 Eunuchi non laborant podagra, neque calvi fiunt.

29 Mulier non laborat podagra, nisi menses ipsi defecerint.

30 Puer non laborat podagra, ante veneris usum.

31 Oculorum dolores meri potio, aut balneum, aut fomentum, aut venæ sectio, aut purgatio solvit.

33 Qui acidum ructant, non admodum pleuritici fiunt.

Aph 47 Sect. 7. 35 Hydropicis tussis superveniens, malum.

36 Difficultatem urinæ phlebotomia solvit.

Aph 49 Sect. 7. 37 Ab angina detento tumorem fieri in collo, bonum: Foras enim morbus vertitur.

38 Quibus occulti cancri fiunt, non curare melius: Curati enim citius intereunt.

39 Convulsio vel a repletione fit, vel ab inanitione: Ira vero & singultus.

42 In ictericis hepar durum fieri, malum.

43 Qui lienosi dysenteria corripiuntur, iis post longam supervenientem dysenteriam, hydrops, aut lienteria accidit, & moriuntur.

45 Quæcunque ulcera annua sunt, aut longiore tempore durant, in iis os abscedere est necesse, & cicatrices cavas fieri.

46 Qui gibbi ex asthmate aut tussi ante pubertatem fiunt, moriuntur.

47 Qui-

47 Quibus venæ sectio, aut purgatio prodest, his vere secanda vena, aut purgatio imperanda. *Aph. 53 sect. 7.*

48 Lienosis dysenteria superveniens, bonum.

49 Qui podagrici morbi fiunt, sedata inflammatione, intra dies 40. conquiescunt.

50 Quibus divisum est cerebrum, his febrem & biliosum vomitum supervenire est necesse.

51 Qui valentes capitis repente doloribus corripiuntur, & protinus muti fiunt, & stertunt, intra dies septem intereunt, nisi febris eos prehenderit.

53 Deliria quæ cum risu fiunt, tutiora: quæ vero studio adhibito, periculosiora.

55 Dolores podagrici vere, & autumno ferè moventur.

57 Apoplectici fiunt maximè à quadragesimo anno, ad sexagesimum.

58 Si omentum exciderit, necessario computrescit.

59 Quibus longo coxendicum dolore conflictatis, femoris summum coxa excidit, rursusque recidit, iis mucores innascuntur.

60 Quibus diuturno dolore ischiadico vexatis femur excidit, iis crus contabescit, & claudicant, nisi urantur.

Sectio Septima.

10 AB ileo vomitus, vel singultus, vel convulsio, vel delirium, malum.

11 A pleuritide, peripneumonia, malum.

12 A peripneumonia, phreniris, malum.

14 Propter plagam in capite acceptam, stupor, aut desipientia, malum.

15 Ex sanguinis sputo, puris sputum, malum.

16 A puris sputo, tabes, & fluxus: quum vero sputum sistitur, moriuntur.

17 Inflammationi hepatis si supervenerit singultus, malum.

22 A diuturno partium ad ventrem attinentium dolore, suppuratio.

23 A sincera dejectione, dysenteria, malum.

27 Si prægnanti tenesmus supervenerit, abortum facit.

29 Si Leucophlegmatia detento, fortis diarrhæa supervenerit, morbum solvit.

30. Quibus per diarrhæam spumosa, sunt alvi excrementa, iis a capite effluunt talia.

31 Quibus per febres in urinis sedimenta crassiorem farinam referunt, longam invaletudinem fore significant.

32 Quibus in urinis biliosa sedimenta, sed supra tenuia apparuerint, acutum morbum significant.

33 Quibus divulsæ sunt urinæ, iis vehemens fit in corpore perturbatio.

34 Quibus in urinis bullæ innatant, nephritim, & longam fore invaletudinem significant.

35 Quibus in urina adipalis superficies est, & conferta, iis nephriticum, & acutum morbum adesse significat.

37 Qui sanguinem evomunt, si sine febre, salutare; si cum febre, malum. Curatio perficitur refrigerantibus, & astringentibus.

39 Si quis sanguinem & grumos meiat, & stran-

ftranguria laboret, dolore ad hypogaſtrium, & pectinem, & perinæum pertinente, ad veſicam loca laborant.

40 Si ſubito lingua impotens reddatur, vel aliqua corporis pars attonita ſtupeat, planè id melancholicum eſt.

44 Si empyis cum uruntur, aut ſecantur, purum & album pus efluat, evadunt: Si vero ſubcruentum, fæculentumque & fætidum, pereunt.

45 Quibus purulentum jecur aduritur, ſi purum pus effluat & album, ſalvi fiunt: In tunica enim ipſis pus continentur. Si vero qualis amurca profluat, intereunt.

46 Dolores oculorum poſt meraci vini potum, & aquæ calentis copioſæ balneum, venæ ſectione curato.

48 Urinæ ſtillicidium, ac meiendi difficultatem, vini meraci potus, & venæ ſectio ſolvit.

50 Quibus cerebrum ſyderatum eſt, intra tres dies intereunt: Si vero hos ſuperaverint, ſani fiunt.

52 Quibus hepar admodum dolet, iis febris ſuperveniens ſolvit dolorem.

56 Anxietudinem, oſcitationem, horrorem, vinum pari aquæ portione temperatum, ſolvit.

58 Quibus occaſione aliqua cerebrum fuerit vehementer concuſſum, mutos protinus fieri neceſſe eſt.

59 Corporibus, humida carne præditis, imperanda fames eſt: Nam fames ſiccat corpora.

Sectio Octava.

Quæ Spuria Habetur.

55 Ex morbo diuturno, alvi fluor, malum,
6 Quæcunque non ſanant medicamenta, ea ferrum ſanat, quæ ferrum non ſanat, ea ignis ſanat, quæ ignis non ſanat, ea incurabilia, judicare oportet.

SECTIO OCTAVA.

Continens. Τα ἐξωτικά.

Ex Epiſtola ad Cratevam.

SUcci omnes, & fluidi liquores in vitreis vaſis adferantur: Folia, flores & radices, in fictilibus novis probe obturatis, ut ne ventis difflata vim medicam perdant.

Cum ab omni arte aliena ſit procraſtinatio, tum verò maximè in Medicina, in qua dilatio, vitæ periculum adfert. Temporum autem opportunitates curationum ſunt animæ.

Multa nos mortales latent.

Neque enim ei qui in periculo conſtitutus eſt, ſatis ſunt quæ poſſumus, verum etiam quæ non poſſumus expetit.

Ex Epiſtola ad Damagetum.

TOtus homo ab ipſo ortu morbus eſt. Dum educatur inutilis, auxilium ſupplex implorat,

plorat; Dum increſcit, improbus & demens eſt, inſtitutione puerili indigens; In ætatis vigore conſtitutus, audax; Ætate marceſcens, miſerabilis, ſuos labores per imprudentiam excolens.

Ægrotantes ſimul ac ſervati ſunt, cauſam Diis, vel Fortunæ attribuunt.

Ex Epiſtola ad Democritum.

IN arte Medica quæ recte fiunt, plerumque quidem hominum vulgus non admodum laudat, ſæpe vero Diis attribuit. At ſi in aliquo repugnans natura, eum qui curatur, interemerit, Numen prætermittens, Medicos incuſat: Et Ego ſane plus reprehenſionis, quam honoris ex arte mihi conſecutus videor. Neque enim quantumvis jam Senex, ad artis medicæ finem perveni, neque etiam ipſius inventor Æſculapius.

De Veratri purgatione.

Qui non facile per ſuperiora purgantur, iis corpora copioſiore cibo & quiete, ante potionem humectanda ſunt. *Aph.* 13 *ſect.* 4.

Poſt veratri purgationem, corpora magis ad motionem, quam ad ſomnos adducenda. Quod vero motio corpora turbet, id indicat navigatio. *Aph* 14 *ſect.* 4.

Ex

Ex Democrati Epiſtola ad Hippocratem, de Natura humana.

VEſicæ vicina infantium mater, gravis calamitas, ſexcentarum ærumnarum mulieri author, uterus deliteſcit.

Ex Epiſtola ad Demetrium Regem.

HUmanorum morborum radix caput eſt, ex eoque maximæ ægrotationes adveniunt, cum enim toti corpori incumbat, eorum omnium quæ ingeruntur reliquias, & tenues humores, non ſecus ac cucurbitulam attrahere contingit.

De Purgatoriis Remediis.

ANte omnia bilioſis oportet propinare cholagogum pharmacum, pituitoſis, phlegmagogum, hydropicis, hydrogogum, melancholicis, melanogogum.

Fæda eſt calamitas, pharmaco purgatorio hominem interiiſſe.

Qui validis febribus impliciti jacent, his non ante febris remiſſionem, pharmaca dare oportet.

oportet; ſin minus, cunctandum ſaltem ne intra decimum quartum diem.

De Hominis Structura.

SAnguinis locus, & ſpiritus in corde eſt: A dextris quidem ejus ſanguis, a ſiniſtris vero ſpiritus conſiſtit.

Venæ a corde ſanguinem ſumunt, per quas corpori diſtribuitur.

FINIS.

ADDITAMENTUM.

Paucula hæc omiſſa ad ſuum quæque locum ita revocentur.

Pag 3. ad finem libri de lege.

HÆc vero cum ſacra ſint, ſacris hominibus demonſtrantur, profanis vero nefas priuſquam ſcientiæ ſacris initiati fuerint.

Ad paginam 58.

IN pulmonis inflammationibus, ſi lingua tota alba fiat, ac aſpera, ambæ pulmonis partes inflammatione vexantur, quibus vero dimidiata lingua, qua parte id apparet, inflammatio affligit. Et quibus ad unam claviculam dolor fit, his ſuperna pulmonis ala una ægrotat: Quibus vero ad ambas claviculas dolor extenditur, ambæ ſupernæ pulmonis alæ ægrotant. Quibus ad mediam coſtam, media. Quibus ad diſcriminationem (i. e. Ad ſeptum tranſverſum) inferna,

Ad Paginam 86.
Pro initio libri de Septimeſtri partu.

SEptimeſtres naſcuntur diebus centum & octoginta duobus, & inſuper addita quadam diei particula.

pag 106 ad lib de Alimento.

ALimentum in pilos, in ungues, & in extimam ſuperficiem ab internis partibus pervenit, rurſuſque ab externis partibus extimaque ſuperficie ad interna redit.

Ad paginam 111.
ad finem lib. de locis in homine.

QUi ex pulmonis inflammatione, aut morbo laterali pus intro colligunt, minime moriuntur, ſed convaleſcunt.

Index Sectionum & Capitum in ſingulis Sectionibus Contentorum.

Sectio Prima.

Sectio Secunda.

Sectio Tertia.

Sectio Quarta.

Sectio Quinta.

De

Sectio Sexta.

Sectio Septima.

Sectio Octava.

Index Rerum præcipuarum quæ hoc Opere Continentur.

A

Adole-

Aurium

D

D

E

F

G

H

I

Me-

P

R

S

Signa

T

V

FINIS.

Errata perpauca nec magni momenti ita corrigat benignus lector.

Pag. 20.*lin.* 16. *lege decumbunt. pag.* 28. *l.* 16, *lege dolores* Pag. 161. *l.* 11: lege διαχωρημάτων ἐν ἐχθέντων ἐ- θάνατον. *Pag.* 162. *l.* 4. lege *Tisamenum. pag.* 170. *l.* 23. *lege accidit.* Ibid. *l.* 24. *lege intelligebat. pag.* 173. *l.* 14. *lege occasum. pag.* 175. l. 9 *lege jam. pag.* 176. *l.* 16. *lege procedebant, pag.* 213. *l.* 13. *lege continetur.*